

AZ EURÓPAI UNIÓ AGRÁRGAZDASÁGA

AgraEconomy of the European Union

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium közreműködésével
és támogatásával készült, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban

Piros arany
Növekedésre ítélt agrárárak?
Alföldi borok fesztiválja volt
Budapesten

2009. 14. évf. 5–6. szám

Piros arany

Mielőtt még elvennénk mindenki kedvét a paprikával való foglalatosságtól, vegyük sorra ennek a csodálatos növénynek és a belőle készült fűszernek az érényeit. A fűszerpaprikának a magyar konyhaművészetben betöltött szerepéről nem kell senkit meggyőzni. Beépült a kultúránkba. És itt nem csak a főzőversenyekre gondolok, hanem számos pirosan aranyló hagyományos ételünkre, pörköltünkre, gulyásunkra, amit szakácsaink, háziasszonyaink kiválóan elkészítenek. Kapcsolódó cikk a 21. oldalon.

Képek és szöveg: Ari Ilona

Tüzesen pirosuló paprika

A megfelelő ár eléréséhez eredetvédelem és marketing kell

Szegedi paprikapiac az 1920-as években

Kicsi-nagy foglalkozott a paprikával

MAZSOLÁZÓ	3
HÍREK, ESEMÉNYEK	
Uniók tagságunk öt éve	4
Eredményes volt az e-kérelembeadás	4
XIX. Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világforum Budapesten	4
Globális kihívások – lokális válaszok	5
Elnöki üdvözlő	6
Szarvasmarha-embrióátültetés számokban	7
Sikeres „Tölgyfaág-akció”	7
EU AGRÁRIUM ÉS PIACSZABÁLYOZÁS	
A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerláncbiztonsági elnökhelyettesének közleménye a sertések influenzabetegségéről	8
Nem a levegőtől hízzunk...	9
Szlovák fellépés a magas élelmiszerárak ellen	9
Szarvasmarhasperma-tároló új központ létesült	10
Magyar-német együttműködés	11
BRÜSSZELBE JÁRUNK	
Hormonvita vége, kíméletes vágás, meddig friss a hús?	12
ARCKÉPCSARNOK	
Jaime de Jesus Lopes Silva portugál földművelésügyi, vidék- fejlesztési és halászati miniszter	14
TISZATÁJ	
Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület	15
ÖNELLÁTÁS	
Előnyök és távlati lehetőségek az önellátó gazdaságban	17
KÖZVETLEN ÉRTÉKESÍTÉS	
A SZÖVET piacépítő tevékenysége	19
KÍNÁLKOZÓ LEHETŐSÉGEK	
Piros arany	21
Export-import folyamatok a fűszerpaprika piacon	26
RIPORT	
Állattartás a Hortobágyi Nemzeti Parkban – A gyönyörű mese mögött ott a valóság	28
Alföldi borok fesztiválja volt Budapesten	32
A régi magyar tanyai élet emlékei – tanyamúzeumban	33
KITEKINTÉS	
Az új mezőgazdasági törvényről európai szemmel	35
Élelmiszerbiztonság, bizonytalan alapokon?	38
Növekedésre ítélt agrárárak?	39
PÁLYÁZAT	40
KÖZLÖNY	41

BORÍTÓ 2	Piros arany
BELSŐ SZÍNES 1–2	A régi magyar tanyai élet emlékei – tanyamúzeumban
BELSŐ SZÍNES 3–4	Állattartás a Hortobágyi Nemzeti Parkban
BORÍTÓ 3	Csiksomlyói zárandoklat
BORÍTÓ 4	Könyvajánló

**Az Európai Unió
Agrárgazdasága
2009. 14. évfolyam
5–6. szám**

A Földművelésügyi
és Vidékfejlesztési
Minisztérium
közreműködésével
és támogatásával havonta
megjelenő kiadvány.

Kiadja az Országos
Mezőgazdasági Könyvtár
és Dokumentációs Központ

Felelős kiadó:
Lükőné Örsi Gabriella –
főigazgató

Szerkesztőség címe:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postacím:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Főszerkesztő:
Tamás Enikő

Főszerkesztő-helyettes:
Siadák Balogh Beáta

Szerkesztőbizottság:
*dr. Vajda László,
Pallóné Dr. Kisérdi Imola,
Schütz Nándor,
Lükőné Örsi Gabriella,
Román Zoltán*

Készült:
AGROINFORM
Kiadó és Nyomda Kft.
1149 Budapest, Angol u. 34.
www.agroinform.com
2009/100

HU-ISSN 1416-6194

A címképterv
*Horváthné Fejes Ágnes
munkája*

Címképünk:
Gulyásvereny

Hortobágyi Nonprofit Kft.
felvétele

Contents

BROWSER	3
NEWS, EVENTS	
The five years of Hungary within the European Union	4
The e-application was successful	4
XIX. Food and Agricultural World Forum in Budapest	4
Global challenges – local answers	5
Presidential greeting	6
Embryo transplatation in cattle	7
Successes of the “Oak-twigg” action	7
EU AGRICULTURE AND MARKET REGULATION	
Notes of the Agricultural Office’s Department of Food Chain Safety on swine flu	8
Getting on weight	9
Slovakian action against high food prices	9
New centre for cattle sperm storage	10
Hungarian – German cooperation	11
ATTENDING BRUSSELS	
End of homone-arguments, mild slaughtering, meat – how long is it fresh?	12
PORTRAITS	
Jaime de Jesus Lopes Silva minister of agriculture, rural development and fisheries in Portugal	14
TISZA REGION	
Association for The Living Tisza	15
SELF SUFFICIENT AGRICULTURE	
Advantages and perspectives of self sufficient agriculture	17
DIRECT MARKETING	
Market building activities of SZÖVET	19
OPPORTUNITIES	
Red gold	21
Export-import tendencies on paprika market	26
REPORT	
Aimal keeping in the Hortobágy National Park – the reality behind the beautiful fairy tale	28
Fest of wines from the Hungarian Great Plain in Budapest	32
Reminiscences of the life in the old Hungarian farmhouses – Farmhouse Museum	33
OUTLOOK	
About the new Agricultural Law from a European view	35
Food safety is standing on unsafe base	38
Agricultural prices – determined for increasing?	39
TENDERS, APPLICATIONS	40
BULLETIN	41
COVER 2	Red gold
INNER COLOURED 1–2	Reminiscences of the life in the old Hungarian farmhouses – Farmhouse Museum
INNER COLOURED 3–4	Animal keeping in the Hortobágy National Park
COVER 3	Pilgrimage in Csíksomlyó
COVER 4	Recommended books

**AgraEconomy
of the European Union
Volume 2009/14.
Issue 4–5.**

Monthly publication,
published out with the
assistance and support of
the Ministry of Agriculture
and Rural Development.

Published by the National
Agricultural Library and
Documentation Centre

Responsible Publisher:
Lükőné Őrsi Gabriella

Address
of the Editorial Office:
1012 Budapest,
Attila út 93.

Postal address:
1253 Budapest 13, Pf.: 15.
Tel.: 489-4910,
Fax: 489-4976

E-mail:
szerkesztoseg@omgk.hu

Editor-in-chief:
Tamás Enikő

Vice Editor-in-chief:
Siadak Balogh Beáta

Editorial board:
*dr. Vajda László,
Pallóné Dr. Kisérdi Imola,
Schütz Nándor,
Lükőné Őrsi Gabriella,
Román Zoltán*

Printed in:
AGROINFORM Publishing
and Printing Co.
H-1149 Budapest, Angol u. 34.
www.agroinform.com

HU-ISSN 1416-6194

*Cover designed by
Ágnes Horváth-Fejes*

Front Cover:
Herdsman competition
photo by
Nonprofit Ltd. Hortobágy

- ❖ *A világban egyszerre van jelen az éhezés és az elhízás.* Az előbbi rohamléptekkel halad a szégyenletesen nagy, 1 milliárdos számhoz. Az utóbbi mögött is gyakran az húzódik meg, hogy drágák, és egyre drágábbak a nem hizlaló és mégis laktató élelmiszerek. A szlovákok hozzáláttak az elhízás elleni küzdelem nemzeti programjának kidolgozásához. (Részletek a 9. oldalon.)
- ❖ *A szlovák példánál maradva* sajátos módon „üzentek hadat” északi szomszédaink az áruházláncok tulajdonosainak. Szigorú árellenőrzést terveznek bevezetni azon üzletekben, ahol az éves forgalom meghaladja az 50 millió eurót, és az élelmiszerek aránya meghaladja a 20 százalékot. (Részletek a 9. oldalon.)
- ❖ *Hosszú, hosszú vita végére tehet pontot* a kompromisszumkereső együttműködés. Európa ugyanis nem kér a hormonnal „fölpumpált” marhahúsból, származzon az akár az Amerikai Egyesült Államokból, akár Kanadából. Miért igazságtalan az orosz kereskedelmi embargó a spanyol sertéshússal szemben?
- ❖ Hogyan próbálják csökkenteni az állatok szenvedését Európa vágóhídjain? Mi lesz a kísérleti állatokkal? Milyen személyi változások következtek be az Európai Unió országaiban? E kérdésekre kap választ az, aki föllapozza Brüsszelbe járunk rovatunkat a 12. oldalon.
- ❖ *Miért hasonlít egymásra Magyarország és Portugália?* Miért elégedetlenek a portugálok a spanyol és a német földtulajdonosokkal és gazdálkodókkal? (Részletek a 14. oldalon.)
- ❖ *A Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület* már többször hallatta hangját, de ami ennél sokkal több, van koncepciójuk, melynek alapján tesznek is a Tiszatájon élők jobb boldogulásáért. Akcióik során piacra juttattak közvetlen értékesítéssel magyar almát, almalevet stb. Mik az alapelveik? Mit jelent az *Élő Tisza Védjegy*? Hogyan lobbiznak a többnyire fiatal, nagyon lelkes emberek az ott élők érdekében? Cikkeink a 15. oldaltól.
- ❖ *A fűszerpaprika számára kitűnő feltételek vannak a Dél-Alföldön, a Duna mellett, Kalocsán és az ország számos pontján.* Ari Ilona tényfeltáró riportja a dicső múlt mellett vázolja a jelen gondjait és a kibontakozás irányát is. Ha közel egy évszázadig biztos megélhetést nyújtott annyi embernek a „piros arany”, akkor a lehetőségek ma is adóttak. Tanulnunk kell versenytársainktól: Franciaország és Spanyolország paprikatermő területei védettek. Még ma is gyakorlat, hogy a minőségi magyar fűszerpaprika-őrleménnyel javítják föl a gyenge minőségű külföldi árut. A megoldás a mi kezünkben van. (Riport a 21. oldalon.)
- ❖ Gyepterületeinket legelőállat-hiány jellemzi. Az agrárkörnyezet-gazdálkodási program értékei mellett az egész rendszer lemerevedését is hozta a maga 5 éves kötelező szerződésével. Gencsi Zoltán, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Kht. igazgatója adott interjút lapunknak a hortobágyi állattartásról. (Riport a 28. oldalon.)
- ❖ A hegyvidéki borok bűvöletében hajlamosak vagyunk csupán legyinteni az alföldi borokra. Holott kitűnő borok kerülnek ki a Duna Borrégióból. Cserszegi fűszeres és Kövidinka, Kélethalmi Cabernet sauvignon és sok más. (Riport a 32. oldalon.)
- ❖ A „Farm Bill-ből”, az új amerikai mezőgazdasági törvényből sokat tanulhatunk. Milyen irányba változik az amerikai támogatási rendszer, miben tér el az EU rendszerétől, miként törekszik a farmereknek megteremtteni a jövedelembiztonságot? A titok nyitjára rájön, aki elolvassa a 35. oldalon található írást.
- ❖ A mezőgazdasági termelés növekedése nem tart lépést az emberiség számbeli növekedésével. A kormányok még ma sem folytatnak olyan gazdaságpolitikát, amely a szegény néprétegek érdekeit, túlélését szem előtt tartja. (Cikkünk a 38. oldalon.)
- ❖ Az aszály miatt jóval kevesebb gabonára számíthatunk. Alacsony a gabonakészlet szintje. Ennek ellenére kicsi az esély a gabonaárak gyors, meredek emelkedésére. Hogyan alakulhatnak az árak? Elemző cikk a 39. oldalon.

Uniós tagságunk öt éve

A 2004. május 1-je óta eltelt időszak a magyar mezőgazdaság szempontjából eredményesnek tekinthető; az agrárium a csatlakozás egyik nyertes ágazata, mondta Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a Magyarország belépésének 5. évfordulója alkalmából tartott sajtótájékoztatóján. A kezdeti nehézségek ellenére hazánk jól alkalmazkodott az uniós szabályokhoz, amit az ágazati nyereség fokozatos emelkedése is mutat: míg 2000-ben 34–35 milliárd forint, addig 2008-ban már 74–76 milliárd forint volt a nyereség. Ez a növekedés annak is köszönhető, hogy a 2004-ben kapott 200 milliárd forinttal szemben jelenleg már mintegy 450 milliárd forint áll az ágazat rendelkezésére. A miniszter hangsúlyozta, az eredményes beilleszkedésre utal az is, hogy 2008-ban agrárkivitelünk elérte az 5,7 milliárd eurót. Behozatalunk 3,8 milliárd euró tett ki, így az ágazat pozitív szaldója 1,9 milliárd euró volt. Az elkövetkező időszakban az agrártárca még további külpiacok feltárását tervezi, elsősorban a leendő tagországok köréből.

Az elmúlt öt év fontos eredményei közé tartozik, hogy *korszerű gabonátároló rendszert sikerült kiépíteni az uniós források segítségével*. A hazai mezőgazdaság minden eddiginél nagyobb arányú fejlődését teszi lehetővé az ÚMVP keretében rendelkezésre álló 1300 milliárd forintnyi beruházási összeg, melynek közel felét a mezőgazdaság műszaki színvonalának javítására fordítják. Az ágazatok közül az állattenyésztési, illetve a kertészeti ágazatok fejlesztése kiemelt helyen szerepel. Az elkövetkező időszakban a minőségi, nagy hozzáadott értékű termékek előállítása az elsődleges cél, az ehhez szükséges technológiai fejlesztések elvégzését követően.

Papp Mónika

Eredményes volt az e-kérelembeadás

Sikeresen zárult a 2009-es agrártámogatási kérelmek elektronikus benyújtása. Idén először a termelők kötelezően csak elektronikus úton nyújthatták be kérelmüket a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz. Ezzel nagyot léptünk előre, hiszen az unióban példátlan, hogy minden kérelem elektronikusan érkezzon, egyelőre ez 60% körül van. A központi e-kormányzati rend-

szert fejlesztették tovább a mezőgazdasági kérelmek elkészítésére és fogadására, azaz *nem kellett külön központot létrehozni, így csökkentve az átállás költségeit*. Tavaly már tesztelték a rendszert, ami alapján az igényeknek megfelelően, például a grafikus adatok megjelenítését, használatát alakították át. Az országban kb. 900 e-ponton lehetett segítséget kérni, számítógépet használni. A falugazdászok, az agrárkamarak szerepe felértékelődött, segítségük nélkülözhetetlen volt, hiszen a gazdálkodóknak mindössze hét százaléka készítette el egyedül a kérelmet. Tizenhat támogatási jogcímre lehetett egységes kérelmet beadni, *legtöbbször az egységes területalapú támogatást igényelték, összesen 5 089 408 ha területre*. A május 17-i szankciómentes határidőig 186 ezren, tavalyinál kétezerrel kevesebben igényelték.

A tapasztalatok alapján hasznos volt az elektronikus kérelembenyújtás, hiszen egyidejűleg lehetőség nyílt az MVH ügyfélnyilvántartásában szereplő adatok felülvizsgálatára, módosítására is. *A rendszer előnye, hogy a program eleve kiszűri a formai hibákat, és bármikor elő lehet keresni a kérelmet*.

Kripner Vera

XIX. Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világforum Budapesten

Mit arról már többször is hírt adtunk, a Nemzetközi Élelmiszer- és Agrárgazdasági Szövetség (IAMA) a XIX. Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világforumot és Tudományos Szimpóziumot 2009. június 20–23. között Budapesten az Európa Congress Centerben rendezi meg. A konferenciát magyar részről az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága szervezi az FVM támogatásával. A Világforum Budapesten való megrendezésével az IAMA célja tevékenységének a közép-európai országokra való kiterjesztése, illetve kibővítése Kelet-, Délkelet-Európa, valamint Ázsia felé. A konferencia jelentőségét jelzi, hogy a tudományos intézetek, egyetemek mellett a versenyszféra is képviselteti magát. *A témák között szerepel majd a regionális termékek globális szinten való érvényesülése, a válság globális és lokális összefüggéseinek feltárása, illetve az ágazat fejlesztési lehetőségeinek kérdése*. A rendezvény részeként június 20–21-én tudományos szimpóziumra kerül sor, melyen az agrárgazdasági kutatók

és szakértők előadásai hangzanak el, illetve poszttereken mutatják be az élelmiszerlánc-menedzsmenthez, továbbá a fogyasztói orientációhoz kapcsolódó új ismereteket.

Dr. Forgács Barnabás az IAMA tanácsadó testületének elnöke sajtótájékoztató keretében kiemelte, Magyarországnak a világgazdasági válságra lokális stratégiai fejlesztésekkel kell válaszolnia. Ennek érdekében kerül sor 2007–2013 között az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) keretein belül a hazai mezőgazdaság korszerűsítésére. *Dr. Vajda László* főosztályvezető, az IAMA elnöke elmondta, az idén 19. al-

kalommal sorra kerülő rendezvényre mintegy negyven országból 300–350 résztvevőt várnak. A tudományos szimpóziumra a bírálók 130 előadást és 30 poszttert fogadtak el. Az esetkonferencián 21 esettanulmány kerül bemutatásra, az egyetemi hallgatók nemzetközi vetélkedőjére összesen 9 egyetemi csapat nevezett. A fórumhoz közép- és kelet-európai agrárgazdasági fejlesztésekről szóló FAO munkacsoport is kapcsolódik. A rendezvény egyedülálló alkalmat kínál ismeretszerzésre, kapcsolatépítésre, hosszú távú együttműködések kialakítására.

Papp Mónika

Globális kihívások – lokális válaszok Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világforum Budapesten 2009. június 20–23.

A Nemzetközi Élelmiszer és Agrárgazdasági Szövetség, azaz IAMA XIX. Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világforumára és Tudományos Szimpóziumára 2009. június 20–23. között Budapesten az Európa Congress Centerben. A konferencia magyar szervezője az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága (EOQ MNB), az FVM támogatásával.

Az IAMA az agrár- és élelmiszergazdaság magas szintű vezetőinek, tudósainak és kormányzati döntéshozóinak szakmai együttműködésén alapuló világsszervezete. A 2009. évi Világforum Budapesten való megrendezésével az IAMA célja, hogy tevékenységét a közép-európai országokra is kiterjessze, illetve tovább bővítse Kelet- és Délkelet-Európa, valamint az ázsiai országok felé. A konferencia vezértémájául a „Globális kihívások – lokális válaszok” címet választottuk, ezzel is minél több résztvevőt kívánunk megszólítani ezekből a régiókból. A rendezvénysorozathoz kapcsolódóan FAO workshop is megrendezésre kerül. A konferenciára eddig jelentkezettek száma megközelíti a 350 főt, közel 40 országból.

A Világforum előkészítésének aktuális helyzete

A 4 napos monstre IAMA rendezvény főbb szakmai eseményei:

- Agrárgazdasági Világforum

- Tudományos Szimpózium
- Esetkonferencia
- Esettanulmány vetélkedő egyetemi csapatok részére

A *Konferencia helyszíne* az Európa Hotel & Congress Center a János-hegy lábánál.

A Világforum *miniszteri nyitófogadása* 2009. június 21-én este a Mezőgazdasági Múzeumban, Vajdahunyadvár lesz.

Az *elnöki bankettre* (lovasbemutatóval) a Lázár tanyán, a Gödöllő melletti Domonyvölgyben kerül sor.

A 2009. június 22–23-i Agrárgazdasági Világforum fő témái lesznek:

1. Globális kihívások és lokális válaszok: trendek az élelmiszer és agrárgazdaságban
2. A közép-európai országok válaszai a globális kihívásokra
3. A kereskedelem hatása az értékláncra
4. Regionális termékek a globális arénában
5. A kormányzati politika befolyása az élelmiszer és agrárgazdaságra
6. Élelmiszer termékek az egészségért és a jó közérzetért: globális és lokális fejlesztések
7. A 4F (Food, Fibre, Fuel and Feed) feszültsége
8. Globális gazdasági krízis és stratégiai fejlesztések (aktuális, új téma!)

A Fórum szekcióülései az IAMA bevált gyakorlatának megfelelően felkért, magas szintű előadókkal, panelvita formájában kerülnek megrendezésre, közöttük neves magyar előadókkal (Gráf József, Csányi Sándor, Csáki Csaba, Raskó György, Bánáti Diána, Sebők András, Popp József, Feiner Péter, Vajda László,).

A Világfórumot megelőző június 20–21-i **Tudományos Szimpóziumon** neves tudományos szakemberek és szakértők előadást és poszter bemutatót tartanak a következő szekciókban:

1. Élelmiszerlánc-menedzsment
2. Agrárgazdasági stratégiák
3. Fogasztói orientáció és marketing
4. Élelmiszerminőség és -biztonság
5. Bio-üzemanyagok

A Tudományos Szimpóziumra a bírálók *130 előadást és 30 posztert* fogadtak el, ezek között *12 magyar*.

Az *esetkonferencián* ezenkívül összesen 21 esettanulmány bemutatására kerül sor, ezek közül *3 magyar* (friss zöldség-gyümölcs; mangalica termékek és bioélelmiszerek témakörben).

Az *egyetemi hallgatók nemzetközi vetélkedőjére* összesen 9 egyetemi csapat jelentkezett: *3 magyar egyetem*, 3 USA, 1–1 holland, kanadai és ausztráliai egyetem.

A Világfórumhoz szatellit rendezvényként a közép- és kelet-európai agrárgazdasági fejlesztésekről szóló *FAO workshop* is kapcsolódik.

Ezen kívül 7 speciális szakmai vitaülésre is sor kerül. Ezek közül kiemelnénk a *kezdemenyezés-sünkre megrendezésre kerülő magyar bor és pálinka marketing szekciót*, illetve egy új holland eredetű kezdeményezést a nagyvárosok mezőgazdaságáról (Metropolitan Agriculture). Különös érdeklődésre tarthat még számot a Harvard Business School által kezdeményezett ülés (Bridge Session) az agrárközgazdász képzés múltjáról, jelenéről és jövőjéről.

A külföldi résztvevők a konferencia befejezése után 1–2 napos, változatos *fakultatív szakmai kirándulásokon* ismerkedhetnek meg Magyarország szépségeivel, agrárgazdaságának jellegzetességeivel és Budapest nevezetességeivel (Eger és Tokaj borvidékek, Dunakanyar, Budapest városnézés parlamenti látogatással).

A rendezvénysorozat rendszeresen frissített programja mind az FVM honlapján (www.fvm.hu), mind az EOQ MNB honlapján (www.eoq.hu/iama) és az arról linken keresztül, vagy közvetlenül elérhető www.congressline.hu/iama honlapon is figyelemmel kísérhető.

Pallóné Dr. Kisérdi Imola, FVM

Elnöki üdvözllet

Kedves Barátaim!

Tisztelettel meghívom Önöket az IAMA június 20–23. között Budapesten tartandó XIX. Élelmiszer- és Agrárgazdasági Világfórumára, Szimpóziumára és Esetkonferenciájára és köszöntök mindenkit, aki részt kíván venni a rendezvényünkön.

2006 novemberében határoztuk meg a nemzetközi konferencia fő témáját: „Globális kihívások és helyi megoldások”, különös tekintettel az élelmiszergazdaság és az agribiznisz területére. Azóta bekövetkezett egy globális élelmiszer válság, amit globális pénzügyi, majd a jelenleg is tartó globális gazdasági válság követett. Szakértői vélemények szerint ez a globális krízis súlyosabb lehet még az 1929–1933. évi világválságnál is. A konferencia napirendjének véglegesítése során ezért egy új szekcióval bővítettük ki a Fórum témáit. A záró panelvita témáját a *Globális gazdasági válság és kilábalási stratégiák* képezik majd. A szekciót vezető Carole Brookins (a Világbank korábbi alelnöke) vitaindító bevezetője után le-

hetőségünk lesz, hogy közösen vitassuk meg ezt a témát, és lokális megoldásokat keressünk a globális kihívásokra.

A globalizáció sokféleképpen befolyásolja az élelmiszer- és agrár gazdaságot. A Világfórum szekcióin megvitatják az élelmiszergazdasági láncok trendjeit és magyarázatot keresnek arra a kérdésre is, miért indukálnak a globális kihívások eltérő helyi válaszokat. A panelek tagjai bemutatják az élelmiszer világkereskedelem, az élelmiszer-minőség és élelmiszerbiztonság, valamint az innováció legújabb fejleményeit. A globális kihívásokra adott lehetséges válaszként született közép- és kelet-európai megoldásokat a meghívott magas szintű előadók fogják ismertetni. Várjuk a hallgatóság aktív részvételét is, hogy a világ különböző régióiból származó tapasztalataikat osszák meg velünk és bocsássák vitára a különféle saját helyi megoldásaikat. A regionális termékekkel foglalkozó szekcióban Európa különböző régióinak képviselői fogják személyleg megvitatni a helyi identitás és élelmiszerkultúra

összekapcsolásának lehetőségeit a regionális termékek innovációjával a fenntartható vidékfejlesztés érdekében. A hallgatói esettanulmány verseny a konferencia nagy érdeklődésre számot tartó részét képezi. A világ különböző részeiből származó 9 csapat nemzetközi zsűri és közönség előtt fog versenyezni egymással. Az elődöntők három legjobb csapata jogot szerez a másnapi döntőben való részvételre.

A kiemelkedő szakmai program mellett vendégeink számára olyan egyedülálló kirándulások

is szerveztünk, mint az egri és tokaji bortúra, kirándulás a Duna-kanyarba és ismerkedés Budapest művészeti nevezetességeivel.

Reméljük, hogy valamennyi résztvevőnk értékes tapasztalatokat szerez, új szakmai barátságokat köt, és nagyon kellemesen fogja érezni magát nálunk, Európa szívében, Budapesten.

Dr. Vajda László
az IAMA elnöke

Szarvasmarha-embrióátültetés számokban

A Nemzetközi Embrióátültetési Társasághoz befutó adatközlések szerint Európában évente mintegy 100 000 szarvasmarha-embrióátültetés történik, elsősorban az unió tagállamaiban.

A hazai adatok ehhez képest úgy aránylanak, ahogyan az állatlétszámunk a kontinens szarvasmarhalétszámához. A tavalyi évben itthon 35 tejhasznú donortól 279 embriót nyertek, ebből átültethető minőségű volt 183, a 71 húshasznú donorkimosásakor 904 embriót találtak meg, ebből átültethető minőségű volt 660.

2008. évben 139 embriószexálás történt. Az előző évhez képest jelentősen emelkedett a beül-

tetett embriók száma: „*in vivo*” friss embriót 274-et, élő donortól nyert, fagyasztott, felolvasztott embriót 588-at ültettek át. A kinyert és fel nem használt embriókból 211-et fagyasztottak le tartós tárolásra. 2008-ban a korábbi átültetésekből összesen 116 szarvasmarhautód született.

Más állatfajoknál az embrióátültetés aránya nagyságrenddel kisebb.

16 kanca esetében az embriógyűjtés 8 alkalommal volt sikeres, friss állapotban 7 lóembriót ültettek át.

Dr. Flink Ferenc
MgSzH Központ

Sikeres „Tölgyfaág-akció”

Befejeződött a 2009. évi „Tölgyfaág” erdészeti ellenőrző akció

Az erdészeti hatóság 2009 márciusában az ország több erdőterületén – megyei igazgatóságokonként 1-1 napon – helyszíni ellenőrzést végzett. Az ellenőrzések az erdőkben, erdők vonzaskörzetében, illetve az oda- és kivezető utakon történtek, kiterjedve

- az erdőben tartózkodók,
- a fakitermelők és
- a faanyagszállítást végzők ellenőrzésére.

Az ellenőrzés végrehajtását indokolták egyrészt a fűtési szezonban felerősödött, az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók kárára elkövetett, helyenként már a szervezettség jeleit mutató falopások, másrészt a 2008-as ellenőrzéssel kapcsolatban a szakigazgatáshoz az ügyfelek (tulajdonosok, gazdálkodók) és a lakosság részéről érkezett pozitív visszajelzések.

Az ellenőrzésben való részvételre felkértük az

illetékes rendőrhatalóság szakembereit is, akik készséggel segédkeztek, mivel az ellenőrzésnek komoly megelőző hatása van. Ugyanakkor az ellenőrzés kitűnő alkalmat nyújtott a két hatóság közötti kapcsolat és együttgondolkodás erősítésére is.

Az idei „Tölgyfaág-akcióban” erdőfelügyelők, rendőrök, és helyenként a hatósági szakemberek kíséretében erdőgazdálkodók vettek részt.

Az ellenőrzés kiterjedt arra, hogy a fakitermelési munka végrehajtója a helyszínen – a jogszabályban foglaltakkal összhangban – rendelkezik-e az erdészeti hatósági engedély egy példányával, illetve a faanyag szállítója (akár erdőterületen, akár közúton történt az ellenőrzés) hitelt érdemlően igazolni tudja-e annak származását.

A szakemberek közel 30 ezer hektárt jártak be, 29 esetben tártak fel falopást, és 18 esetben illegális fakitermelést. Az érintett fatömeg mintegy

900 m³, illetve 200 m³ volt. Ez jelentős mennyiség, mivel március a fűtési szezon végének számít, és a hatósági ellenőrzés sok helyen már csak a korábbi fakivágások nyomaival szembesülhetett. Néhány esetben viszont az elkövetőket a hatóság tetten is érte.

Természetesen az erdészeti és a rendőrhatóság a szükséges államigazgatási eljárást minden esetben megindította.

Az ellenőrzési nap tapasztalatai azt mutatják, hogy míg az ország egyes részein stagnál, illetve csökkent (pl. Zala megye) az illegális cselekmények előfordulása, addig máshol jelentősen nőtt (pl. Somogy megye, Pest megye). Országos szinten, az ismertté vált esetek alapján, a falopások mennyisége a korábbi évekhez hasonlónak tekinthető. Sajátosság, hogy – a szakszemélyzet folyamatos jelenlétének köszönhetően – az állami területeken ugyan a feltárt esetek száma magasabb, de éppen az erdészek jelenléte miatt az eltulajdonított faanyag mennyisége is kisebb.

Hangsúlyozni kell, hogy az erdészeti hatóságnak a folyamatos ellenőrzésre nincs kapacitása. A falopások egy része, különösen a rendezetlen, erdőgazdálkodóval nem rendelkező erdőkben, valamint a nehezen megközelítő magánerdőkben – még az erdő tulajdonosa előtt is – jellemzően felderítetlen marad.

A megelőzés és felderítés terén nagy előrelépést várunk a parlamenti végszavazás előtt álló új erdőtörvényben már nevesített erdővédelmi szolgálattól, melynek egyik kiemelt feladata lesz az illegális fakitermelés és falopás elleni fellépés.

MgSzH Központi Erdészeti Igazgatóság

A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági elnökhelyettesének közleménye a sertések influenzabetegségéről

A sertésinfluenza egy heveny, nagyon ragályos betegség, amelyet az A típusú influenzavírusok okoznak. Heveny esetben jellemző, hogy az állatok nagy számban betegszenek meg, ugyanakkor csak kevés állat hullik el. A kórokozó vírus egyes állományokban hosszasan fennmarad, ilyenkor általában már nem jelentkeznek a betegség heveny tünetei.

A fertőzés potenciálisan zoonózisnak tekinthető, hiszen a sertésinfluenza-vírus átterjedhet emberre, de esetenként a humán influenzavírusok is megfertőzhetnek sertéseket.

A betegség Magyarországon régóta ismert. Járványszerűen utoljára az 1980-as években fordult elő. Az elmúlt néhány évben egy-egy állományban előfordult a megbetegedés, de járványos formát nem öltött.

A fertőzés elsősorban a fertőzés lappangási stádiumában lévő sertések útján terjed. Jellemző, hogy először csak egy-két sertés betegszik meg,

majd akár 1–3 napon belül a betegség rohamosan terjed az állatok között. A fertőzés lezajlása után egyes állatok vírushordozók maradnak, és akár három hónapig is üríthetik a kórokozó vírust.

A klinikai tünetekre jellemző a bágyadság, étvágytalanság, magas láz (42 °C), nehezített légzés, köhögés, és az orrban, szemben kezdetben vízszerű, majd nyálkássá váló váladék megjelenése. Szövődménymentes esetekben az állatok 3–7 nap alatt meggyógyulnak. Elhullás viszonylag ritkán, az állatok 1–5%-ában fordul elő.

Az állományban hirtelen jelentkező légzőszervi megbetegedés a sertésinfluenza gyanúját kelti, a pontos körjelzéshez azonban laboratóriumi vizsgálatokra van szükség. Ehhez a betegség heveny tüneteit mutató állatokból vett orrváladék-minták, esetleg a betegség heveny szakában elhullott állatok tüdeje a legmegfelelőbb. A körjelzés lehetséges a betegség kezdetén, majd 2–3 hét múlva vett vérsavópárok, vagy pedig a betegség

jelentkezése után 3–4 héttel vett vérminták szelológiai vizsgálatával is.

A betegség elleni védekezésben a legfontosabb az állattartó telepek járványvédelmének (biológiai biztonságának) és higiénijának folyamatos magas szinten tartása. Idegen állatot csak megfelelő karanténzás és vizsgálatok után állítsunk be az állományba. *Miután a fertőzés ember vagy ragályfogó tárgyak útján is bekerülhet, ezért fontos, hogy mielőtt a gazda az állatokkal kontaktusba kerül, mindig öltözzön át. Influenzaszerű tünetekkel beteg ember ne érintkezzen sertésekkel!*

A betegség megelőzésére, aktív immunizálás céljára vakcina áll rendelkezésre. A megbetegedett állatokat a baktériumos szövődmények megelőzésére antibiotikumokkal lehet kezelni. Fontosabb azonban a zsúfoltság megszüntetése, a stressz mérséklése, és a tiszta, pormentes levegő biztosítása.

A sertésinfluenza nem tartozik a bejelentési kötelezettség alá tartozó fertőző állatbetegségek

közé. A sertésállományokba való behurcolás kockázatát az alábbiak betartásával csökkenthetjük:

- a telepi zártságot célszerű fokozni, azaz idegen embereket ne engedjünk, ne vigyünk a sertések közé. Amennyiben ez mégis elkerülhetetlen, akkor a látogatók nevét, elérhetőségét, a látogatás célját és időpontját jegyezzük fel (látogatási napló);
- kerüljük az idegen eszközök használatát;
- naponta ellenőrizzük a sertések egészségi állapotát, és amennyiben beteg állatokat találunk, értesítsük a magánállatorvosunkat. Kövessük utasításait!

Ezen közleményben leírtak a sertések influenzáira vonatkoznak, és az emberek között az újszerű vagy más néven H1N1 (korábbi nevén sertésinfluenza) vírus okozta járványos betegség sertésekre való áttérjedésének megelőzését célozzák.

Dr. Bognár Lajos

Élelmiszerlánc-biztonsági elnökhelyettes

Nem a levegőtől hízunk...

A Szlovák Élelmiszer-kamara kezdeményezésére komoly felmérések indultak. A cél: felmérni, mennyi élelmiszer fogyasztása indokolt az elhízás elkerülése érdekében. Felkészültek északi szomszédunknál az *Elhízás elleni küzdelem nemzeti programjának* kidolgozására. A Szlovák Élelmiszerkamara nem ért egyet bizonyos nemzeti és európai intézmények véleményével, mely szerint maga az élelmiszeripar a felelős az emberek túlsúlyáért, az elhízásért, és az ennek folyománya-

ként megroppant egészségért. Bármily olyan élelmiszer, amelyet piacra engednek, egészséges a megfelelő mennyiségben és arányban fogyasztva, figyelembe véve a bevitt kalóriák összeadódását az emberi szervezetben. Az élelmiszerek és italok címkéin a jövőben szerepelni fog az ajánlott napi mennyiség. Ennek kidolgozása folyamatban van.

TE

Forrás: AgraFood East Europe

Szlovák fellépés a magas élelmiszerárak ellen

A multik, azon belül is az áruházláncok megzabolázására a szlovákok nem önkéntesen vállalt/vagy nem vállalt etikai kódexszel próbálkoznak, mint mi Magyarországon.

Az uralkodó koalíció európai parlamenti képviselőinek egy csoportja rendszeresen ellenőrizni kívánja az üzletek élelmiszerárainak alakulását, mivel meggyőződésük, hogy az élelmiszerárak túlzottan magasak.

Elsősorban azokat az üzleteket érintené a fokozott ellenőrzés, ahol az éves forgalom meghaladja az 50 millió eurót, és az élelmiszerek aránya meghaladja a 20 százalékot.

A *Slovak Spectator* lap szerint a törvénymódo-

sítási javaslat már túl van az első olvasaton. Az indok szerint az egyik cél az élelmiszer-előállítók védelme a nagy gazdasági hatalommal rendelkező áruházláncokkal szemben. Természetesen a multik azonnal „támadásba lendültek”, mondván, a tervezett törvénymódosítás lehetőséget teremt a diszkriminációra, s egyidejűleg beleavatkozik a szabad piac folyamataiba.

Zdenka Kramplová, a Demokratikus Szlovákiaért mozgalom képviselője szerint a törvény ellenőrzi azt is, hogy az áruházlánc tulajdonosa mennyiért adja el a termékeket a *végfogyasztónak*. A gazdasági válság idején az államnak kötelessége megvédeni az alacsony jövedelműeket,

hiszen ennie mindenkinek kell, és az élelmiszer stratégiai termék. Egyszerűen nem fogadhatjuk el vakon a multik filozófiáját, mely szerint, ha a fogyasztó kész elfogadni egy bizonyos árat, akkor ezt az árat maximalizálni is lehet. Élelmiszer esetén az ilyen filozófia elfogadhatatlan. 2009 februárjában Zdenka Kramplová kifejtette az Európai Parlamentben, hogy a szupermarketekben az árak átlagosan ötször nagyobbak, mint az az ár, amit a termelőknek, élelmiszer-előállítóknak fizetnek ki ezen termékekért!

A helyzet odáig romlott, hogy a mezőgazdasági ágazatban számos élelmiszertermelő tönkrement, vagy termékeit jóval az önköltségi ár alatt kénytelen eladni, míg az áruházláncok hatalmas profitra tesznek szert, és új meg új szupermarketeket nyitnak.

Végső soron Kramplová szerint a verseny az élelmiszer-termelők és a fogyasztók között eltűnt, nem létezik, és a feltételeket a saját áruházlánc-cal rendelkezők diktálják.

A szupermarket-tulajdonosoknak meggyőződésük, hogy a törvény nem vezet szükségszerűen alacsonyabb árakhoz, és a szabadpiac sem fog ebből profitálni.

Az áruházláncok tulajdonosai természetesen alapvetően ellenzik a fokozott ellenőrzést. Maga

a törvénymódosítás szerintük mindenképpen példátlan a piacgazdaságban, és beavatkozás lenne a szabadpiaci folyamatokba, nyilatkozta *Olga Hrnčiarová*, a Tesco képviselője.

TE

AgraFood East Europe
2009/371.

Szarvasmarhasperma-tároló új központ létesült

Az állattenyésztési hatóság (Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Állattenyésztési Igazgatóság) a Holstein-Fríz Tenyésztők Egyesülete kérelmére engedélyezte a Holstein Genetika Kft. kezelésében levő 2100 Gödöllő, Pattantyús Ábra-

hám krt. 11. telephelyre szarvasmarhasperma-tároló központ (semen store center) üzemelését három év határozott időtartamra, 2012 áprilisáig. A központ működési körébe holstein fríz fajtájú, külföldi eredetű szarvasmarhasperma mélyhűtött tárolása, raktározása, felkínálása és értékesítése tartozik.

A spermatároló központok új típusú létesítmények, amelyek az állattenyésztési törvényt módosító 2006. évi XI. törvény, illetve a végrehajtására kiadott 49/2007 (VI. 26.) FVM. rendelet szerint kapnak működési engedélyt. Az új típusú nemzeti jogi szabályozás a 2005/ 24/EK tanácsi rendeletnek való megfelelést szolgálja.

Dr Flink Ferenc
MgSzH Központ

Magyar-német együttműködés

A hagyományosan szoros magyar-német agrárkapcsolatok újabb állomását jelentette **Ilse Aigner** német mezőgazdasági, élelmiszer- és fogyasztóvédelmi miniszter 2009. május 5-i magyarországi látogatása, melynek során a két ország közötti jövőbeni együttműködés részleteit vitatták meg.

Németország az élelmiszeripari termékek tekintetében hazánk legfőbb felvevőpiaca évtizedek óta. A csatlakozás után a Magyarországra irányuló német mezőgazdasági és élelmiszeripari termékkivitel megnövekedett, amit hazánk 2005–2007. között nem tudott ellensúlyozni a kétoldalú ágazati kereskedelemben. 2008-ban azonban kivitelünk további 25%-kal nőtt, és elérte a 858 millió eurót, ami közel 40 millió euróval meghaladta a német behozatal értékét. Kivitelünkben jelenleg a növényi termékek (elsősorban a gabonafélék) állnak az első helyen, illetve jelentős részarányt képvisel a baromfi, a takarmány- és csemegegyegek, valamint az olajos magvak is. Behozatalunk nagy részét az élelmiszerek, italok és a dohány, illetve az élő állatok és a különböző állati termékek adják.

Gráf József földművelésügyi és mezőgazdasági miniszter a tárgyalások összegzésekként elmondta, a két agrártárca álláspontja teljesen megegyezik az uniós agrárügyek tekintetében. A két miniszter egyetértett abban, hogy 2013 után is szükség van közös agrárpolitikára, melynek a jelenlegihez hasonló finanszírozási feltételek mellett kell folytatódnia, miután az unió alapvető élelmiszerekből önellátó kell, hogy maradjon. A tejpiaci reform kapcsán mindkét miniszter úgy vélte, hogy a bizottsági javaslat nem volt megfelelően előkészítve, ezért tagállami összefogással kell a megoldás érdekében fellépni. Magyarországnak a tejkvóta-támogatás emelésére, a fel-

vásárlási időszak előrehozására, valamint az export-visszatérítések emelésére vonatkozó javaslatát a Visegrádi Négyek (V-4) mellett Bulgária, Románia, illetve Németország is támogatja. *A talajvédelemmel kapcsolatos irányelv kidolgozása tekintetében hazánk egyetért Németország álláspontjával, mely szerint nemzeti hatáskörben kell a kérdést szabályozni.* A génmódosított szervezetek engedélyezésével kapcsolatban Gráf József min-

iszter hangsúlyozta, Magyarország továbbra sem tervezi a génmódosított növények köztermesztésbe vonását, egyrészt az egészségügyi kockázatok, másrészt a mentességből adódó gazdasági előnyök miatt. Kiemelte, az elkövetkező időszak egyik nagy kihívása a 2010-es berlini Grüne Woche keretében történő bemutatkozás lesz, ahol hazánk Németország partnerországaként szerepel majd. A magyar pavilonban az ország különböző régióira jellemző gazdálkodási formákkal ismerkedhetnek majd meg az érdeklődők, ezen kí-

Ilse Aigner

vül Berlinben magyar árubemutatót és Magyar Heteket is szerveznek.

Ilse Aigner a vásáron való részvétellel kapcsolatban támogatásáról biztosította a magyar agrártárcát, illetve ígéretet tett arra nézve is, hogy a 2011-ben esedékes magyar uniós elnökség ideje alatt Németország minden segítséget meg fog adni Magyarországnak ahhoz, hogy tevékenysége sikeres legyen. A német miniszter a jövőbeli közös agrárpolitikával kapcsolatban a minőségi élelmiszerek előállításának fontosságát emelte ki, illetve a régiós politikában a vidéki térségek fejlesztésének jelentőségét hangsúlyozta. Úgy vélte, az európai mezőgazdaság versenyképességének biztosítása érdekében *továbbra is szükség van a termeléstől elválasztott támogatások fenntartására.*

Papp Mónika

Hormonvita vége, kíméletes vágás, meddig friss a hús?

Vita a marhahús hormontartalmáról

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között folytatódik a vita arról: fogadja-e az Európai Unió az amerikai marhahúst. A hosszú vita zárásaként született a megállapodás, mely szerint 20 000 tonna hormonmentes és vámmentes marhahúst fogad az unió annak fejében, hogy az USA 68%-ra redukálja a büntető szankciókat az európai termékekre. Ez a megállapodás három évre szól azzal a kilátással, hogy a szankciók a negyedik évben megszűnnek, s egyúttal a vámmentes marhahús mennyisége több mint a duplájára emelkedik 45 000 tonnára. *Catherine Ashton*, az EU kereskedelmi biztosa és amerikai kollégája *Ron Kirk* örömet fejezte ki, hogy a végeláthatatlan kereskedelmi vita nyugvópontra jutott. A jó kompromisszum a WTO tetszését is elnyerte, s egyúttal lehetőséget teremtett a biztos piacra, ami az amerikai húsmarha-tenyésztőket nyugtatja meg. Ugyanakkor megnyugodtak azok az EU politikusok is, akik a hormonnal kezelt marháktól származó marhahús importja miatt emelték föl szavukat.

Hosszú-hosszú vita

A hormonvita 21 évre nyúlik vissza. 1988-ban az EU behozatali tilalmat rendelt el az amerikai és kanadai marhahúsra, amely növekedési hormont tartalmazott. (E hormonok közül nem egy rákkeltő. Ez volta a tilalom oka.) Válaszlépésként az Amerikai Egyesült Államok büntetőszankciókat hozott – vámemelés formájában – 117 millió USA dollár értékben, 1999 júniusa óta bizonyos speciális unióból származó termékekre. Kanada is megtette a maga válaszlépéseit 11,3 millió kanadai dollár értékben. Ezek a termékek – az EU-15 országaiból származtak, beleértve az Egyesült Királyságot is – magukba foglalták a legtöbb feldolgozott sertés- és marhahústerméket és a francia roquefort sajtokat 100%-ban, valamint mustárt, olasz paradicsompürét és paradicsomtermékeket, valamint szárított sárgarépat. A dinamikus váltás a befagyott kereskedelmi tárgyalásokban idén januárban következett be, amikor is a szankcionált termékek listáját, beleértve az új tagállamokból származókat is – felülvizsgálták. A felülvizsgált listán a legtöbb feldolgozott sertés- és marhahústermék vám alá esik, de számos más termék zöld utat kapott, szankciók nem sújtják. Ugyanakkor jó néhány új terméket az új tagállamokból szankciók sújtanak, mint pl. baromfi-

hús, őszibarack, körte, gyümölcslevek, olasz ásványvíz. A roquefort sajt büntetővámja 300 százalékkal emelkedik. Március 23-tól lépett volna életbe az új lista, amit elhalasztottak, mivel a tárgyalások pozitív fordulatot vettek. Mindkét listán szereplő termékeket, mint marhahús- és sertés-hústerméket mintegy 37,8 millió USA dollár értékben továbbra is szankciók sújtanak.

11 500 tonna amerikai és kanadai kiváló minőségű, hormonmentes marhahús 20%-os vámmal zöld utat kapott. Az amerikai termelők hosszú évek óta amiatt panaszkodtak, hogy speciális szabályok miatt nem éri meg az EU piacaira termelni, és a megengedett kvóta is minimális. Az utóbbi években azonban markánsan emelkedett a mennyisége is a 2006/7-es 4300 tonnáról 2007/8-ra 6500 tonnára.

A hús csírátlánítására a csomagolás során Amerikában két organikus terméket használnak: a tejsavat és az ecetsavat. Ezzel a gyakorlattal az EU törvények is egyetértenek, s ez jól illeszkedik az USA „természetes marhahús” programjába.

Orosz embargó

A H1N1 sertésinfluenza meghozta a sertéshúsból készült termékek tilalmát, mivel ez a sertésinfluenza emberről állatra terjed. Találtak Kanadában egy fertőzött sertésállományt május elején. Mindez a WHO és a FAO egybehangzó véleménye alapján nem érinti a sertéshús és a feldolgozott termékek fogyasztását. Ugyanakkor megerősítették az egyesült királysági madárinfluenza-laboratóriumot Weybridge-ben: komoly anyagi támogatásban részesítette az EU – más európai laboratóriumokkal együtt.

A sertésenyésztőknek nagyon szigorúan be kell tartaniuk a higiéniai rendszabályokat, hogy a minimálisra redukálják a vírusfertőzés kockázatát akár emberi közvetítéssel, akár járművek, vagy más eszközök révén.

Igazságtalan a spanyol disznóhússal szembeni orosz kereskedelmi embargó. Az embargó kiterjed az élő sertésre, sertéshúsra és hústermékekre, amelyek Spanyolországból származnak. A tilalom 2009. május 2-án lépett életbe. (Kivételt csupán a legalább 80 °C-on 30 percen keresztül hőkezelt termékek képeznek.) Az ok: a H1N1 vírus jelenléte az országban. Az orosz Állat- és Növényegészségügyi Hatóság annak ellenére rendelte el az embargót, hogy az EU hivatalos szervei azt tudományosan elfogadhatatlannak tartották, s az EU Bizottság e témában hivatalosan is írt

az orosz hatóságoknak. 2008-ban az Oroszországba irányuló spanyol sertés- és sertéshústermékek exportja elérte a 112 000 tonnát, szemben a 2007. évi 89000 tonnával. Az Európai Unióból összesen 781 201 tonna hús és feldolgozott sertéshústermék került az orosz piacra. Az orosz hatóságok megerősítették, hogy a tilalom az Egyesült Királyságra is vonatkozik, de ez csak formalitás, mivel a korábbi embargót minden hústermékre a száj- és körömfájás miatt rendelték el, de ez is érvényben marad. A tilalmat kiterjesztették Kanada és az USA bizonyos régióiból származó sertéshúsról és húskészítményekre, beleértve természetesen az élő sertést is. Érvényben van változatlanul a Mexikóból, Közép-Amerikából és a Karib térség országaiból, az amerikai Kalifornia, New York, Dél-Karolina és Texas államokból származó élő sertés, sertéshús valamint húskészítmények tilalma.

Halál a kábítás során álljon be

Az Európai Parlament Strasbourghban tartott plenáris ülésén utoljára szavazott a június 4–7-i EP választás előtt. A téma a sokszor szóba kerülő állatjólét volt, a vágások során. A parlament kitarthatott azon döntése mellett, hogy csak olyan módon lehet levágni az állatokat, hogy a halál azonnal beálljon a kábítás után a vágóhídon, kivéve a rituális vágásokat, amely számarányukat tekintve elhanyagolhatók. A parlamenti képviselők ragaszkodnak ahhoz, hogy legyen egy állatjóléttel foglalkozó hivatalos szakember minden vágóhídon, de az eljárási bürokráciát csökkenteni szükséges azokon a vágóhidakon, amelyek évente 1000 számossal állatnál, vagy 150 ezer baromfinál kevesebbet vágnak. *Janus Wojciechowski* lengyel képviselő aláírta annak jelentőségét, hogy az állatok szükségtelen szenvedésének minden formáját el kell kerülni, és figyelembe kell venni az egyes állatfajok eltérő érzékenységét is. Az eljárás megbízhatóságát folyamatosan ellenőrizni kell. Egyetértettek a bürokratikus eljárások csökkentésével minden tagállamban. Mintegy 360 millió sertést, szarvasmarhát, juhot és kecskét, 4 milliárdnál több baromfit, 330 millió csirkét és 25 millió prémjéért tenyésztett állatot vágnak le évente az Európai Unióban. *Óriási számok ezek, ezért a felelősség is óriási a vágási módszerek finomításában, amelynek célja az állat minél kisebb szenvedése.*

Kísérleti állatok

Felülvizsgálta a kísérleti célból tartott állatok helyzetét is az Európai Parlament. Ezeket a kísérleteket a minimálisra kell csökkenteni egyidőben az állatok tartási körülményeinek javításával, és az európai orvosi kutatások színvonalának, eredményességének fokozásával.

A nagytestű majmokkal folytatott kísérletek tilalmát rendelte el a parlament azzal, hogy több anyagi erő szükséges befektetni az állatesztekbe. Sőt, ezeket ki kell váltani, helyette más eljárásokat kell keresni.

Mintegy 12 millió kísérleti állatot használnak tudományos kísérletekre az Európai Unióban évente. Erről a végső szavazást majd a felálló új Európai Parlament hozza 2009 őszén. Egyes vélemények szerint az állatkísérleteket be kell szüntetni.

Új baromfihús-szabványok

Az a baromfihús, amelyet megfagyasztottak, majd kiengedtek, nem tekinthető friss baromfihúsnak, vonatkozik ez a baromfihústermékekre is. *Ilda Figueiredo* portugál EP képviselő szerint csak amit -2 és $+4$ °C között tartanak, tekinthető frissnek, amellett, hogy a címkén szerepelnie kell a vágás időpontjának is. Az Európai Parlamentben megerősítették az antimikrobiális célból használt klórfertőtlenítő szerek tilalmát a levágott állatoknál (546-an szavaztak a tilalom mellett, 12-en ellene és 1 tartózkodás is volt).

Az Európai Gazdaságélénkítési Terv céljára 5 milliárd eurót szavaztak meg. Ebből 3,98 milliárd eurót új energiatermelő üzemekre, 1,02 milliárd eurót vidékfejlesztésre és „új kihívásokra”. Az esetleges módosítások már az új parlament hatáskörébe tartoznak majd.

Személyi változások

Felállt az új szakértői cseh kormány. *Jakub Šebesta* az új agrárminiszter. A cseh miniszterelnökjelölt *Jan Fischer* lett, aki korábban a Cseh Statisztikai Hivatal első embere volt. A 18 tagú új kabinet május 8-án kezdte meg a munkát. Ez az új szakértői kormány 2010 októberéig lesz hivatalban, az új választásokig. Kis törést okozott a kormányváltás a cseh elnökség munkájában. Úgy tűnik, az új kormány megszavazza a Lisszaboni Szerződést – így csupán Írország marad függőben.

Michel Barnier valószínűleg marad agrárminiszter Franciaországban – egészen június 7-ig. Ő ugyanis a listavezető a Ile de France régióban az európai parlamenti választásokon.

GMO

Visszautasították a Monsanto cég fellebbezését. A cég el szeretne volna érni, hogy Németországban vetni lehessen a MON810-es GM kukoricafajtát május közepe előtt. A Braunschweigi Bíróság azonban nemet mondott, így érvényesül a GMO kukorica vetésének tilalma Németországban.

Tamás Enikő
Forrás: Agra Facts

Jaime de Jesus Lopes Silva

portugál földművelésügyi, vidékfejlesztési és halászati miniszter

1954. február 21-én született Almeida városában, Portugáliában. Nős, két gyermek édesapja.

Gazdaságtudományi tanulmányait a Lisszaboni Egyetem Gazdasági és Igazgatási Felsőfokú Intézetében (Instituto Superior de Economia e Gestao) végezte, okleveles közgazdász képesítést szerzett.

Tanulmányait követően a portugál Mezőgazdasági, Vidékfejlesztési és Halászati Minisztériumban (Ministro da Agricultura) dolgozott, többek között a közös agrárpolitika (KAP) kidolgozásában is fontos szerepet vállalt.

Egy ideig az Európai Bizottság Gazdasági és Ipari Főigazgatóság élelmiszeripari egységének ügyvezető igazgatója volt.

1994–2005 között két- és többoldalú kereskedelmi tárgyalásokat vezetett mezőgazdasági-ipari területen.

2001–2002 között Brüsszelben a portugál állandó képviselő főtanácsadója. A Mezőgazdasági Különbizottság szóvivője, a mezőgazdasági és növényegészségügyi kérdések felelőse.

2005. március 12-én nevezték ki a Sócrates-kabinet földművelésügyi, vidékfejlesztési és halászati miniszterévé.

Portugália 1986 óta tagja az Európai Uniónak. A csatlakozást követően az egy főre jutó GDP ugrásszerűen megemelkedett, a strukturális és kohéziós alapokból kapott támogatások hatására. A nagy távolság ellenére az ország agrárstruktúrája, illetve mezőgazdaságának szerepe nagy hasonlóságot mutat Magyarországhoz.

Portugáliában a mezőgazdaság jelentős gazdasági ágazatnak számít, de alacsony a hatékonysága, az élelmiszerek mintegy felét külföldről hozzák be. Az egyik legfontosabb ágazat a szőlő és bor, illetve az ezzel kapcsolatos dugóelőállítás. Az utóbbi időben sok mezőgazdasági üzemet kényszerültek felszámolni. További problémát okoz, hogy a termőföld egyre nagyobb része kerül külföldi, elsősorban spanyol tulajdonba. Ez a folyamat csökkenti a portugál gazdaságok nyereségességét, az elhanyagolt szántóföldek területe folyamatosan nő. A déli Alentejo régi-

óban a legnagyobb a külföldi tulajdonhányad, egyes járásokban eléri a 30%-ot. Míg a spanyolok olajbogyót és szőlőt, valamint citrusféléket termesztnek, a német és holland tulajdonosok az állattartó és a zöldség-gyümölcs ágazatban érdekeltek. A portugál miniszter véleménye szerint a spanyol befektetések lökést adhatnak az olívaolaj-szektorban, mely a zöldségfélékkel és a szőlővel együtt a legversenyképesebb agrárágazattá válhat. Ugyanakkor a *portugál gazdálkodók nem elégedettek a helyzettel, mivel a spanyol tulajdonosok intenzív gazdálkodást folytatnak, és ezzel idő előtt ki-merítik a termőföldet.*

Jaime Silva a jövőbeli KAP részeként fontos elemnek tartja a vidékfejlesztés ösztönzését, valamint a támogatások kiegyenlítését. A portugál termelők hektáronként alacsonyabb kifizetést kapnak jelenleg, mint a többi régi tagország gazdálkodói.

Mindemellett a miniszter szerint fontos feladat a piacorientáltság növelése, illetve a minőségi, környezetbarát mezőgazdasági termelés támogatása is.

Papp Mónika

Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület

Kik vagyunk és mit teszünk?

Egyesületünk célja a Tisza folyó vízgyűjtőjén élők megélhetési lehetőségeinek javítása, árvízi és környezeti biztonságának növelése, a Tisza ökológiai értékeinek megőrzése és gyarapítása, hogy e táj lakói jó életminőségben és biztonságban élhessenek. A szövetség olyan gazdálkodási mintákat kíván elterjeszteni, melyek megvalósítják ember és folyó fenntartható együttélését: a tájak adottságainak megfelelnek, az élet gazdag változatosságát gyarapítják és a tájban élő emberek boldogulását segítik elő.

E cél megvalósítása érdekében a SZÖVET-et alapítók együttműködésre hívták a tiszai Alföld önkormányzatait, gazdálkodóit, a tudomány képviselőit, civil szervezeteket, illetve mindenkit, aki e térség felvirágzásáért tenni akar. Nem csak a Tiszáért és árteréért dolgozunk, de a mellékfolyók, így a Túr, a Szamos, a Kraszna, a Bodrog, a Hernád, a Sajó, a Körösök, a Maros, a Zagyva völgyeiben élőkért és az ott található természeti értékekért is. E természeti egységet, a tiszai Alföldet, Magyarország területének egyharmadát és a Kárpátok bérceinek vízválasztóján innen eső területeket – Széchenyi után – egységesen Tiszavölgynek hívjuk. Ez a SZÖVET elsődleges működési területe.

A feladat nem kicsi: a térséget rendszeresen fenyegeti az árvíz, a belvíz, az aszály, veszélyben vannak természeti értékeink, de az ország gazdasági, társadalmi szempontból legrosszabb helyzetű térségeit is itt találjuk. A munkanélküliség jelentős. A jövedelmek alacsonyak. A falvak lakosságában egyre nagyobb arányban vannak az idősek; a fiatalok közül sokan elköltöznak.

Mindezek a problémák egymástól nem függetlenek. A SZÖVET olyan megoldásokat kíván kidolgozni és megvalósítani, amelyek képesek e gondokat egységesen kezelni. *A Tiszavölgy fejlődésének kulcsa az, hogy az itt élők a természet nyújtotta lehetőségekkel bölcsen gazdálkodjanak.* Ez egyszerre hozhat jobb megélhetést, természeti értékeink gyarapítását, sőt segíthet a szélsőséges időjárás okozta nehézségek kiegyenlítésében. Egyesületünk nem csak elméletben, de a mindennapokban is segíteni igyekszik azért, hogy mindez ne álom, hanem valóság lehessen.

Érdekképviselés

Egyesületünk egyik fontos célja, hogy a magyar vidék, ezen belül a Tisza völgyének gondja-

ira felhívja a döntéshozók figyelmét. Fellépésünkkel biztosítani kívánjuk a térséget érintő állami programokban a természetkímélő gazdaságfejlesztés, különösen az *ártéri tájgazdálkodás* lehetőségeit. Annak érdekében, hogy a Tiszavölgyben élők fenntartható fejlesztéssel kapcsolatos elképzelései közül minél többet megismerhessünk, 2006 januárjában Tokajban rendeztünk konferenciát, közel 130 résztvevővel, a sajtó komoly érdeklődése mellett.

2006. március 10-én tettük közzé a „Memorandum a Tiszáról” című dokumentumot. A Memorandum kezdeményezői között találjuk a VTT Önkormányzati Tanácsot, mely a programmal érintett 42 önkormányzatot képviseli, a WWF Magyarországot, a Borsodi Mezőség Gazdakört és Aradi Csabát, a Debreceni Egyetem címzetes docensét. A memorandumhoz 23 civil szervezet, 27 gazdálkodó, illetve gazdálkodó szervezet, 4 önkormányzati társulás, 31 önkormányzat, a tudomány 17 képviselője és 19 egyéni támogató csatlakozott. A memorandum aláírói leszögezték: *„Úgy ítéljük meg, hogy az árvízvédelmi, vidékfejlesztési és természetvédelmi prioritásokat egyforma súllyal kezelő komplex koncepció és az ezt lefektető jogszabályok lehetnek egyedül alkalmasak arra, hogy a Tisza árterén élők számára a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése ne károkat okozzon, hanem hasznot hajtson. Elutasítunk minden olyan koncepciót, mely a három prioritás közül egynek (pl. árvízvédelem) rendeli alá a VTT megvalósítását.”*

A Szövetség az Élő Tiszáért (SZÖVET) 2006. június 29-én alakult meg Nagyörűben, bírósági bejegyzésére 2007 márciusában került sor. Az alapításkor 38 fős taglétszám mára 70 főre (a mikroalap nyertes pályázóival együtt 120-ra) emelkedett. Tagjaink elsősorban 7 kistérségi akciócsoportunk (KACS) területéről kerülnek ki. A SZÖVET-nek a *Beregben, a Bodroghözben, a Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet környékén, a Borsodi Mezőségben, Nagyörűben és környékén, a Nagy-Sárréten (Túrkeve és környékén) és a Kis-Sárréten (Biharugra és környékén)* működnek akciócsoportjai. Az akciócsoportok napi kapcsolatban állnak a helyi önkormányzatokkal, gazdálkodókkal, civil szervezetekkel. Tájgazdálkodási kezdeményezések megvalósításában, helyi termékek értékesítésében, pályázatok keresésében és elkészítésében segítenek az érdeklődőknek.

A beregi akciócsoport adja ki az *Ár-Tér* című lapot, a nagy-sárrétiak a Kevi Tájgazdálkodási

Hírmondót és a Nagy-sárréti Hírmondót. A kis-sárrétiiek gondozásában jelenik meg az Ugrai Pillanatok. A SZÖVET negyedévente megjelenő lapja a *Tiszavölgy*. Az akciócsoporthoz szervezésében 2007 őszén-telén gazdafórum-sorozat indult, melyen bemutattuk a gazdálkodóknak a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási lehetőségeket. Az első ilyen fórumot október 19-én, Túrkevéen tartották. Az érdeklődők számára pályázatok kidolgozásában is segíteni kívánunk.

Fontos, hogy a gazdálkodók naprakészek legyenek a támogatási lehetőségekkel kapcsolatban. 2007. szeptember 19-én elfogadták az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot (ÚMVP). A SZÖVET az anyag több mint egy éves egyeztetése alatt folyamatosan figyelemmel kísérte a programot, több alkalommal szóbeli és írásbeli véleményt adott a kidolgozó Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak. Többek között ennek is köszönhetően a program számos ponton kedvező irányba módosult. Fontos változásnak tekinthető, hogy bekerült a *Vizes élőhelyeken* történő gazdálkodás intézkedéscsomag az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatási lehetőségek közé. Szintén a SZÖVET és más zöld szervezetek többszöri kritikájának köszönhető, hogy az AKG lehetőségei közül a vízerózió elleni célprogram; vízvédelmi célú területpihenetési célprogram; a tájgazdálkodási célú gyeptelepítés és hasznosítás célprogram – VTT területen és a vizes élőhelyek létrehozása és kezelése célprogram – VTT területen már 2008 tavaszán megnyílt, szemben más programokkal, amelyek csak 2009 tavaszán indultak.

A vidékfejlesztési programban számos kedvező támogatási lehetőség van, amelyek kihasználásában a SZÖVET akciócsoporthai segítségére vannak/lesznek a helyi gazdáknak.

Tudományos munka

A SZÖVET a téma szakértőinek bevonásával kézikönyvet készített arról, hogy az ártéri tájgazdálkodás hogyan valósítható meg, és hogyan tehető jövedelmezővé a XXI. század Magyarországon. *Szelídvíz oroszáig* címen jelent meg a többszerzős könyv, amely a SZÖVET honlapjáról letölthető (www.elotisza.hu). Nyomatott formában nem jelent még meg. Hasznos segítséget ad majd a tájhasználatváltás iránt érdeklődőknek. A Tiszavölgy problémái ugyanakkor nem választhatók el a magyar vidék gondjaitól. A SZÖVET nem pusztán „a legmagyarabb folyó” mentének fejlesztéséért dolgozik, de a hazai vidék fenntartható fejlesztésével kapcsolatos állásfoglalás kidolgozásá-

ban is részt vett. „Az Országos Civil Fórum ajánlásai a vidékért” című anyagot a 2007. június 15-én, Gödöllőn megtartott „*Arat a magyar*” című konferencián vitatták meg. A konferencia társ-szervezője a SZÖVET volt. Az egyesület 2007. március 23-án Vidékgazdaságért rendezett konferenciáján neves előadók közreműködésével vitatta meg, hogy mire lenne szüksége a vidék gazdálkodóinak a jobb megélhetéshez.

Pénzbeli segítség

A SZÖVET megalakulását és munkáját segítette az „Élő Tiszáért” elnevezésű program 2008-ig. A 2005-ben indult hároméves programot a Környezetvédelmi Világalap forrásaiból (GEF) az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) támogatja. Társfinanszírozóként a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) segíti a munkát. A kivitelezéséért a KvVM Természet- és környezetmegőrzési szakállamtitkársága felelős, irodájának pedig a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatósága ad otthont. E program célja, hogy a biológiai változottság megőrzését, gyarapítását szolgáló ártéri tájgazdálkodási rendszert tegye meghatározó gazdálkodási formává a Tisza vízgyűjtőjén. Célja tehát egybevág a SZÖVET céljaival. Az „Élő Tiszáért” program a SZÖVET „saját lábra állását” támogatta 2007 őszéig a működési feltételek egy részének megteremtésével, a forráskeresésben, tanácsadással, és egyéb technikai segítségnyújtással.

Az „Élő Tiszáért” program tette lehetővé a *biodiverzitás pályázati mikroalap* meghirdetését 2006 decemberében. Az azóta lezárult és elbírált támogatási lehetőség a SZÖVET hat akciócsoporthoz tartozó területén működő 50 egyéni gazdálkodó, illetve szervezet számára ítélte oda összesen közel 40 millió forintot. Egy-egy pályázó maximum 950 ezer forint összeget kaphatott. A támogatás segítségével a helyi, természetkímélő gazdálkodást elősegítő tevékenységek valósulhatnak meg. A mikroalap forráskerete kimerült ugyan, de a SZÖVET munkatársai dolgoznak azon, hogy a támogatási lehetőség újra meghirdethető legyen a közeljövőben.

Piacépítés

Az ártéri tájgazdálkodás megvalósításának kulcsa, hogy jövedelmezővé tudjuk tenni. Ennek csak egyik fontos feltétele, hogy megfelelő támogatásokhoz lehessen jutni. Nélkülözhetetlen, hogy a megtermelt egészséges és finom élelmiszerek, az ügyes kezű kézművesek termékei jól árón eladhatók legyenek. A SZÖVET munkatársai

és akciócsoportjai minden helyi termelő számára segítséget ajánlanak abban, hogy termékeik piacra juthassanak. *Keressük azokat a termelőket, feldolgozókat, akik termékeik számára új piacokat keresnek.* Piackutató, -építő munkánk első gyümölcsei érni kezdenek. A SZÖVET segítségével bodrogközi méhészek által termelt méz értékesítése kezdődött meg. 2007. október 20-án nyílt meg Nagykörűben a tájbolt, melyben nem csak a környékről, hanem más Tisza-menti tájról is

hoznak különféle termékeket. Van még hely a polcokon! Aki szeretne bekerülni termékeivel e boltba, szívesen várjuk jelentkezését!

Keressük az együttműködést mindazokkal, akik a Tisza és mellékfolyói természeti értékeinek megőrzéséért és az itt élők jólétéért tenni kívánnak. Ha Ön is szeretne munkánkban részt venni, kérjük, keresse a SZÖVET irodavezetőjét, *Matúz Krisztinát*, a 06-30 431-9292-es telefonon.

www.elotisza.hu

Előnyök és távlati lehetőségek az önellátó gazdaságban

Magyarország az elkövetkező évtizedekben igen komoly kihívások elé néz. A globális folyamatok hazánkat különösen súlyosan érinthetik. Gazdaságunk meggyengült, rekordméretű a költségvetési hiány, így az állami beavatkozás, gazdaságélénkítés mozgástere is szűkös. A 2008 őszen beköszöntött *gazdasági válság* kezdete óta 130 ezer ember veszítette el a munkáját. Nem lehet kiszámítani, hogy e folyamat meddig tart és milyen súlyos következményekkel jár.

A *globális éghajlatváltozás* miatt hazánkban az átlaghőmérséklet emelkedése mellett a következő évtizedekre az éves csapadék átlagos mennyiségének csökkenése és eloszlásának átrendeződése várható (több csapadék télen, kevesebb nyáron). A szélsőséges időjárási események gyakoribbak és intenzívebbek lesznek. Az évszakok eltolódnak, kevesebb vízzel gazdálkodhatunk, gyakoribbak és súlyosabbak lehetnek az aszályok, árvizek, belvizek.

A növekvő számú emberiség élelmezését ma a világ nagyobb részén az *intenzív mezőgazdaság* biztosítja. Ennek magas a fosszilis energiafogyasztása, vegyszerigénye. A biológiai változatlanságot szegényíti azzal, hogy nagykiterjedésű, gyakran monokultúrás táblákat alakít ki. Számos negatív hatása közül érdemes kiemelni a talajerózió gyorsítását, és a növekvő népesség következtében rohamosan fogy az egy főre jutó, mezőgazdaságilag hasznosítható terület.

Az intenzív mezőgazdaságra épülő *élelmiszeripar és -kereskedelem* is óriási mértékű olajfelhasználással jár. A rendkívül pazarló, szállítási-igényes élelmiszerkereskedelem nemcsak azért káros, mert környezetszennyező, hanem azért is, mert rendkívül kiszolgáltatottá teszi a közösségeket az ellenőrizhetetlen nagyrendszereknek. Tönkreteszi a helyi termelés – helyi fogyasztás, az élelmiszer-önrendelkezés rendszereit.

A nagy távolságokra szállított, mesterségesen generált fogyasztói igényekhez igazított élelmiszerekből eltűnik az íz, az értékes beltartalom, melynek helyét mesterséges adalékanyagok, tartósítószeresek foglalják el. Ez – ma már sok esetben bizonyítottan – *egészségi károkat* okoz, sokszor még csak nem is sejtjük, hogy amit megeszünk, az évek, évtizedek múlva milyen hatással jár.

A vidéken élőket e változások sokkal erősebben érinthetik, mint a városban élőket. Ennek főképp az az oka, hogy a pénzben kifejezett értéktermelés súlypontja az elmúlt évszázadokban egyre gyorsuló ütemben helyeződött át a városokba. A vidék feladata (lenne) az élet alapjainak megteremtése: az élelemnek az előállítása; az egészséges ivóvíz, a kultúrtáj, a hagyományok megőrzése, azonban e tevékenységeket ma mint ha egyáltalán nem becsülnénk. Olyan jövő előtt állunk, amelyben az időjárás szélsőségesé válna, a gazdasági és energiaválság kiszámíthatatlan változásokat hoznak. Sürgősen irányváltásra van szükség. Az étellel közvetlen kapcsolatban álló mezőgazdasági tevékenységre épülő szerves vidékgazdaságot kell megteremtünk, mely a vidéki és városi értékteremtés egyensúlyát helyreállítja. A gazdálkodóknak, közösségeknek *olyan utakat kell keresniük, mely enyhíti függésüket* a nagy, számukra befolyásolhatatlan piacoktól, energia- és termékellátástól.

Ilyen a *környezet- és tájgazdálkodás*, a fenntartható mezőgazdálkodás. Alapelve a környezeti alkalmazkodás, vagyis az, *hogy a földet mindenütt arra, úgy és olyan intenzitással használjuk, amire az a legalkalmasabb*, illetve amit képes károsodása nélkül elviselni. A közösségeknek célszerű olyan önellátó rendszerek felé elmozdulni, melyek az élethez szükséges alapvető javakat helyben állítják elő. A helyi önellátás a térségeken belül falvak és városok együttműködésével valósulhat meg.

A helyi önellátásra törekvő rendszer főbb jellemzői:

A környezet- és tájgazdálkodás elvei alapján termel, így nem tesz kárt saját erőforrásaiban (talaj, táj, vizek, élő környezet), javítja környezete állapotát (kímélő / extenzív; biogazdálkodás; ártéri tájgazdálkodás)	⇒ ha holnap is szeretnénk ott élni és gazdálkodni, ahol ma, élő környezetünket, a talajt, amin állunk, óvnunk kell.
Kevesebb ipari eredetű alapanyagot használ (pl. műtrágya, vegyszerek stb.)	⇒ kevésbé érinti ezek árának emelkedése, nincs annyira rá-szorulva hitelekre vagy bonyolult adminisztrációval járó támogatásokra.
Olajjal, árammal működő gépek sora helyett inkább olyan megoldásokat keres, melyek a természet energiáit hasznosítják, illetve a helyben elérhető megújuló energiákat fenntartható módon hasznosítja	⇒ kevésbé érinti az eszközök, áram, az olaj és a gáz ár-emelkedése vagy az ellátás zavarai (pl. gázellátás kima-radása).
Nagyobb mértékben épít a helyi közösség, gazdák, vállal-kozók együttműködésére, szövetkezésére, kölcsönös szíves-ségekre	⇒ a szomszédokkal együttműködni, tőle kölcsönt vagy szíves-séget kérni, olcsóbb és eredményesebb lehet mint egy banktól hitelt vagy egy bürokratikus szervezettől támoga-tást kérni.
A termelés és kereskedelem nagyobb részét gazdai társai-val közösen intézi (szövetkezés)	⇒ nem kiszolgáltatott az integrátornak, nagykereskedőnek.
Energiaellátásában növekvő mértékben hasznosítja a he-lyi megújuló erőforrásokat kisléptékű, egyszerű, környe-zetkímélő eszközök segítségével (pl. szélkerék, napkollek-tor, biomassza-fűtés)	⇒ függetleníti magát az energiaárak drágulásától és az ellá-tási problémáktól.
Anyag- és víztakarékos technológiákat használ, csökkenti hulladék- és szennyvíztermelését, az előálló hulladékot nyersanyagként igyekszik (újra)hasznosítani (pl. kom-posztálás), a szennyvizet kisléptékű, természetközeli mód-szerekkel tisztítja	⇒ csökkenti a hulladékszállítás és csatornadíj költségeit és a környezetszennyezést.
Több feldolgozott terméket tud eladni	⇒ a nyereség nagyobb része marad a termelőnél, előállító-nál.
Többfajta terméket állít elő	⇒ kevésbé van kitéve az egyes termékipiacokon az árak in-gadozásának.
Egyedi termékeket is előállít, pl. régi, tájakra jellemző alapanyagokból készült élelmiszereket, kézi munkával gyártott különleges használati tárgyakat	⇒ a különleges termékek piaca új lehetőségeket nyit meg a kisebb előállító üzemeknek is, míg a tömegtermékek pi-acán a nagykereskedő diktál.
Törekszik arra, hogy az előállított termékek minél na-gyobb részét helyben fogyasszák, használják	⇒ csökken a szállítási költség, állandó, biztos vevőkör ala-kulhat ki.
A kereskedelmi láncokat megkerülve, közvetlenül értéke-síti termékeit a fogyasztóknak (pl. piac, tájbolt, kisterme-lői háztól értékesítés, falusi vendégasztal, kiszállítási rendszer, beszerzőkörök stb.)	⇒ a nyereség nagyobb része marad az előállítónál, megta-karítást lehet elérni a szállításon.

A tapasztalatok szerint a termékek előállításá-ra és értékesítésre vonatkozó jogszabályok sok-szor ésszerűtlenül szigorúak, életidegenek, költséges beruházásokat igényelnek. Ez pedig a ki-sebb termelőket kizárhatja a piacról. A Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület (SZÖVET) kezdemé-nyezésére több mint 30 civil szervezet a kisterme-lői élelmiszerelőállításra és -kereskedelemre vo-natkozó rendelet felülvizsgálatát kezdeményezi. A módosítási indítvány célja, hogy alakítsanak ki kétszintű szabályozást, mely a kisebb termelők számára külön, egyszerűbb jogi kereteket ad, me-lyeknek alacsonyabb költségek mellett is meg le-het felelni.

A SZÖVET ezen kívül sokat tesz a Tisza-men-ti gazdálkodók jobb helyzetbe hozásáért. Beje-gyeztette az *Élő Tisza védjegyet*, mely a folyó vízgyűjtőjéről származó egészséges, környezetkí-mélő termékeket jelöli. Tájboltokba, piacokra jut-tatja el e termékeket.

Az itt megfogalmazott gondolatokat részlete-sebben kifejtjük *Helyi termelés, helyi fogyasztás, helyi termékek egészségesen!* című kiadványunk-ban, mely elérhető a www.elotisza.hu címen vagy megrendelhető az info@elotisza.hu címen.

Kajner Péter
Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület

A SZÖVET piacépítő tevékenysége

A Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület (SZÖVET) 2006-ban alakult, a Tisza mentén élők érdekképviselését, a természettel együttműködő gazdálkodás

módszereinek fejlesztését és népszerűsítését vállalta fel. Hosszú távú célja az ártéri tájgazdálkodás megvalósítása a Tisza-mentén. Annak érdekében, hogy a természetet kímélő gazdálkodás vonzó legyen a gazdálkodók számára, jövedelmezővé kell válnia. *Ezért kezdtük meg a közvetlen kereskedelem módszereivel segíteni a gazdálkodók piacrajutását.*

Védjegy

A Tisza-mente, a folyó vízgyűjtőjének tájai ökológiai, gazdasági, társadalmi, kulturális szempontból változatos, de sok hasonlóságot mutató térséget képeznek. *Egyesületünk bejegyeztette az „Élő Tisza” védjegyet, mely ezt az egységet fejezi ki.* A védjegy célja, hogy a tiszamenti gazdálkodók, szállásadók, termék-előállítók, szolgáltatók számára segítse a piacrajutást¹. *A rendszer a személyes garancián és a nyilvánosságon alapszik.* A rendszer saját honlapot kap a www.elotisza.hu címen. A védjegyrendszer új piaci lehetőséget kínál tartós termékek (lekvárok, konzervek stb.), engedélyköteles termékek (pálinka, alkoholos italok), kézművesipari termékek (fa, bőr, nád,...), friss zöldségek, gyümölcsök, hús-, tejtermékek és sok más tiszamenti áru számára.

A SZÖVET a védjegy felhasználói részére az alábbi lehetőségeket biztosítja:

- A védjegyhasználatból befolyó díjakból az egyesület folyamatosan *marketing-, reklám-, piacépítési* feladatokat lát el az Élő Tisza védjegyes termékek és szolgáltatások ismertségének növelésére, az értékesítés javítására.
- *Egységes grafikai arculattal, olcsón reklámhordozó* készítését vállaljuk, ha a felhasználó igényli (szórólap, névjegykártya stb.).
- *A védjegy honlapján* a termékeket, szolgáltatásokat bemutató saját oldalt hozhat létre a felhasználó (pl. www.elotisza.hu/tag/kovacs-vendeghaz).

- *Programokon, fesztiválokon részvétel, kiállítás* lehetősége.
- *Értékesítési lehetőség* a védjegy-rendszerben részt vevő boltokban, piacokon (tájboltok, tájtermék-sarkok).

A védjegy a fogyasztónak különleges minőséget kínál. Ezért a felhasználók nyilatkozatban rögzítik

és szerződésben vállalják, hogy termékük megfelel az alábbi, *kötelezően teljesítendő feltételeknek:*

1. A Tisza vízgyűjtő területének magyarországi részéről származik
2. Magyar termék vagy szolgáltatás
3. Helyi termék vagy szolgáltatás
4. Megfelel a termék/szolgáltatás előállítására vonatkozó hatályos előírásoknak
5. Az előállítás módja:
 - a) Általános gazdálkodás, átállás alatt kímélőre vagy
 - b) Kímélő gazdálkodás vagy
 - c) Minősített biogazdálkodás vagy
 - d) Tájgazdálkodás
6. Természetes talajon termesztett
7. Ionizáló/radioaktív sugárzással nem kezelt

Magyarországon ma többségben vannak az olyan gazdálkodók, akiknek tevékenysége leginkább az intenzív kategóriába tartozik – őket sem kívánjuk kizárni a védjegy nyújtotta lehetőségek közül. *Az általános/intenzív módon gazdálkodó viszont a használati szerződés aláírásával vállalja, hogy egy éven belül a Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület által kijelölt szakértő által ingyenesen biztosított tanácsadást igénybe veszi és gazdálkodását kímélőbbé teszi.*

Van számos olyan jellemző, amit a terméknek nem kötelező teljesítenie, *de önként vállalható. E jellemzők feltüntethetők a terméken, és segíthetik az eladást. Néhány ezek közül:*

8. GMO-mentes
9. Szójamentes
10. Szermaradvány-mentes

¹ Ismeretterjesztő tevékenységünket az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus és az ÖKOTÁRS Alapítvány és partnerei támogatják.

11. Természetes alapanyagokból készült
12. Mézzel ízesítve
13. Hozzáadott cukor és édesítőszer-mentes
14. Tartósítószer-mentes

A következő *piacbővítő tevékenységeket* kezdtük meg:

- *Tájtermékek*
 - kis- és nagykereskedelmi partnerek keresése, központi ellátása;
 - eladási lehetőséget kínálunk a védjegyes áruknak: tájboltban, tájtermék-sarkokban jelenhetnek meg az „Élő Tisza” termékek;
 - piaci értékesítés előrendeléssel, házhozszállítással;
 - közétkeztetés ellátása helyi termékekkel.
- *Turisztikai szolgáltatások*
 - védjegyes turisztikai szolgáltatások kialakítása utazási irodáknak, cégeknek;
 - egyedi túraajánlatok kialakítása;
 - közvetlen ajánlatok potenciális résztvevők részére (rendezvényen, hírlevélben, weboldalon).

Élő Tisza áruk kaphatók:

- Tájtermék-sarkok (működő és induló*)
 - Mammot bevásárlóközpont, Budapest
 - Tájbolt, Nagykörű
 - Kék Szilva – Szilvotéka, Nyíregyháza
 - Kovács István zöldségesbolt, Debrecen
 - Magyar Pálinka Háza, Budapest*
 - Ágas-Bogas Galéria, Sárospatak*
- Szombati „MDF” piacok
 - Komjádi uszoda előtt, Budapest, II. ker.
 - Tétényi úti piac, Budapest, XI. ker.
- Házhozszállítás
 - Budapest, Szolnok
- Internetes bolt: www.elotisza.hu
- Tervezett piacok
 - Szolnok, Debrecen
- További terv
 - Követség az Élő Tiszaért: tájtermékek bemutatóháza és rendezvényterem

Piaci akciók

2008-as „Meggymentő Akciónk” célja az volt, hogy azok a termelők, akikről mélyen az önköltségi ár alatt akarták átvenni a meggyet a felvásárlók, méltányos áron adhassák el termékeiket. Budapesten és Érden szerveztünk meggyárusítást. Az akció alatt, 4 alkalommal összesen 16 tonna gyümölcsöt adtunk el. Az akció óta hetente jelen vagyunk budapesti piacokon, ahol tiszamenti idénytermékeket árusítanak gazdálkodó partnereink. Hetente 1500 címre küldünk hírlevelet a termékekről, akik még további listákra küldik tovább. Tapasztaltuk, hogy vevőink igénye az igazi magyar tájfajta-ízre igen határozott.

Erős és egyre erősödő a nemzeti összefogás a magyar termékek és magyar gazdák érdekében. Keresték a pándi meggyet, a gönci barackot, a nemtudom szilvából a szilvalekvárt. Nem tudtunk eleget adni beszercei szilvából, „paraszt” paradicsomból, erdélyi lila héjú krumpliból. Tavaszi facsemete-vásárainkon 30-50 kiskertes budapesti lakos vásárolt Húsvéti rozmaring, Jonathán, Kieffer körte csemetéket.

Almalé-akciónkon az önköltségi ár alatt eladható alma, valamint a hazai feldolgozók segítségét hirdettük meg a 100%-os, magyar, préselt alma-levelekkel. A fogyasztók ezt a kevésbé ismert terméket nagyon megkedvelték! Két hónap alatt 8000 liter almalé, 1500 liter 100%-os meggylé fogyott el, s az akció után is folyamatosan keresték a terméket.

Rendeletmódosítás

Munkánk során (tájbolt-kialakítás, piacnyitás) olyan jogi és anyagi nehézségekbe ütköztünk, melyek a gazdák fejlesztéseit akadályozzák. Feldolgozva a kistermelő csak személyesen, a végső fogyasztónak értékesíthet. A feldolgozás sok esetben nagyipari szintű követelményeket támaszt a kistermelő irányába. Számos olyan előírás van, melyek túlságosan költségesek, jogilag átláthatatlanok, így sokan bele sem kezdenek, vagy feladják a feldolgozási tevékenységet. A vásárcsarnokok üzemi, kereskedelmi léptékre vonatkozó előírásai, díjai gátjai a hagyományos, termelői vásárok létrejöttének. Hungarikumaink (mangalica-, rackahús, pálinka) értékesítése akadályokba ütközik.

² 14/2006. (II. 16.) FVM-EüM-ICSSZEM együttes rendelet a kistermelői élelmiszertermelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről

A problémák orvoslására a kistermelői rendelet² módosítását kezdeményeztük, melyet jelenleg már 32 civil szervezet támogat³. Jogászok segítségével kodifikált szövegtervezetet dolgoztunk ki, melyet társadalmi egyeztetés után, 2009. május 26-án, kedden benyújtottunk az illetékes minisztériumoknak. Néhány példa a javaslatokból:

- értékesíthetővé válhatna a kistermelői feldolgozott termék (sajt, lekvár, kolbász...) a kiskereskedelmi és vendéglátó egységeknek is abban a megyében, ahol a gazdaság található vagy az azzal szomszédos megyében és Budapesten;
- újra értékesíthetővé válhat a kistermelői nyers tej a közvetítés számára;

- értékesíthetővé válhat a sertés, szarvasmarha, juh, kecske nyers hús;
- a termelői vásárok szervezésének követelményei egyszerűsödhetnek.

Javaslataink során újraéledhetnek a termelői vásárok, tájboltok alakulhatnak ki, a feldolgozás ösztönzésével kitolódhat az értékesítés időszaka. A kistermelői jogszabálymódosítási tervezet által a kormány plusz állami támogatás nélkül is segíthetné a vidék gazdaságának élénkülését. Javaslatunk alapja lehet annak is, hogy a minőségi, a klíma védelmét szolgáló (kevés szállítást igénylő) helyi termékek a közvetítésbe bekerülhessenek.

Szabadkai Andrea

Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület

Piros arany

Gondolatok a magyar fűszerpaprikáról

Mit érzünk leginkább sajátunknak, mire vagyunk büszkéek mi magyarok? A felsorolásból bizonyára senki nem felejtene ki a „piros arany” is nevezett fűszerpaprikát. Pedig jól tudjuk, hogy a paprika növény (*Capsicum* sp.) nem őshonos a magyar tájban, fűszerként való felhasználása sem a mi találmányunk. De az már igen, hogy a hozzáörölt paprikamag olaja különösen tüzes színűvé, aromákban még gazdagabbá teszi a fűszerpaprikát, javítva ezzel is a magyar termék különleges minőségét. A szegedi egyetem két tudósának, Szent-Györgyi Albertnek és ifj. Jancsó Miklósnak a paprikából kivont C-vitamin, illetve kapszaicin kutatásai világszóló eredményt hoztak, még szorosabbá téve a világ előtt a két fogalom, a magyarság és a paprika összetartozását.

Mi volt a sikereink titka?

Az események visszavezetnek a 19. század végéhez, amikor az akkori szakminisztériumnak megoldást kellett találnia a filoxéra-vész okozta súlyos problémákra. Nincs helye, hogy sorra vegyük az akkori eredményes intézkedéseket, de a paprika-fűszer előállításának szorgalmazását ki kell emelnünk.

A fűszerpaprika termesztése és feldolgozása legelőször Szegeden és környékén honosodott meg, Szeged nemsokára a hazai paprika-kereskedelem központjává vált. A másik nagy termesztési körzet központja Kalocsa lett. Az akkori kormányzat számára világos volt, hogy a jó minőségű örölt paprika fontos termék, és megkülönböztetett figyelemmel kísérte helyzetét a termeléstől a feldolgozáson keresztül egészen a piacvédelemig. Ha szükséges volt, haditermékként ke-

³ Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara, Bihar Közalapítvány, Bors Alapítvány, CEEWEB a Biológiai Sokféleségért, ÉLOSZ, Energia és Környezet Alapítvány, Európai Civil Koordinációs Egyesület, FATOSZ, Fogyasztó- és Vidékvédő Egyesület, GAIA Ökológiai Alapítvány, HANGYA Szövetkezeti Együttműködés, Hortobágy Közalapítvány, Inspi-Ráció Egyesület, Kishantosi Vidékfejlesztési Központ Kht., Kiskunsági Nők Egyesülete, Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítvány, Magyar Biokultúra Szövetség, Magyar Faluszövetség, Magyar Kisállatnemesítők Génmegőrző Egyesülete, Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete, MTSZ, Messzelátó Egyesület, Öko-forrás Közhasznú Alapítvány, ÖKOTÁRS Alapítvány, Piacfejlesztési Alapítvány, Pro Vértess Közalapítvány, SZÖVET, Tiszatáj Közalapítvány, TVE, Védegylet, Zöld Folyosó Közalapítvány, Zöld Pihenő Alapítvány.

zelték, mint az első világháború idején. Kiélezett piaci helyzetben szinte évente alakították a szabályozást. Zárt paprikatermesztő körzeteket létesítettek, a minőség védelmére pedig két, erre szakosodott kísérleti állomást hoztak létre. Nagy áttörést jelentett, amikor Kalocsán nem csípős anyatöveket izoláltak, és sikerült kinemesíteni az *első csípősségmentes fajtát*. Ezzel a csemege fűszerpaprika feldolgozása egyszerűsödött, elmaradt a munkaigényes hasítás és az érezt eltávolítása. A hazai igények kielégítése mellett mind nagyobb mennyiséget exportáltunk, 1939-ben már 2,7 ezer tonnát szállítottunk csak a tengerentúlra. Ezt bizonyítja az akkori Magyar Statisztika Szemléből vett ábra is.

haladta a 8 ezer hektárt, a rendszerváltást követő évtizedben 6 ezer hektár körüli, 2007-re már alig haladta meg a 2 ezer hektárt. A termés 45 ezer tonnáról 14 ezer tonna alá csökkent.

A sikeres nemesítés folyt tovább Kalocsán és Szegeden, 1970-től a Kalocsa székhellyel egyesített, mai nevén Fűszerpaprika Kutató-Fejlesztő Kht. keretein belül. A háromnegyedszázados nemesítés eredményei a mai napig hatnak. Ez az egyetlen ágazat, ahol kizárólag magyar fajtát termesztenek. Fokozódó igény merült fel a vírus- és baktérium-rezisztencia iránt. Kutatóink munkájának eredményeként egyre több rezisztens fajta áll rendelkezésre. Az intenzívebb termelés számára pedig igen jó minőségi és mennyiségi para-

A sikerszéria tovább folytatódott a második világháború után is. 1949-ben a közvetlen feldolgozó és kereskedői érdekek hatása alól teljesen kivonva az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézethez került a paprikaminősítés. Az évkönyvek tanúsága szerint az ötvenes évek elején a kalocsai és szegedi paprikaminősítő osztályokon 3,7 ezer tonna körüli őrleményt minősítettek évente. Az idei, január 22-én Szegeden tartott konferencián Dr. Somogyi György helyzetelemző előadásából megtudhatjuk, hogy a termőterület az 1960-as évektől az 1980-as évek végéig meg-

méterekkel rendelkező hibrid előállítás és elismertetése folyik.

Megváltozott helyzetben

2002-ben a külföldön értékesített őrleményt 5-6 ezer tonnára becsülte a szakma, ami a világpiaci forgalom 8-10%-át jelentette. Anélkül, hogy további számokkal terhelném az olvasót, megállapítható, hogy az utóbbi években tovább folytatódik a lefelé ívelő tendencia, ezen belül térben és időben igen változó a kép. A Kalocsai Paprika La-

A régi magyar tanyai élet emlékei – tanyamúzeumban

A ki a régi 5-ös úton autózik Budapestről Kecskemét felé, Lajosmizsét éppen, hogy elhagyva jobbra szemébe ötlük – de már előjelző tábla is felhívja rá a figyelmet – a híres tanyacsárda épületegyüttese és előtte, közvetlenül az út mellett, *Varga Imre „Magvető” című*, a kézzel vető parasztember jellegzetes mozduatát megjelenítő szobra. Kevésbé látszik, de azért észrevehető az a tábla is, amely jelzi, hogy ugyancsak itt található a *Magyar Mezőgazdasági Múzeum tanyamúzeuma* is. Érdekes egy ilyen utunkon mindkettőre időt szakítani, hiszen a tanyamúzeum megtekintése után egy jó ebédet vagy vacsorát költhetünk el a tanyacsárdában. Kapcsolódó cikk a 32. oldalon.

Képek és szöveg: Dr. Szekeres Béla

A lakóépület

Konyhai eszközök

Előtér stelázsival, lakodalmas tállal

Mennyezeti lámpa

Bûbos kemence

Nyárikonyha

Pince

Tisztaszoba belső, sublót

Varga Imre szobra

A régi magyar tanyai élet emlékei – tanyamúzeumban

Tisztaszoba belső

Terményeskamra

Kisüsti pálinkafőző

Kocsisín és kukoricagóré

Gazdasági épület kifutóval

Állattartás a Hortobágyi Nemzeti Parkban

Hortobágy magasan vezet a nemzeti parkok magyar szürkemarha-állományában. Ennek több összetevője is van. Először is a fajta megmentése a Hortobágyhoz kötődik, másrészt ott találjuk a megvásárolt védett területek egyharmadát. Nagyon gyorsan kellett fejleszteni az állatállományt. Aradi Csabát idézve, *„nem azért vásároltuk meg a gyepterületeket, hogy fűnyírógépeket toszogassunk rajta, hanem, hogy élő állatokat lássunk ott”.* (Riport a 27. oldalon.)

Koratavaszi a Hortobágyon

Legyen elég legelésző állat

Mangalica – családi idill

A Kilenclükú híd tavasszal

Képek: Hortobágyi Nonprofit Kft.

Behajtás

Az ősi magyar csavartszarvú rackajuh

Állattartás a Hortobágyi Nemzeti Parkban

Rend és hagyományőrzés

Modellt ülhetne a portréfestőnek

A távolságot jobb lovon ülve legyőzni

Jól hasznosítja a legelőt

Ökoportya

Füredő

Királyi méltóságú magyar szürkemarhacsorda

Pásztor-táncverseny

Élet a hortobágyi nagycsárdában

pok 2008-as számában már arról olvashatunk, hogy nehézséget okoz egy igazán szép, pirosló paprikatáblára lelni Kalocsa határában, de még a környékén is. A szegedi körzetben jobbnak látszik a helyzet. A Gorzsai Paprika Szövetkezet tagjai a tájörzetben megtermelt fűszerpaprika 80%-át állítják elő, amit a mai magyar termelés 35-45%-ára becsülnék.

Elemzők már 2002-ben jelezték a termelés és értékesítés várható nagyarányú csökkenését. A hanyatlás okait kutatva sokféle véleménnyel lehet találkozni. Bizonyos, hogy számtalan tényező kölcsönhatása vezetett ehhez a helyzethez. Elsőként a világszerte tendenciákat kell említeni. *A paprikatermesztés a déli országok felé terjeszkedik (Brazília, Dél-Afrika, Izrael, Kína, Mexikó), ahol az előállítás költségei kisebbek, miközben nyílt vagy burkolt formában támogatott a termelés, feldolgozás és az export!* Ezzel párhuzamosan megszűnt a hazai védővám és a normatív export-támogatás. Ezekre az előrelátható hatásokra a magyar termelők és feldolgozók nem készültek fel, lényegében áldozatul estek az árharcnak.

Mindehhez járult az időjárás okozta termés- és áringadozás, amely az elégtelen integráció miatt fokozottan jelentkezett. Az ingadozások hatását már a feldolgozók egy része sem tudta kivédeni, sokan felhagytak vállalkozásukkal. Másokat olyan lépésekre kényszerített, melyek károsnak bizonyultak az ágazat jövőjére nézve. *Gyakran azok maradtak talpon, akik – kihasználva a piac felszabadulását – olcsó importot felhasználva, lényegében hamisítással belementek az árversenybe. Az eredetvédelemmel, minőséggel pedig kevesen törődtek. 2008-ban már jóval meghaladta a behozatal a kivitt paprika mennyiségét.*

Ma a kiszállított mennyiség többsége (egyések szerint 98%-a!) ún. lédig, ami ömlesztett, zsákos kiszerelést jelent. A magyar eredet jelentette előny teljesen elenyészik, nemcsak annak kérdéses volta miatt, hanem azért is, mert a *csomagoláson általában nincs feltüntetve a származás, csak az áruhárlánc márkaneve*. Tömegtermékkel pedig nem lehet magasabb árat elérni.

A sorozatos élelmiszerbiztonsági problémák sem tettek jót a hírnevünknek. Még az 1994-es nagy paprikabotrány hatásait a szigorú intézkedések visszaállításával részben sikerült feledtetni, addig az újabb hamisítások tovább rombolják a magyar paprika hitelét. Mi, fogyasztók pedig egyre bizalmatlanabban leszünk: hol rákkeltő ipari festékekkel hamisított készítményről hallunk, hol „csak” aflatoxinnal, esetleg az ochratoxinnal szennyezett import tételek magyar paprikához keveréséről...

Még néhány a paprikaágazatra ható tényezőt kell megemlíteni. A privatizáció elaprózta parcellákon nem oldható meg a kellő vetésváltás, néhány helyen nincsenek meg az öntözés feltételei. A kistermelők egy részének a tőkehiány okoz problémát. Az állami monopólium megszűnése után a hirtelen megszaporodott feldolgozók és kereskedők közül kevesen tudtak talpon maradni.

Mégsem kellene feladni!

Mielőtt még elvonnánk mindenki kedvét a paprikával való foglalatosságtól, vegyük sorra ennek a csodálatos növénynek és a belőle készült fűszernek az erényeit. A fűszerpaprikának a magyar konyhaművészetben betöltött szerepéről nem kell senkit meggyőzni. Beépült a kultúránkba. És itt nem csak a főzőversenyekre gondolok, hanem számos pirosan aranyló hagyományos ételünkre, pörköltünkre, gulyásunkra, amit szakácsaink, háziasszonyaink kiválóan elkészítenek.

De az azért meglepő, hogy még a mesterszakácsok egy része sincs tisztába a négyféle paprikaminőség mibenlétével. Nem árt, ha mindenki tudja, még a tévében szereplő főzési bemutató résztvevője is! Kezdjük a *rózsa paprikával*, amely a szín mérésére szolgáló skálán alacsony, 60 ASTA körüli értékkel szerepel. Félig ipari minőségnek tartják az *édes-nemes paprikát*, ASTA értéke nem túl magas, 80-90. A *csemege paprika* ASTA értéke 100-120 körüli, szépen színezi ételünket. Az igazi ínycsemege azonban *különleges paprikát* használnak (120 ASTA felett), amit tiszta paprikabőről őrölnek. Aromatartalma kiváló! Nem a reklám kedvéért mondom, hogy megéri az árát!

Az igazi magyar paprika sokkal több jó színező képességnél. A mi termesztő tájaink adottságai miatt, amennyiben ez párosul a gondos termelői és kikészítői, feldolgozó munkával, az eredmény kiváló fűszerező hatású, kellemes ízű, zamatú őrölt paprika. Annak idején ez biztosította számunkra a világsikert. A déli államokban megtermelt paprika szintén magas festékanyag-tartalmú, azonban aromája jóformán nincs. Ennek egyik oka, hogy a hosszabbra nyúló termesztési időszak végére néhány anyag lebomlik, sokszor kifejezetten keserű ízt adva végső soron.

A hazai fogyasztásra termelt fűszerpaprika őrlemény mintegy 90%-át élelmiszeri célokra használjuk. Az egy főre jutó átlagfogyasztás negyed kiló körüli. A belföldi forgalomba kerülő termékek közel felét a háztartásokban, másik jelentős részét az élelmiszeriparban használják fel. A feldol-

gozott élelmiszerek terjedésével nő az ipar fűszerpaprika-felhasználása is. Néhány készítmény változatlanul keresett mind idehaza, mind külföldön. Ilyenek a paprikás szalámi, gyulai kolbász, ételízesítő paszták (gulyáskrém, paprika-krémek) stb. Az élelmezési célokon kívüli fűszerpaprika őrléményt gyógyszerkészítésre (7%), illetve kozmetikai célra (3%) használják. *A felhasználásra vonatkozó adatokat és még további érdekes részleteket egy Erdész Ferencné és Juhász Anikó által 2002-ben készített, de megbízás hiányában kéziratban maradt AKI tanulmányból tudhatjuk meg!*

Miben rejlik a fűszerpaprika gyógyhatása? A paprika kedvező hatását bizonyos betegségekre már korábban felismerték, a világ különböző táján élő népek felhasználták orvoslásra. Csak érdekességgként hadd említsek egy nemrég idézett, de száz évvel ezelőttről származó statisztikát, amely szerint a Sárközben élő emberek életkora 10 évvel haladta meg az akkori átlagéletkort. Az elemzők ezt a kedvező tény a magas fűszerpaprika fogyasztásban (40 kg családonként!) magyarázták. A kutatók azóta kiderítették, hogy a paprikában lévő bioaktív anyagok segítenek az egészség megőrzésében, életminőség javító a hatásuk.

A gyógyhatást alapvetően az egyes fajták csípősségét adó kapszaicin tartalmú vegyületek eredményezik. Megfelelő adagolásban bőrre juttatva fokozza a véráramlást, az anyagcserét, csökkenti a fájdalomérzést, előnyösen befolyásolja a kalcium-anyagforgalmat. Klinikai vizsgálatokkal bizonyított a hatása végtag- és gerinc környéki fájdalmas izomgörcs, sokízületi gyulladás, reuma, idegfájdalmak, lumbágó és cukorbetegség okozta idegbántalmak esetén.

Vérbőséget okozó tulajdonságát felhasználják a kozmetikai iparban is, regenerálja, táplálja a bőrt, tágítja a hajszálereket. A paprika további fontos alkotórészei az α - és β -karotin, szteroid-glikozidok, flavonoidok, zsíros olaj, A- és C-vitamin.

A fűszerpaprika termesztése

Mint láttuk, a Kárpát-medencében, és különösen annak dél-alföldi részén kedvezőek az ökológiai viszonyok a minőségi fűszerpaprika-őrlemények előállításához. Ezért is vált e tevékenység az elmúlt száz évben több tízezer ember megélhetési forrásává. Kis területen viszonylag nagy termelési érték volt előállítható.

A fűszerpaprika élettani igényei jól feltártak, ahhoz bármely érdeklődő könnyen hozzájuthat.

Már az előzőekből megtudhattuk, hogy a biológiai alapok, a megfelelő fajták rendelkezésre állnak, a fajtaválasztáshoz az előállítók segítséget adnak. Alapvetően kétféle termesztési mód alakult ki: a palántázott és a helyrevetett termesztés. Anélkül, hogy a talaj-előkészítés, növényápolás, tápanyagellátás, öntözés, növényvédelem, betakarítás, tárolás és utóérlelés kérdéseiben elmernélünk, foglalkozzunk részletesebben egy ígéretesnek látszó lehetőséggel, a *fólia alatti intenzív fűszerpaprika-termesztéssel*.

A Fűszerpaprika Kutató- Fejlesztő Kht. szegedi munkatársai kutatási- fejlesztési munkájának köszönhetően ma már a termelőknél van kipróbálásra a módszer. Az integrátor szerepet a Paprika Molnár Kft. vállalta. Az eljárás bázisa egy hibrid fajta, a megvalósításhoz pedig a kihasználatlanul álló fóliaházak nyújtanak alapot. Ez a termesztési mód alternatívát jelent azoknak a termelőknél, akik hajlandónak mutatkoznak az intenzív termesztésre, több és igényesebb munkát befektetve várják a nagyobb hozamot, termésbiztonságot. A minőségben érdekelt feldolgozónak szintén előnyös a módszer, hiszen kisebb a termésingadozás, folyamatosabb az érés, tervezhetőbb a feldolgozás. Mivel egészségesebb a növény, kisebb volumenű, vagy elmarad a növényvédelem, így közel bio minőségű alapanyagot kapnak. Már az első évben bebizonyosodott, hogy a nagyobb hozam igen jó minőséggel párosul. A mért festéktartalom 21 napos utóérlelést követően elérte a 300 ASTA értéket.

Merre érdemes továbbmenni?

Az utóbbi idők sok keserű tapasztalata ellenére a paprikaágazat résztvevői közül többen bízakodóak. Feltehetően igazuk van, hiszen néhány helyen már felcsillan a remény. *Ha közel egy évszázadig annyi embernek nyújtott biztos megélhetést, alighanem ma is vannak lehetőségek.* Nem kell előlről kezdeni, a korábbi előnyök többé-kevésbé megvannak: a jó nyersanyagháttér, a jellemző jó íz és zamat; hagyományokkal rendelkező paprikatermesztők, feldolgozók; közel évszázados bevezettség és elismertség a piacokon. Mindezek segíthetnek, hogy kilábaljunk a hullámvölgyből. Az egymásra rímelő véleményekből három kulcsszó emelhető ki: *összefogás, minőség és marketing.* Vegyük őket sorra!

Az elmúlt 100 év során különböző eszközökkel, de mindig szervezetszféra-érték el sikereinket a fűszerpaprika piacán. Tudomásul kell venni, hogy széthúzással, egymásra mutogatással nem jutunk előre. Az Országos Fűszerpaprika

Terméktanács Egyesület közelmúltban újrávalasztott vezetője is megerősíti ezt a véleményt. A 100 fölötti tagságon belüli, mintegy 20 termelőből, feldolgozóból, kereskedőből és fogyasztás védőből álló aktív mag bízatonak véli a jövőt.

A megismert pozitív példák mindegyike közös kezdeményezés és munka alapján jött létre. Éppen egy januári konferencia kapcsán sikerült elérni az ún. piactörvény vonatkozó módosítását. Így – bizonyos előírások betartása mellett – felszabadult az *őrölt fűszerpaprika árusítása*. Azért legyünk óvatosak, csak megbízható őstermelőtől vásároljunk, mert nem biztos, hogy a hatóságok képesek az élelmiszerbiztonsági előírásokat minden esetben ellenőrizni, betartatni!

A termelők és a feldolgozók közötti érdekellentétek időlegeseek. Hiszen minden előrelátó feldolgozó felmérheti, hogy a gyenge minőségű import paprikával kevert magyarnak beállított örleménnyel (ma átlagosan 50% körüli külföldi alapanyag van minden tasakban) nem maradhat hosszú távon a piacon. Csak a két fél összefogásával, a helyenként megrendült bizalom helyreállításával lálalhatunk ki a válságból. Visszatérve a fólia alatti intenzív paprikatermesztési módszerre, számomra az egyik előnyét az jelzi, hogy egy cél érdekében összefogta a paprikaágazat néhány résztvevőjét. Bizonyítja, hogy a jövő nem képzelhető el a kutatók, a termelők, a palánta-előállító, az integrátor, a feldolgozó, a kereskedő együttes munkája nélkül.

Tanuljunk vetélytársainktól!

A szervezettséghez is, de inkább a minőség kérdéséhez tartozik a mindinkább szorgalmazott *nyomon követhetőségi rendszer megvalósítása*. A várható előnyök eltörpülnek a bevezetéséhez szükséges anyagiak mellett, amelyekkel a terméktanács ma nem rendelkezik. Központi segítségre lenne szükség. Annak idején a zárt paprikatermesztő körzetek létesítése a nyomon követhetőséget, és ezáltal a jó minőséget garantálta. *Ne higgyük el, hogy ez az EU-ban nem lehetséges! Példa erre Franciaország és Spanyolország védett paprikatermő területe, az ott előállított termékek magas ára!*

Néhányan próbálják bizonygatni, hogy ma a vásárló nem igényli a minőségi terméket, inkább az olcsóságot. Ha ez így is lenne, észérvekkkel meg lehet győzni a vásárlót. Nem biztos, hogy jobban jár, ha a tasakban paprikaörlemény közé kevert idegen anyagokat, csumát, stb. vásárol paprikaárban. Bizonyos, hogy a tartós piaci sikert nem az alágért árral lehet elérni; nagyon sok esetben ép-

pen az olcsóság teszi „gyanússá” a termék minőségét. Az már bebizonyosodott, hogy kétes minőségű, olcsó tömegtermékkel nem tudunk tartósan a piacon maradni. A nálunk alacsonyabb előállítási költséggel dolgozó országok lesöpörnek minket. *Az állandó és kitűnő minőség garantálása, a magas feldolgozottságú, különleges márkatermékek előállításáé a jövő.* Azt a vásárlói kört kellene megkeresni, amely az extra minőséget hajlandó megfizetni.

Németország hagyományos fűszerpaprika-piacunk volt, manapság azonban inkább Brazíliából szállítanak. Egy tanulmány szerint a német háztartásokban sokkal magasabb a fűszerkeverékek felhasználása, mint itthon. Akkor adjunk olyan fűszerkeveréket a német háziasszonyok kezébe, amit csak mi tudunk előállítani! De érdemes lenne az amerikai igényeket is újra göröcső alá venni!

A hagyomány és földrajzi eredet hangsúlyozása már inkább a marketingtevékenység címszava alá tartozik. Még mindig kelendő, és rangot jelent a magyar paprikaminőség a piacon, éppen az ilyen irányú hamisítások igazolják. Jó lenne, ha a hazai paprika- termékspecialitások további hangsúlyt kapnának, akár az ország-imázsunkban beépítve. A fogyasztói piac növelése érdekében hangoztatni kellene a magyar fűszerpaprika különlegességét, beltartalmi értékeit és az egészséges életmódban betöltött szerepét.

A marketing területén számos követendő, jó példát találhatunk. Szegeden komoly előrehaladást értek el a védjegy bevezetésében. Anélkül, hogy bármelyik céget reklámoznám, meg kell említeni, hogy igen jó marketingmunkát tükröző honlapokat lehet találni. Vannak olyan forgalmazók, akik tetszetős, az eredetet hangsúlyozó díszsomagolásban, porcelán fűszertartóban árusítják a termékeiket. A turizmus és a paprika összekapcsolásáról ismét oldalakat lehetne írni, de ezt hagyjuk egy másik alkalomra. Ez az egyik ma is leginkább eredményes terület, ahol úgy tűnik legkevésbé szakadtak meg a hagyományok.

Nagyon sok, a paprikaágazatban dolgozó vagy azzal kapcsolatban lévő szakember, tapasztalatokkal, rálátással, elkötelezettséggel rendelkező kutató, termelő, feldolgozó és kereskedő leírt, illetve elmondott véleménye került összegzésre ebben a cikkben. Köszönet illeti őket. Bár az ágazatban számos ellentét feszül egymásnak, a felelősségteljes vélemények egészen összecsengenek. Ez a tény önmagában reményekre jogosít a jövőt illetően.

Ari Ilona

Export-import folyamatok a fűszerpaprika piacon

(fűszerpaprika: 090420)

A számok könyörtelen őszinteséggel fejezik ki a magyar fűszerpaprika pályafutását, a kivitel és behozatal mennyiségének időbeni alakulását. A KSH adatai alapján készítette *Dr. Szabó Jenő*. (A grafika *Vámos Rita* munkája)

ÉVEK	EXPORT		IMPORT		ÁTLAGÁR	
	Érték (ezer euró)	Mennyiség (tonna)	Érték (ezer euró)	Mennyiség (tonna)	EXPORT (euró/kg)	IMPORT (euró/kg)
1997	11.976	4.355	505	227	2,75	2,22
1998	12.907	4.834	447	230	2,67	1,94
1999	11.512	5.712	461	219	2,02	2,10
2000	10.858	4.557	1.182	448	2,38	2,64
2001	12.454	5.205	710	306	2,40	2,32
2002	11.616	5.177	575	277	2,24	2,07
2003	12.762	5.443	1.700	975	2,34	1,74
2004	10.153	3.514	5.314	2.514	2,89	2,11
2005	6.498	2.049	3.085	1.343	3,17	2,30
2006	7.335	2.833	4.029	2.078	2,59	1,94
2007	7.852	2.919	5.452	2.528	2,69	2,16
2008	8.435	2.676	8.954	3.974	3,15	2,25

Megjegyzés:

A 2004. évi import származási kondícióiról az alábbiak mondhatók:

EU: Spanyolország: 1299 millió euró értékben 563 tonna, átlagár: 2,31 euró/kg
Hollandia: 504 ezer euró, 237 tonna (2,13 euró/kg)

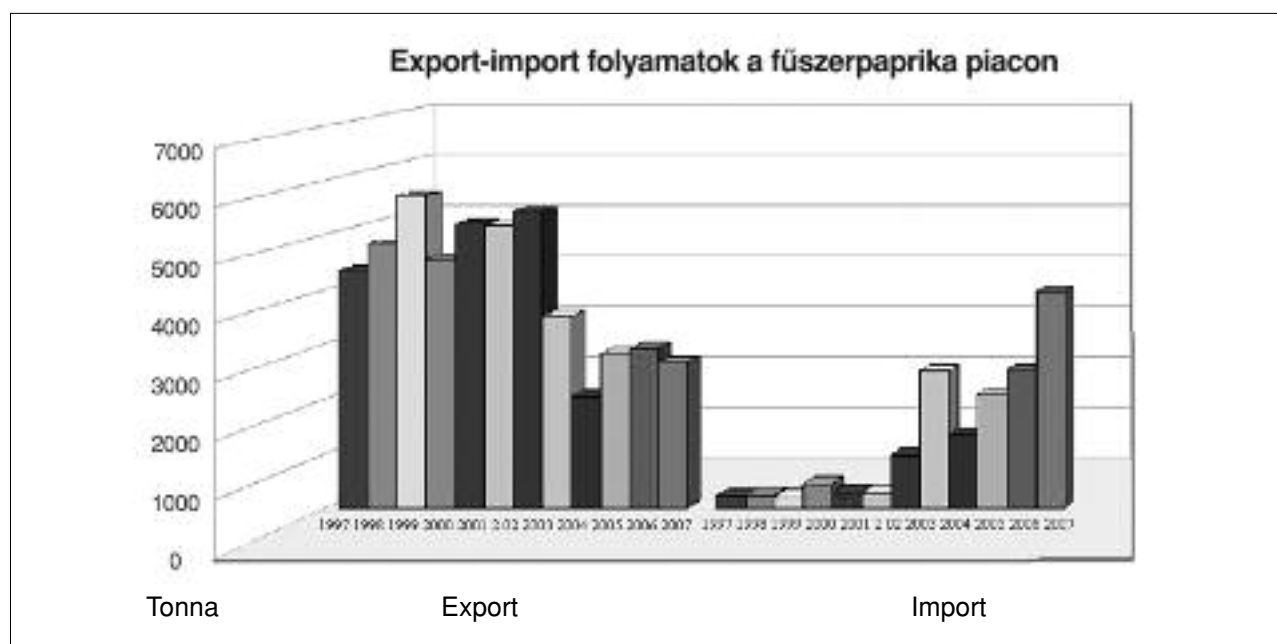
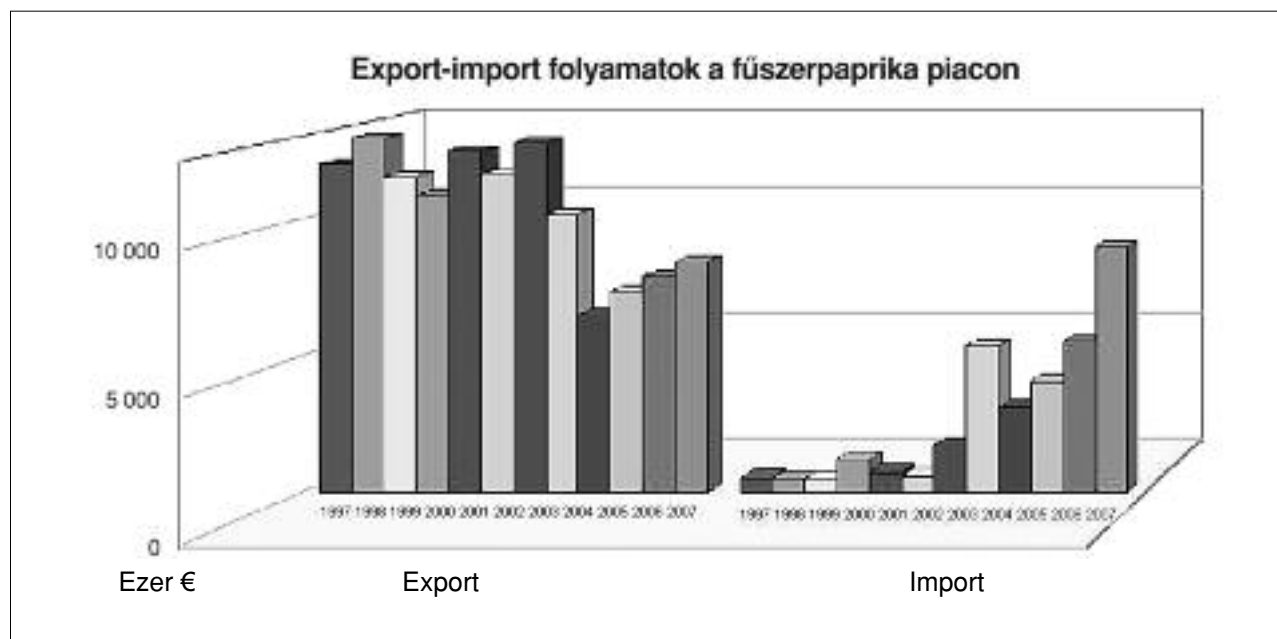
EU-n kívüli európai piacokról: 1690 ezer euró

ebből Szerbia: 1658 ezer euró (751 tonna), á: 2,21 euró/kg
ÁZSIA (KÍNA): 93 ezer euró, 84 tonna/2004 (á: 1,11 euró/kg),
de 409 ezer euró, 252 tonna/2005, (á: 1,62 euró/kg)

AMERIKA: 76 ezer euró (397 tonna), á: 1,95,
ebből: Brazília: 81 ezer euró (48 tonna), á: 1,69 euró/kg,
Peru: 581 ezer euró (283 t), á: 2,05 euró/kg
Chile: 114 ezer euró (65 tonna), á: 1,75 euró/kg
(2005-ben: 411 e euró, 198 tonna), á: 2,076 euró/kg

A 2008. évi import legjelentősebb tételei az alábbi piacokról származtak:

Hollandia: 1569 ezer euró (897 tonna), á: 1,75 euró/kg
Spanyolország: 2626 ezer euró (1092 tonna), á: 2,4 euró/kg
Ausztria: 336 ezer euró (87 tonna), á: 3,86 euró/kg
Szerbia: 2693 ezer euró (854 tonna), á: 3,15 euró/kg
Kína: 1170 ezer euró (780 tonna), á: 1,5 euró/kg
India pedig 84 ezer euró (49 tonna), á: 1,71 euró/kg
Dél-Afrikai Köztársaság: 50 ezer euró (23 tonna), 2,17 euró/t.
Chile: 135 ezer euró, (66 tonna), 2,04 euró/t.

Állattartás a Hortobágyi Nemzeti Parkban

A gyönyörű mese mögött ott a valóság

Az első nemzeti parkban, a Hortobágyiban kezdtem a munkámat. A nemzeti parki tevékenységem után egy gazdálkodó szervezethez kerültem: a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Közhasznú Társasághoz. Alapvetően azt szerettem volna bizonyítani, hogy Magyarországon bármilyen természetvédelmi korlátozás mellett lehet úgy gazdálkodási tevékenységet folytatni, hogy az ember talpon marad, és nem kell különféle támogatások iránt kuncsorogni – kezdte a beszélgetést Gencsi Zoltán. (Képünkön)

– Milyennek látja a nemzeti parkok és az állattartás kapcsolatát és jövőjét, különös tekintettel az ökoállattartásra?

– Induljunk el onnan, hogy a magyar nemzeti parkok hálózata – a 10 nemzeti park – 850 ezer hektárt tesz ki. A védett területek több mint fele erdő és a másik felének egy jelentős részét a gyepterületek foglalják el. Azt is érdemes tudni, hogy 1995-ben az Alkotmánybíróság hozott egy olyan döntést, hogy Magyarországon a védett területek hálózata magántulajdonba nem kerülhet. Ekkor indul el egy földvásárlási folyamat a nemzeti parkok részéről. Ma ott tartunk, hogy kb. 300 ezer hektárnyi védett terület került a nemzeti parkok vagyongazdálkodásába. A legtöbb területet gyepterületek vásárolták. Miért? A Kárpát-medencének a védett területeinek legolcsóbb vásárlási lehetőségei a gyenge termőképességű, nagy kiterjedésű gyepterületek. Nem véletlen, hogy kb. 160 000 hektárnyi gyepterületet vásároltak meg a nemzeti parkok.

Ha ezeket számosállattal akarjuk terhelni, mert a gyepterületek fenntartásában a legna-

gyobb szerepe a legelő állatoknak lehet, legeltetéssel, illetve a téli szálastakarmány megtermelésével számolva, körülbelül 50 ezer állategységet lehet ezeken legelőkön elhelyezni, ennyi állatra lenne szükség a nemzeti parkok fenntartásához.

A nemzeti parkok 300 ezer hektárnyi megvásárolt területén a bioterületek kiterjedése 78 ezer hektár, kevesebb, mint a terület harmada. Ezen belül is a legnagyobb kiterjedésűek a gyepterületek, ezt követik a szántók. Ha az állatlétszámot nézzük – hiszen a nemzeti parkoknak a régi magyar háziállatok fenntartásában komoly szerepük van, és a legeltetés során alapvetően ezekre az állatfajokra, állatfajtákra támaszkodnak – lehet látni, hogy a megvásárolt területeken a szürkemarha állomány dinamikusan megsokszorozódott. Állategységre átszámolva kb. 10 ezer állategység az, amit a

nemzeti parkokban találunk. Volt egy elméleti számunk 50 ezerről, ehhez képest az 1/5-ét használjuk ki a lehetőségnek! Mintegy 1000 bivaly található Magyarországon a nemzeti parkokban, lóból kb. 400, szamárféléből talán 100 sem, kecskefélékkel is foglalkoznak. Mangalicafélék közül a szőke mangalica az, amelyet a tenyésztőegyesület már megmentett. A vörös és a fecskehasú színváltozata az, amelyikből csak néhány száz db van. A magyar állattenyésztési elmélet azt mondja, hogy 1000 nőivarú állat alatt veszélyeztetettnek, kipusztulással fenyegetettnek tartunk egy állatfajtát. A hortobágyi fekete és fehér rackából mintegy 6000 számlálható az országban.

– *Miért éppen a magyar szürkemarha a „kulcsállat”?*

– Hortobágy magasan vezet a nemzeti parkok magyar szürkemarkha-állományában. Ennek több összetevője is van. Először is a fajta megmentése a Hortobágyhoz kötődik, másrészt ott találjuk a megvásárolt védett területek egyharmadát. Nagyon gyorsan kellett fejleszteni az állatállományt. Aradi Csabát idézve, „nem azért vásároltuk meg a gyepterületeket, hogy fűnyírógépeket toszogassunk rajta, hanem, hogy élő állatokat lássunk ott”.

A már említett 50 ezer állategységgel szemben jelenleg mindössze 10 ezer állategység járja a nemzeti parki legelőket.

Az ökológiai állattartásban kiemelt szerepe van a szürkemarkhának. Miért? A legelőterületek hasznosítása során felmérjük, milyen állatot éri meg legeltetni az adott területen. Vannak olyan területek, amelyeket juhval lehet legeltetni, van amit inkább lóval, van amit marhával, de ha megnézzük ennek ökonomiai összefüggését, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy mind a ló-mind a rackaállománynak a fölfejlesztésével szemben a szürkemarkha az a fajta, amellyel tájleptékben gyorsan vissza lehet szerezni az állattartás számára legelőterületeket, amelyek a rendszerváltás óta folyamatos állatlétszám csökkenés miatt gazdátlaná, kezeletlenné váltak.

– *Milyen felelősség terheli a nemzeti parkokat az ökológiai gazdálkodásban?*

– Mintegy 120 ezer hektár az ellenőrzött bioterület Magyarországon. Ebből 78 ezer hektár a nemzeti parkokban található. Ebből is látható, hogy igen nagy a felelőssége a nemzeti parkoknak e tekintetben is. Az ellenőrzött számosállatlétszám több mint fele a nemzeti parkokban található. Nem mindegy, hogy a magyar nemzeti parkok milyen utat járnak be a következő években.

– *Mi akadályozza az ökológiai állattartás, azon belül is a legeltető állattartás növelését a Magyar Alföld nemzeti parkjaiban? Hogyan lehetne az ökogazdálkodást kiterjeszteni?*

– Nem onnan kell elindulni, hogy ökológiai gazdálkodás területét, hanem onnan, hogy a Magyar Alföld nemzeti parkjainak állatlétszámát, azon belül is a legelő állatlétszámát kell növelni. Ha ott az állatlétszám-növekedés megfelelően a régi hagyományos állattartás viszonyaihoz igazodik, akkor onnan már csak egy nagyon kicsi lépés az ökológiai állattartásra való átállás. Alapvetően legelőállat hiány van a gyepterületeken. Valami-

lyen módon segíteni kellene az állományletszám növelését. Amikor beléptünk az unióba, mindenki igyekezett a legnagyobb támogatási szintet elérni, ami azt jelentette, hogy az agrárkörnyezet-gazdálkodási programba belépett. Ettől a pillanattól kezdve az egész rendszer lemerevedett, hiszen egy 5 éves szerződést kellett kötni. A magyar kormányzati döntés alapján az agrárkörnyezet-gazdálkodásba bevont területek kiterjedése nem növekszik. Lehetett látni, hogy a nemzeti parkokban a korábban felfutó állatlétszámok „megálltak”, és nincs további állatállomány-fejlesztés; éppen azért, mert a bérleti viszonyok is megmerevedtek és a hozzá kapcsolódó támogatások is.

Ha dinamikus állatlétszám-növekedést feltételezünk, nem lehet a magyar nemzeti parkokat villanypásztor-rendszerekkel behálózni. Nem hiszem, hogy erre vágyunk egy nemzeti park létesítésénél és fenntartásánál. Minthogy nagy állattartó kultúrával jöttünk be a Kárpát-medencébe, meg kell találni azokat a pásztorcsaládokat, akik mind a mai napig őrzik ezeket a hagyományokat, még akkor is, ha a fiú asztalosnak tanul, hegesztő szakembernek vagy gáz- fűtésszerelőnek. Nekünk ilyen pásztoraink vannak, akiknek az apja gulyás voltál, de a fia víz- és gázszerelőnek tanult; hiszen pásztoriskola nincsen Magyarországon.

Amit a legfontosabbnak tartok, hogy ha Magyarország mezőgazdaságát méltóképpen kívánjuk megismertetni, akkor egy olyan típusú idegenforgalmat is lehetne szervezni, amelyik igazi agrárturizmus. A nemzeti parkoknak mintagazdaságként kellene bemutatni a legeltető állattartást és ennek a legmagasabb szintű formáját, az ökológiai állattartást.

– *Hogyan kapcsolja össze a magyar szürkemarkha a múltat és a jövőt?*

– Az ország legkülönbözőbb helyszínein lehet találni ma már szürkemarkha-állományokat.

Magyarország a XIV. században Európa húslélskamrája volt. A magyar szürkét hajtottuk évszázadokon keresztül a nyugat-európai vágóhidakra. Az éves gazdasági exportbevételünknek minimum a 40%-át, de volt olyan év vagy évtized, hogy a 90%-át is adta. Térképen megnézve nem tudunk olyan helyszínt mutatni a Kárpát-medencében, ahol a hajtóutak valamilyen módon ne tárnák föl az ország különféle helyszíneit. Az egyik útirány Ausztria, Németország, a déli Itáliában Velencét érte el.

Ez nem csak annyit jelentett, hogy mi a vágóállatokat lábon kihajtottuk. Körülbelül három hó-

nap kellett ahhoz, hogy kondíciójukat nem veszítve a jószágok kijussanak a nürnbergi vágóhídra. A magyar szürkemarkra útját minden olyan kereskedő és művész követte, akik találkozni akartak más kultúrákkal, és olyan termékeket és tudást akartak visszahozni, amelyekkel mi a Kárpát-medencében nem rendelkezünk. Ez kétirányú folyamat volt. Mi azt vittük a kultúránkból, aminek a legnagyobb értéke volt, nevezzük ezt magyar szürkének, egy állattenyésztési csúcstermékeknek. Visszafele bejött az, amivel mi nem rendelkezünk. A kézműves mesterség erejét az adta itt a Kárpát-medencében, hogy ahol volt vágóállat, ott volt bőr, ott volt szaru, ott volt csont. Ha volt pásztorság, a pásztorság a saját ruházatával, eszközeivel magas szintre hozta a kézműves kultúrát. Láthatjuk, hogy a szarvasmarha minden részéből mi minden termék keletkezhetett.

Az 1960-as években az állatfajta majdnem eltűnik. Megmentésében a Hortobágyon jeles szerepet töltött be *Bodó Imre* professzor. A hétezer tehénlétszám arról tanúskodik, hogy egy állatfajta nem azért mentünk meg, hogy a múzeumokban mutogassunk, hanem, hogy újra magyar haszonállattá váljon. Ma már olyan létszámról beszélhetünk – a nőivarú állatlétszámon kívül –, összesen 20 000 állatlétszámot számlálunk Magyarországon, ami a hasznosulás útját keresi és reméljük újra meg is találja.

Még egy lényeges elem. Számos olyan történelmi emléket találunk a hajtóutak mentén, amelyek mind visszakacsintanak erre a történelmi múltra. Ezeket a jószágokat a településekre nem hajtották be, hiszen a több száz km-ről hajtott 2-300 állatlétszámú gulya olyan állategészségügyi kockázat volt, hogy azt a településekbe nem engedhették be, ezért a marhahajtó utak a településeket elkerülték ugyan, de fáradásnyi távolságokban csárdák keletkeztek. Hogy miért van Magyarországon akkor olyan kevés csárda? Mert a '48-as szabadságharc leverése után a magyar csárdák az ellenállás szimbólumai és valós központjai voltak. 1852-ben, a Bach-korszakban hoztak egy rendeletet, és ahol csak lehetett lerombolták őket, hogy ezzel is megtörjék az ellenállást. De számos közülük még megtalálható, amelyek emlékeit még használni is kellene, manak szóló üzenettel. Ott, ahol a császár a csárdák lerombolása során ellenállásba ütközött – pl. hortobágyi nagycsárda –, ott nem tudott mit tenni, csendőrlaktanyát építtetett a csárdával szemben. A kondoros csárdával szemben az önkormányzat székel ma a volt csendőrlaktanyában!

Számos csárda olyan történelmi hagyományokkal bíró úttal kapcsolható össze, amelyek a

Kárpát-medencében fontos gazdasági, kereskedelmi útvonal volt. Ilyenek például a sóutak.

Állig fölfegyverzett emberek hajtották a jószágokat, hiszen nem csak a farkasoktól kellett megvédeni a gulyákat, hanem a rablóktól is, hiszen a gulyának igen nagy értéke volt. Nem csak a Tiszántúlon voltak hajdútelepek, hanem a Balatontól nyugatra, északnyugatra. Miért? Mert ott gyűjtötték össze a jószágot, és onnan indultak északnyugati vagy délnyugati irányba. Ott, ahol összegyűlt a jószág, hajdútelepek erősödtek meg.

A Hortobágyon 1994-hez képest meghétszeresedett az állatállomány. Egy részről azt lehet mondani, hogy a nemzeti parknak hasznos szolgáltatást végzünk a legelő állománnyal, más részről óriási látványosság 12 gulya pusztában való jelenléte. Kell találni olyan bemutatóhelyeket, ahol minden nap találkozhat vele a vendég. Máta pusztán van ilyen bemutató helyünk, bár ez az időjárástól viszonylagosan függő. Ezért csináltunk egy olyant, ami szinte független, ezt nevezzük mi állatparknak. A bemutatóhelyeken kívül olyan rendezvényeket is csoportba kell kötni, és szétszórni az év során, amelyek fölhívják a legeltető állattartásra a figyelmet és megfogják az emberek lelkét, hogy milyen országban élünk, és mi az a történelmi múlt, amelyre nem csak mi magunk kell, hogy kíváncsiak legyünk, hanem Európából is ezért érkeznek ide az emberek.

– *A legeltetéshez ünnepek kapcsolódtak mindig is. Hogyan alakul ez Önöknél az év során?*

– Mi Hortobágyon kihajtási ünnepséggel kezdünk Szent György nap környékén, Pünkösdkor a marhapásztorok versenyével folytatjuk. Pünkösöd vasárnapján és hétfőjén a hortobágyi lovas napokat rendezzük meg. Minden olyan népies elemet igyekszünk összesűriteni, ami még a Magyar Alföldön megvan. Bemutatjuk azokat az elemeket is, amelyek a XXI. század felé kacsingatnak. A közönség meggyőződhet róla, hogy a magyar pásztorkodás nem kihaló mesterség. Az állatlétszám növekedésének köszönhetően a Hortobágy térségében számos olyan település van, ahol a fiatal és középkorú férfiakat rá lehetett venni, hogy ezt a foglalkozást űzzék, ezt az életformát válasszák.

Ősszel folytatjuk a rendezvények sorát. Október első szombatján a magyar szürke bikavásárral. Ebből a vásárból mindössze három van az országban: Apaj pusztán, a Fertő-hansági nemzeti parkban, és nálunk. Az évet a pásztoradventtel fe-

jezzük be, amikor elbúcsúzunk a legeltetéstől és betelelünk. Így van vége az évnek. Elszámolnak a pásztorok a rájuk bízott jószággal, az elpusztult jószágok emlékére koszorút eresztenek a folyóba. Az összetartozás jeleként a kilenclyukú hídnál nagy pásztortüzet gyújtunk.

Nagy ajándék az élettől, hogy egy nagyváros mellett helyezkedünk el, mindössze 40 km-re. Néha szomorú azt látni, hogy egy 240 ezer lélekszámú városban az apró gyermekek nem ismerik a régi magyar háziállatokat. Igyekszünk minél több helyszínen bemutatkozni, annak ellenére, hogy nekünk van állatparkunk, és vannak olyan pusztai bemutató helyeink, ahová egy gondos szülő akár fél óra alatt is el tudna érni...

– *A gasztronómia a turizmus lelke. A Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Kht. hogyan lehelte életet a helyi gasztronómiába?*

– Ilyen állatlétszám mellett vágóállat is keletkezik. Ez lehetőséget ad a hagyományos pásztorételek bemutatására. Egy magyar csárdában nem árt, ha göngyölt pulykamellen kívül gyöngytyúkból, bivalyból, mangalicából, rackából, szürkemarhából készült ételek is vannak. Néhány éve átállítottuk a csárdát először húsféleségekben, majd bővíttük a választékot teljesen bio alapanyagokra. Volt egy érdekes kérdés a vendégek részéről, mégpedig, ha bemutatjuk a természetes környezetükben az állatokat, és meg lehet kóstolni a csárdában, de ha otthon akarnak ezek húsból főzni, miért nem lehet? Szinte kikényszerítették, hogy legyen egy húsbolt is.

Találkoztunk olyan emberekkel, akik segítettek, hogy ilyen témájú szakácskönyvek is megjelenjenek fotókkal és érdekes leírásokkal.

Speciális helyi termék a szalámi, amit a több száz km-re utazók is magukkal tudnak vinni, illetve ajándékba adni mind szürkemarhából, mind bivalyból, mind rackából.

– *Sikerült-e feltámasztani a régi mesterségek egy részét, az egész Európában egyedülálló pásztorkultúrát?*

– Éveken át egy pincében porosodott az a kiállítás amit felállítottunk a Hortobágyon. Ez folyamatosan bővül. Mindenki számára érdekességet kínál.

Csináltunk egy olyan múzeumot, ahol olyan mesterségeket mutatunk be, amelyek ma már nem igen támaszthatók föl, de az állatlétszám növelésével és a melléktermékek megjelenésével

egyre több fiatal kap tőlünk alapanyagot, hogy a kézművességek újból szárba szökkenjenek. Gyönyörű nagy tülkök, azoktól az állatoktól, amelyek 4-5 éves korukban már 70–80 cm-es tülköt is adnak. Az apróbb tülkökből a kézművesek fűszertartókat készítenek. Bőrből is igen sok szép táska, tolltartó készül.

A MOL megszüntette üzemanyagkútját a Hortobágyon. Egy ott dolgozó fiú megkérdezte tőlem, mi a jövő. Mondtam neki, hogy te szépen rajzolsz, és így keressünk valamit. Nagyhegyes 12 km-re van. Ott Szalontai úrral nyers késeket készítenek, s ezt követően a fiú szürkemarha láb-szárcsontból pedig nyelet készíti neki.

Azért, hogy Hortobágyon nem aprózódtak föl a legelők, az állatlétszám nem csökkent, hanem növekedett, a pásztorság megfiatalodott, úgy gondoltuk Hortobágy méltóvá vált arra, hogy Somogyi Árpád Kossuth-díjas szobrászművész Szent Vendel szobrot alkosson számunkra.

Népzenei válogatást is készítettünk, amit szívesen vásárolnak a vendégek.

Ekkor jött az ötlet, hogy bár a pásztorok a jószágtartáshoz értenek, de a kultúrából sok minden elveszett. A debreceni Hajdú Táncegyüttest kértük meg segítségül, hogy csináljunk olyan pásztortánc-versenyeket, olyan oktató heteket, amikor ehhez a kultúrához hozzá lehet férni és méltóképpen be lehet mutatni. Így egészült ki a gulyásverseny a pásztortáncosokkal.

Az irodalom után érdeklődők számára válogatást állítottunk össze a magyar irodalom hortobágyi vonatkozásairól.

– *Összességében mit tartok fontosnak?*

– Nem mást ebből az évszázadokat átszövő hajtóút-meséből, hogy emlékezzünk vissza az elmúlt évekre, hogy hány erőltetett, izzadságszagú és hamis mondatot, üzenetet csikart ki magából Magyarország, hogy mivel hívjuk föl magunkra a figyelmet! Milyen nehéz kitalálások voltak, milyen torz mondatok! Ehhez képest van itt egy gyönyörű mese, amit nem is kell kitalálni. Meg kell hogy mondjam, az is elszomorító, hogy más országokban erre a hagyományra már idegenforgalmi attrakciókat építenek, mikor ezt Magyarországon teljesen elfelejtették. Ausztriában és Németországban csoportok alakulnak arra, hogy a hajtóútvonalak mellett attrakciókat adjanak a vendégeknek. Itt van az idő, hogy mi is fellépjünk.

– *Gencsi Úr! Köszönöm az interjút.*

Tamás Enikő

Alföldi borok fesztiválja volt Budapesten

Legnagyobb borvidékünk nedűivel lehetett ismerkedni, a jóféle alföldi borokat kóstolni, esetleg bírálni május közepén három napon át a *Mezőgazdasági Múzeumban*. A *Kunsági Borvidék Hegyközségi Tanácsa* és a *Duna Borút Egyesület*, a *Nemzeti Bormarketing Program* és az *Agrármarketing Centrum* támogatásával, hagyományteremtő céllal szervezte meg az első Kunsági Fesztivált. A rendezvény nem titkolt célja volt az is, hogy a kevésbé ismert és az utóbbi időben mellőzött borvidék jó hírét visszaszerezhesse a nagyközönség elé tárva gonddal készített, zamatos kincseit.

A Kunsági borvidék mellett bemutatkozott a Csongrádi és a Hajós-Bajai borvidék is. E három borvidék a *Duna Borrégiót* alkotja, mely az adott térséget, termékeit, a helyi különlegességeket kívánja megismertetni, különösen a borturizmus közös népszerűsítésén munkálkodik. A borrhégióban borútállomások vannak, ahol az érdeklődőket „nyitott pincék” várják.

Elkalandoztam én is, először a kunsági homokos pusztába, és az egyik zászlósbort, a Cserszegi fűszerest kóstoltam meg az izsáki *Varga birtoktól*. A hamarosan *Gedeon* névre váltó vállalkozás 60 hektáron termel szőlőt, és olyan évjáratú borokkal büszkélkedhet, mint a 2008-as *Cserszegi fűszeres*, amely a tavalyi év aranyérmese lett ennek a borfajtának szervezett országos versenyen, emellett még elnyerte a Bács-Kiskun megye bora címet is. A birtok *Rajnai rizlingje* ugyancsak kimagaslóan szerepelt, idén ugyanis maximális bírálati pontszámmal nyerte el a „Kecskemét város bora” díjat. A várost egy évig ez a bor reprezentálja.

Tovább nézelődve a kiállításon egy bioboron akadt meg a szemem, meg is kóstoltam nyomban. A Kiskőrös környéki *Kaskantyúról* származó *Kövidinka* az újonnan létrejött kereskedelmi márka, a *PartyBor* család egyik kellemes terméke. A Kunsági Borvidék Hegyközségi Tanácsa a termelőkkel összefogva hozta létre ezt a kizárólag a borvidékre jellemző borcsaládot. Az új bormárkával kifejezetten a fiatalabb korosztályt célozzák meg, és kínálják a kunsági borokat „baráti találkozókra, bulikra, de gyógyír lehet szerelmi bánatra, vagy koccinthatnak velük munkahelyi előléptetésekor” – írta a Dunai Borrégió lapja a

DUNABOR magazin. A PartyBor Társaság védjegyét azok a borok kaphatják meg, amelyek az évenként megrendezésre kerülő Kunsági Borversenyen a forgalmi kategóriába neveznek, és legalább ezüstérmes eredményt érnek el. Ezután a borokat a Kunsági Borvidék Borvizsgáló Bizottsága minősíti, értékelve a bor minőségét, kiszerelését, és a termelőüzem ellenőrzésének tapasztalatait, rangsort állít fel, és ez alapján történik a

PartyBor válogatás 12 tagjának kiválasztása. A PartyBorokat a Kunsági Fesztiválon egy fiatalember kínálta, nevezetesen *Juhász Sándor*, aki a budafoki Soós István Borászati és Üzleti Szakközépiskola és Szakiskola technikus diákja. Nagypapa mellett tanulta a szőlőművelést, borkészítést. Már 12 évesen szívesen segített házi pincészetükben, és mivel nagyon tetszett neki ez a munka, és még mindig szereti, nem is

bánja, hogy a borász pályát választotta. Kikerülve az iskolából, egy vinotéka nyitását tervezi, ahonnan bizonyára az általa fiataloknak ajánlott könnyed rozék nem fognak hiányozni!

Utam a Hajós-Bajai borvidékre vezetett tovább, és a *Kunvin Borászati Kft.* standján poharamba kerültek a Kunsági borversenyen aranyérmet nyert *Kélezhalmi Cabernet sauvignon* egy kóstolóra való vörös cseppjei. A borászati társaság 1991-ben alakult, és a Felső-Bácskában tevékenykedik 270 hektáron. Boraik jelentős részét belföldön értékesítik, de szállítanak Csehországba és Szlovákiába is. A kitüntetett Cabernet sauvignon mellett a kiállításon egy másik borukkal büszkélkedtek még, a 2006-os *Aureus Rajnai rizling* tavaly Bács-Kiskun megye bora lett desztortbor kategóriában.

Nem csak a kiállítók borait lehetett megkóstolni: aki akarta, egy különteremben berendezett „Borakadémián” is részt vehetett, hogy egy kicsit belemélyedhessen a borbírálok munkájába. Az „akadémiai” gyorstalpaló tűz tételes borbírálatot foglalt magában a 2009. évi borverseny borai-ból, szakavatott borászok felügyelete mellett.

A borkiállítás mellett a borszerető laikusoknak rendezték, így a családok idősebb és fiatalabb tagjait is várták mindenféle színes kísérőprogrammal.

Kripner Vera

A régi magyar tanyai élet emlékei – tanyamúzeumban

Aki a régi 5-ös úton autózik Budapestről Kecskemét felé, Lajosmizsét éppen, hogy elhagyva jobbra szemébe ötlük – de már előjelző tábla is felhívja rá a figyelmet – a híres tanyacsárda épületegyüttese és előtte, közvetlenül az út mellett *Varga Imre „Magvető” című, a kézzel vető parasztember jellegzetes mozdulatát „kimerevítő” szobra*. Kevésbé látszik, de azért észrevehető az a tábla is, amely jelzi, hogy ugyancsak itt található a *Magyar Mezőgazdasági Múzeum tanyamúzeuma* is. Érdekes egy ilyen utunkon mindkettőre időt szakítani, hiszen a tanyamúzeum megtekintése után egy jó ebédet vagy vacsorát költethetünk el a tanyacsárdában.

A bekötőúttól balra kerített kis játszótér is van – fajtátekokkal – a gyerekeknek; a tanyacsárda előtt egy öreg *Hofherr-traktor* „áll őrt”, az úttól jobbra pedig egy szebb időket megért szőlőprés roskadozik. *A tanyacsárda mellett található a tanyamúzeum*, egy régi alföldi tanya teljesen épen maradt (illetve megtartott, felújított) épületegyüttese. Mielőtt azonban belépnénk, ismerkedjünk meg kicsit Lajosmizsével és a környező, valamikor nagykiterjedésű tanyavilággal, hiszen nem véletlen, hogy itt jött létre Magyarország első tanyamúzeuma.

Lajosmizse területén már a bronzkorban éltek emberek. Honfoglaláskori leletek kerültek elő a benei területről. Az első településeket a tatárjárás után a kunok létesítették, akik szervezetileg hét ún. széket alkottak, ezek egyike volt Mizseszék, amely egyben székkapitánysági székhely is lett.

A település Mátyás királlyal való kapcsolatát egy 1469-es oklevél bizonyítja, melyben felmenti a mizsei kunokat a kamarahaszna-adó fizetése alól. A török hódoltság éveiben először Bene, majd Lajos és Mizse is elnéptelenedett. A meghódított területek török tisztek birtokába kerültek, akik ezeket a pusztává lett földeket bérletek formájában hasznosították. Nagykőrösi, kecskeméti gazdák béreltek legelőket, kerteket, majd a török kiűzése után a Habsburg-ház használta a területet.

1745-ben Mária Terézia engedélyével az eladott területek lakossága az akkori tulajdonosoknak, a Pesti Invalidusoknak a vételárat visszafizette (*redemptio*); a területeknek ettől az időtől számítódik a jászokkal, Jászberénnyel való szorosabb kapcsolata. 1877-ben történik meg az önálló településsé válás Jász-Lajos-Mizse néven. Az új község lakói nagyobb részben Jászberényből települtek ki, de érkeztek Jászladányból is betelepülők.

Egyre nő a település népessége: 1890-ben már 7000 lakost számlálnak és határában 539 tanyát; 1895–96-ban megépül a római katolikus, 1903-ban pedig a református templom.

A község népe mindig is élelmes, életrevaló, dolgozó, gazdálkodó volt; a népesség magva jászberényi, ezért sokáig őrizték a jász hagyományokat, mezőgazdálkodási szokásokat, a pusztai élet hagyományait.

Lajosmizse nevének mai formája 1902-től van érvényben; 1970-ben elnyerte a nagyközségi, 1993-ban pedig a városi rangot.

Ennyi kis „kitekintés” után *lépjünk be a tanyamúzeum kerítéskapuján*, és Tercsi Istvánné, Katalin asszony kedves és értő kalauzolásával ismerkedjünk meg a múzeummal és történetével, tekintsünk be a tanyai élet mindennapjaiba.

A város, Lajosmizse óriási tanyavilágát dr. Bárh János néprajzkutató, főmuzeológus, a Bács-Kiskun-Megyei Múzeumok igazgatója kutatta és mutatta be. Az ő nevéhez fűződik a Tanyamúze-

um létrejötte is, amelyet *Alsóbenén, a Németh-tanyából alakítottak ki*. A tanyai élet tárgyaival, használati eszközeivel hagyományos módon berendezett „élő” tanya(múzeum) 1972. június 30-án nyílt meg a nagyközönség előtt.

Lakóépülete, amely a legnagyobb, valószínűleg az 1870-es években épült. A jászberényi eredetű Németh család több nemzedéke birtokolta. Legrégibb gazdája Németh András volt, aki a múlt századforduló táján 64 hold földön gazdálkodott. Abban az időben ez a földnagyság és a hozzátartozó állatállomány középparaszti állapotot és életformát jelentett. A tanya képe persze sokat változott az elmúlt több mint száz év alatt. Érdekesség, hogy a lakóépület egyik szobáját a 20. század elején átmenetileg pusztai iskolaként is használták. A helyreállított és berendezett „múzeumtanya” a következő építményekből áll: lakóépület terményes kamrával, istálló, nyári konyha, pince, kukoricagóré kocsiszínnel, szerszámoskamra-tyútkól és disznóólak egy fedél alatt. Kisebb építmény a kutyaól (éppen összedőlt), az udvari katlan és a galambdúc. Emberi kéz alkotása még a nyári jászol, a gémeskút és az egész tanyai telephelyet (mintegy 1 hold) közrefogó karókerítés.

Az épületek szabályosan körülvesszik a négy-szögletes udvart, amelyen belül 6 igen öreg (legalább százéves) eperfa ad nyáron árnyékot és egyúttal finom élelmet, csemegét a baromfinak, ha kiengedik őket! A melléképületek során kívül terült el a *szérűskert*, itt volt a szénaboglya, szalmakazal, szárkúpok, valamint a trágyadomb és a farakások. A kútnál kezdődő bekerített, nagy gyöps terület, az egykori „telek” fontos színtere volt a tanya körüli kezes állattartásnak. A tájra jellemző a tanya növényzete; az udvaron álló öreg eperfákon kívül a lakóépület melletti kis akácerdő, valamint a nyári konyha mögötti gyümölcsfák fontos tartozékai voltak a régi homoki tanya környezetének.

A kaputól balra, a volt istállóban nyertek elhelyezést az egyszerű gépi használati eszközök, így pl. a *triőr* (konkolyválasztó); a búza, rozs, árpa tisztításához azonos hengert, zab tisztításához eltérő furatokkal ellátott hengert alkalmaztak. Látható még itt – többek között – egy *szecskavágó* (járgánnyal vagy kézzel hajtották), egy *kisüsti pálinkafőző* berendezés és egy *vontatható szőlőprés*, amelyet ki lehetett vontatni a szőlőbe és ott préseltek vele.

A bejáratától jobbra eső épület első része a *kéziszerszámok* (kapa, villa, gereblye stb.) tároló helye, hátsó traktusai pedig a *baromfi- és disznóólak* elhelyezésére szolgáltak. Az egyszerű, mindennapi használatos kéziszerszámok is nagy becsben

voltak, mivel jól csak jó és tisztán, rendben tartott szerszámmal lehetett dolgozni.

A *bejárat*tal szemben, *legtávolabb álló lakóépület* jobb sarkában a *terményes (élés)kamra* nyílik. Ez az egyik legfontosabb épületrész, hiszen ez a tanya *gyomra*. Itt helyezték el a napi ételmezéshez szükséges búzát, kukoricát, lisztet, húst, és az alapvető feldolgozáshoz szükséges eszközöket (dagasztóteknőt, vékát, szakajtót, szitát, rostát, húsvágó-tőkét, káposztagyálut, sajtprés, kendergerebent, kabaktököt). Érdekességként megemlítem, hogy a kabaktököt pl. oldalt kivájva, kitisztítva sótartónak használták, fölül kivájva viszont kiváló „vizeskorsó” volt: aratáskor sokszor ebben vitték ki a vizet, a tököt a földbe beásták, így hidegen tartotta az innivalót a legnagyobb melegben is. Hasonló célt szolgált a belül mázas vizeskorsó is.

A lakóépületbe belépve szemben a *szabadkéményes konyha*, jobbra a *lakószoba*, balra pedig az ún. *tisztaszoba* található, korhű és hagyományos egyszerű berendezési tárgyaival.

A konyha előtti kis előtérben található a *stélázi* mázas korsókkal, a falra akasztva pedig nagy gyúródeszka és *lakodalmastál*. Utóbbit – mint neve is mutatja – lakodalomkor használták, gombócot vagy kelt kalácsot szolgáltak fel benne. A napi használatos konyhai eszközök kis gyűjteménye található a szemközti falon és asztalkán. A mindkét szobában található *búboskemencét* a konyhából fűtötték.

Igen szép a tisztaszoba berendezése a sarokpados asztallal, sublóttal, stafírungos ládával és a díszes, mennyezetről függő petróleumlámpával.

A lakóépülettől balra, a sarokban elhelyezkedő *nyárikonyha* a disznóölések, lekvárfőzések, kenyérsütés színtere volt, kemencéjét kívülről fűtötték. Bent egy szép, „Szüret” c. *faszobor* látható, amely néhai Szörös József helyi fafaragónépművész munkája.

A „négyszög” a *pincével és a kocsiszínnel* zárul.

Végigjárva az épületeket, meglevenedik előttünk a régi tanyai világ, az itt élő emberek munkája, nehéz, küzdelmes élete. Az épületek berendezése, felszerelése a paraszti anyagi kultúrának azt a színvonalát mutatja, amely a hagyományos módon termelő alföldi tanyák népének mindennapjait a 19-20. század fordulóján jellemezte.

Sajnos a *tanyamúzeum nem örvend nagy látogatottságnak*, igaz, a kellő reklám is hiányzik (nincs prospektus, szórólap, ismertető stb.). A múzeum 1972-től előbb a Bács-Kiskun-Megyei Múzeumi Igazgatósághoz (Kecskemét), majd a lajosmizsei tanácshoz tartozott, 1978-tól pedig a Magyar Mezőgazdasági Múzeum fiáláléjaként működik.

Az épületek zsúpfedelét 2008-ban felújították, az épületegyüttes – néhány vakolathibától eltekintve, amely könnyen kijavítható – szépen karbantartott, gondozott. A lakóépület döngölt agyagpadlóját a látogatók után, hétvégeken Katalin asszony – aki több mint 30 éve „gazdája” a tanyának – rendbe hozza (marhatrágyával kevert agyaggal meszelővel fölkeni).

Igazán megérdemelne ez a múzeum-különlegesség egy kicsit több gondoskodást, a szaktárca (illetve országos múzeuma) részéről nagyobb odafigyelést, anyagi támogatást (akár hazai vagy EU-s pályázatok útján), a város részéről is jobb, erőteljesebb reklámot a nagyobb ismertség, látogatottság eléréséhez.

Elérhetőségi cím: 6550 Lajosmizse
Alsóbene 623.

Értesítési cím: Tercsi Istvánné
6550 Lajosmizse,
Alsó Lajos u. 71.
Tel.: 06/30/236-4013

Nyitva tartás: május 1–október 15. között
K–Sz 10–17 óráig
Vasárnap 10–18 óráig
Minden hónap első
vasárnapján zárva!

Dr. Szekeres Béla

Az új amerikai mezőgazdasági törvényről európai szemmel⁴

Az új amerikai mezőgazdasági törvény, teljes nevén „Élelmezési, természetvédelmi és energia törvény”, becenevén „Farm Bill” (FB) az európai agrárpolitika számára két szempontból is fontos. Egyrészt az USA WTO-ban játszott meghatározó szerepéből adódóan. Ugyanis az FB-ben⁵ megjelenő amerikai agrárpolitikai változásokból következtetni lehet az Európai Unió agrárpolitikája keretfeltételeit is alapvetően befolyásoló nemzetközi kereskedelempolitika jövőbeni alakulására. – Ez utóbbi feltételezést támasztja alá az a tény, hogy az EU Bizottság évente háromszor publikált elektronikus agrár-kereskedelempolitikai szakfolyóirata, a MAP is, idei februári számában átfogó ismertetést közöl a „Farm Bill”-ről. (A forráshivatkozás az 1. lábjegyzetben található.) – Ugyanakkor nem csak nemzetközi agrárkereskedelempolitikai, hanem konkrétan agrárszabályozási szempontból is rendkívül jelentős esemény a mindenkor új amerikai FB elfogadása. Ahogyan a párizsi divatszalonok a világ divatját meghatározzák, azonképpen az FB-ben alkalmazott új agrárpolitikai-szabályozási eszközök is később viszsza szoktak köszönni a fejlett OECD országok, így az Európai Unió közös agrárpolitikájában is.⁶

Technikai és egyéb okokból sincs arra lehetőség, hogy az igen terjedelmes törvényt (2312 oldal) a következőkben részletesen ismertessem. Ezért az alábbiakban az új FB néhány általam fontosnak tartott vonatkozását emelném ki, ahol lehet párhuzamot vonva az USA és az EU agrárszabályozása között:

1. *Az agrárszabályozás jogszabályi háttere.* Ahogyan a közös agrárpolitika jogi alapját az 1957-ben elfogadott Római Szerződés 38–43. paragrafusai képezik, a mindenkor hatályos (évtizedek óta öt éves időtávra szóló) USA FB is három eredeti „forrás” törvényen, az 1938-ban elfogadott „mezőgazdasági kiigazítási törvényen”, az 1948-as „áruhitel társasági statútum törvényen”, valamint az 1949-ben elfogadott „mezőgazdasági törvényen” alapszik. Azonban azon kívül, hogy az USA agrárszabályozásában egy helyett három hivatkozási alap van, további lényeges különbség az amerikai és az európai agrárszabályozás jogszabályi hátterében, hogy a KAP alapjogszabály, a Római Szerződés, csak a fő agrárpolitikai célokat tartalmazza, mint hivatkozási alapot. Azonban a KAP a maga egészében és konkrétságában a viszony-

⁴ Az USA a 2008. június 18-án hatályba lépő új mezőgazdasági törvényéről készült alábbi ismertetésem az USA Közgazdasági Intézete által publikált információk (<http://www.ers.usda.gov/Briefing/FarmPolicy/>), illetve az Európai Unió hivatalos honlapján publikált (http://ec.europa.eu/agriculture/publi/map/01_09.pdf) cikk alapján készült.

⁵ A következőkben a törvényre az FB rövidítéssel utalok.

⁶ Így pl. amerikai mintára jelent meg 1992-ben a KAP-ban a közvetlen támogatások jogcímeskor, amely révén le tudták építeni KAP ártámogatási rendszerét. A változtatás hatását mutatja, hogy jelenleg a közvetlen támogatásokhoz kapcsolódható ki-fizetések ma már a KAP költségvetés több mint felét teszik ki.

lag nagyszámú tanácsi rendeletben jelenik meg. *Ezzel szemben az USA mindenkor hatályos FB-je közvetlenül a teljes USA agrárszabályozás összes részletére kiterjed.* Olyan jogi megoldással, amely már az EU legújabb jogszabály-alkotási gyakorlatában sem ismeretlen: A mindenkor hatályos FB-ét úgy jelentetik meg, mint a felsorolt három törvény egységes szerkezetbe foglalt módosítását. (Legutóbb az EU a KAP „állapotfelmérés” lezárása után alkalmazta ezt a jogi megoldást, amikor is a KAP I. pillér és II. pillér tanácsi alaprendeleteit, mint az alapjogszabályok egységes szerkezetbe foglalt módosítását adták közre.)

2. *Az agrártámogatás mérete és szerkezete.* Az új FB 2009 és 2012 között évi 57,8 milliárd dollár agrártámogatást irányoz elő. *Ez a keret évi egymilliárd dollárral nagyobb mint az ezt megelőző 2002. évi FB⁷ keret volt.* Összehasonlítva az USA mezőgazdasági támogatási keretét az EU 2009. évi keretével, dollárban számolva, 1,36 \$/€ árfolyammal kalkulálva, azt kapjuk, hogy az EU-ban 76 milliárd dolláros az agrártámogatási keret, amely összeg mintegy 41 százalékkal magasabb az USA mezőgazdaság támogatási szintjénél. Azonban mind az USA, de részben az EU esetében is, félrevezető a teljes támogatási keret agrártámogatásnak tekinteni. *Különösen igaz ez a megállapítás az USA-ra vonatkozóan, ahol az agrártámogatási keret legnagyobb tételét a rászorultaknak különböző jogcímenek szétosztott, belső élelmiszersegélyezés adja.* Ez utóbbi célra szánt keret az USA teljes agrár-költségvetésének közel a 2/3-át (37,8 milliárd dollár) teszi ki, szemben az EU 0,4 milliárd dolláros keretével, amely a KAP költségvetésnek mindössze 0,8 százalékát adja⁸. Az USA agrárköltségvetésében három olyan nagyobb jogcímcsoport van, amelynek közvetlenül a mezőgazdasági termelő a címzettje. Ezek a támogatási keretek csökkenő nagyságrendben: piacsabályozási kiadások (8,3 milliárd), természetvédelem, és földminőség-megőrzés (4,8 milliárd), illetve termelés-biztosítások (4,4 milliárd dollár). Összesen az

USA 57,8 milliárd dolláros agrárköltségvetéséből mindössze 30 százalékot, 2009-ben 17,5 milliárd dollárt szán az USA költségvetése a mezőgazdasági termelők közvetlen támogatására. Ezzel szemben az EU-KAP-on belül a legnagyobb költségvetési tétel az 55,9 milliárd dolláros közvetlen támogatásokra szánt összeg, amelynek minden eurócentjét a mezőgazdasági termelők kapják. Elsősorban a közvetlen támogatási tételnek köszönhetően az európai mezőgazdasági termelők részesedése az agrárpolitikára szánt támogatásokból jóval magasabb mint az USA-ban, becslések szerint 2009-ben ez az arány meghaladja a teljes KAP agrárköltségvetés 85 százalékát. *Az USA és az EU agrártámogatása között az a legjelentősebb különbség, hogy az Európánál 29 százalékkal kisebb támogatási keretből az amerikai mezőgazdasági termelők csupán 30, míg az európaiak a saját, amerikainál lényegesen nagyobb keretükből a kifizetések mintegy 85 százalékában részesednek.*

3. *Szabályozási innováció a legújabb FB-ben.* Az USA piacpolitikája már eddig is jóval több beavatkozási eszközt alkalmazott mint az EU-KAP. Az Európában is ismert közvetlen kifizetések mellett, az USA piacsabályozása a támogatott értékesítési hitelprogramot, illetve az anticiklikus kifizetéseken (counter-cyclical payments) túl az agrárpiac-szabályozási politikájába különböző támogatással ösztönzött biztosítási konstrukciókat is bevon. (Közbevetőleg jegyzem meg, ez utóbbi szabályozási eszköz-csoport teljesen hiányzik az európai agrárpolitikából, remélhetőleg nem azért, mert az európai agrárpolitikások nem is tekintik vállalkozásnak a mezőgazdasági üzemet...) Bár az amerikai piacsabályozás az európaival összehasonlítva eddig is „jóval több húron játszott”, ennek ellenére a tradícióknak megfelelően az USA agrárpolitikások a 2008-ban elfogadott új FB-ben tovább bővítették a szabályozási eszköztárukat.⁹ Az új eszköz neve az angol rövidítésből ACRE=Average Crop Election Program, magyarul: átlagtermés választási program,

⁷ Azért nem beszélhetünk tényleges támogatásról, hanem csupán támogatási keretről, mert a tényleges kifizetések a mindenkor gazdasági és egyéb (pl. természeti) feltételek alakulásától függ majd. A tényleges támogatási kifizetés nem haladhatja meg az előirányzott keretet, azonban annál kisebb lehet. (Az EU pénzügyi finanszírozása is hasonló logikával működik.)

⁸ Az USA belső élelmiszersegélyezése öt konkrét programból áll. Ezek: Nemzeti diákebédeltetési program; Iskolai reggeli program; Gyermek és Felnőtt élelmiszer-gondoskodási program; Nyári élelmiszerszolgálat program; végül USD Gyümölcs- és zöldségprogram.

⁹ A 2008. évi FB egy új mezőgazdasági biztosítási alapot is hozott létrehozott. Az új alap neve: Mezőgazdasági Katasztrófa Enyhítési Alap. Az alapot a közraktározott adóköteles termékek után fizetett adó 3,08 százalékának átcsoportosításából finanszírozzák. Törvényi rendelkezés szerint az alap fel nem használt részét kincstárjegyek lehet fektetni, illetve ebből az alap célkitűzéseinek megfelelő céllal visszafizetési kötelezettségű hitel és előleget is nyújtható. Erről ismertetőmben nem írok, a program részletes leírása megtalálható a <http://www.ers.usda.gov/Briefing/FarmPolicy/disaster.htm> címen.

azonban, ha a megnevezésben az eszköz közgazdasági tartalmát akarnánk visszaadni, talán „termékszintű árbevétel-biztosítási program”-nak kellene nevezni. A program keretében a farmer számára lehetővé teszik annak meghatározását, hogy adott gazdasági évben egy a szabályozás által felkínált szinten bebiztosítsa adott termény árbevételét. A programba a következő növényekkel lehet részt venni: búza, takarmánygabona, gyapot, rizs, olajos növények, hüvelyesek. A termékprogram első évében a farmszinten garantálható árbevételt a megelőző két év árbevételének átlaga adja. A program működése nem ilyen egyszerű, azonban lényege az, ha a farmer árbevétele alacsonyabb ennél a garantált szintnél, a különbséget a szabályozás kifizeti¹⁰. A programban való részvétel önkéntes. Azonban azok a farmerek, akik részt vesznek a programban, 20 százalékkal kevesebb közvetlen támogatást, és 30 százalékkal kevesebb anticiklikus támogatási összeget kapnak. Az ACRE az eddigiekhez képest egy teljesen új felfogást tükröz az agrár-szabályozásban, amennyiben az ár, vagy termésátlag garantálása helyett az *árbevételt garantálja*. Az előrejelzések szerint az új program különösen 2009-ben lesz nagyon vonzó, mivel 2009-ben viszonylag magas árbevételt garantálhatnak. Ezért szakértők azzal számolnak, hogy már a program első évétől nagyszámú mezőgazdasági termelő kíván részt venni az ACRE programban. (A 2007/08. évi világpiaci árrobbanás idején az árszint miatt volt kiemelkedő árbevétel, 2008/09-ben pedig a magas termésátlag következtében a termelők az átlagosnál valamivel magasabb árbevételhez jutottak.)

4. *Az új FB-ből az agrár-világkereskedelem jövőbeni alakulására levonható következtetések.* Szakértők elsősorban az új szabályozási eszköz, az ACRE bevezetése miatt komoly visszalépésnek tekintik az USA 2008-ben elfogadott FB-jét. Visszalépésnek abban az értelemben, hogy *ezzel a farmerek jövedelmét még inkább függetleníti a valóságos piaci folyamatoktól*. Mindeközben az EU-MAP folyóiratban az FB-ről publikált cikk nagyon kritikus az ACRE WTO hatásának mérlegelésekor; „enyhítő kö-

rülményként” veszik számításba, hogy az új FB vitája szerencsétlen módon magas világpiaci árszint mellett zajlott le, amikor a termelői támogatás finanszírozási igényének csökkenésével lehetett számolni. Akkor senki sem feltételezte, hogy ilyen gyorsan megfordul a világpiaci ártrend, és rövid időn belül az USA-ban is a mezőgazdasági árak jelentős csökkenése következik be. Azonban ez nem változtat azon a tényen, hogy szakértők szerint az ACRE az USA költségvetésének már 2009-ben mintegy 2 milliárd dollárjába kerül. Ráadásul azzal kell számolni, hogy az ACRE nem „cseng le” egyetlen év alatt, mivel az ACRE keretében garantált árbevétel egyik évről a másikra maximum 10 százalékkal csökkenhet. Lévén az ACRE termék specifikus, árhoz és termésátlaghoz kötött támogatási forma, ezért a jelenlegi WTO szabályozás szerint a program keretében teljesített kifizetés korlátozás alá eső sárgadobozos mezőgazdasági támogatásnak számít. A közvetlen támogatások 20 százalékos forrás-átcsoportosításával, illetve azzal kalkulálva, hogy a programban az összes termelő részt vesz, az ACRE bevezetésével az USA zölddobozos támogatása egy milliárd dollárral csökkenne, míg a WTO korlátozás alá eső sárgadobozos támogatás ugyanilyen mértékben nőne¹¹. Már önmagában ez a lépés problémás WTO szempontból. Azonban ezen kívül az ACRE WTO vonatkozásban további problémát okoz amiatt, hogy az USA néhány, ráadásul világgazdasági jelentőségű agrárterméke – jelesül a búza, a kukorica és a szójabab – esetében az ACRE kifizetésekkel valószínűleg túllépik az USA WTO-ban vállalt termékszintű támogatási korlátját. Összefoglalva a 2009-ben elfogadott amerikai FB után – a WTO-ban játszott jelentős amerikai szerepvállalás miatt – feltéhetően romlik a tárgyalóasztalon lévő liberális, a mezőgazdasági támogatások leépítésének további folytatását célzó javaslatok elfogadási esélye. Ami persze, nem biztos, hogy rossz hír az európai, és ezen belül magyar mezőgazdaság számára...

Dr. Szőke Gyula
agrárközgazdász

¹⁰ A program részletes leírása lásd <http://www.ers.usda.gov/Briefing/FarmPolicy/ACRE.htm> címen.

¹¹ Az USA-ban az összes közvetlen kifizetés zölddobozos (szétválasztott, decoupled) támogatásnak minősül. Ez a kifizetés 2009-ben öt milliárd dollár lenne, azonban a 20 százalékos ACRE program miatt ennél egy milliárd dollárral kevesebb, négy milliárd dollár lesz. Összehasonlításképpen az EU összes közvetlen támogatási kifizetése 2009-ben 53,1 milliárd dollár. Azonban az EU-ban ennek az összegnek csak az úgynevezett „szétválasztott része” – ezek: az újonnan belépő tagoknak fizetett egységes földalapú támogatás; illetve az egységes farmalapú támogatás – minősül a WTO-ban zölddobozos támogatásnak. Az EU közvetlen támogatásában a szétválasztott kifizetések aránya folyamatosan nő. 2009-ben az EU közvetlen kifizetések 83 százaléka (44 milliárd dollár) lesz zölddobozos és 17 százaléka (8,9 milliárd dollár) sárgadobozos kifizetés.

Élelmezésbiztonság, bizonytalan alapokon?

Az OECD Agrár- és Kereskedelmi Igazgatósága egy május elején szervezett nagyszabású, globális kérdéseket napirendre tűző konferencia keretében áttekintette a világ élelmezési helyzetét. Súlyosnak ítélve az egyre szélesebb néprétegeket érintő, alultápláltsággal és éhezéssel párosuló szegénység terjedését, arra a megállapításra jutott, hogy bár a 2007-re és 2008 nagyobbik felére jellemző magas élelmiszerárak hibáztathatók elsősorban a szegénység rohamos terjedéséért, a helyzet javulására nem számíthatunk.

Noha az alapvető mezőgazdasági termények világpiaci árai meredek zuhanásban vannak, nehogy bárki abba a tévedésbe essen, hogy ezzel az éhezés alapvető okai rendeződtek. A 2008 végén kirobbant pénzügyi, gazdasági válság OECD értékelése szerint különösen a fejlődő, illetve fejlődésben elmaradott országokat sújtotta, illetve sújtja ma is, egyre több embert taszítva a mélyszegénységbe és az éhezésbe. *Az alultáplált és éhező tömegek nagyságrendjét ma már az emberiség 15%-ára becsülik, ami a legújabb FAO felmérés szerint meghaladja a 963 millió főt.*

Az élelmezésbiztonság ilyen méretű megrendülése, bármennyire is hihetetlen az európai szemlélő számára, mégis elsősorban a vidéki lakosságot sújtja. A helyzet ilyen mértékű polarizálódása, nevezetesen az, hogy az egyre szélesedő szegény réteg 75%-a vidéken él, nem csak az agrártermékek előállítását, az agrárpolitika formálóját, az energia célú növénytermesztésben érdekeltet kell, hogy elgondolkodtassa. Fontos, hogy tudatában legyen a világ annak, hogy a mezőgazdasági termelésbe komoly, de elsősorban a vidéki foglalkoztatás bővítésével járó befektetéseket kell eszközölni.

Ez a felelősség kell, hogy áthassa a világ élelmezésbiztonságáért tenni tudó intézmények, kormányok hosszabb távú lépéseit.

Ma azonban a rövid távú intézkedések, az azonnali eredménnyel kecsegtető megoldások korszakát éljük. Elkerülendő a magas élelmiszerárak kialakulásának újabb veszélyét, elsősorban az élelmiszersegélyek és az inputtámogatások növelésével operálnak az agrárpolitika irányítói.

A távolban azonban a néhány évtizeden belül 9 milliárdra duzzadó emberiség gondja, baja, élelmiszerellátási biztonsága rémlik fel. A 2050-re prognosztizált népesség élelmiszerszükségletének biztosítása az igazi kihívás a mezőgazdasági termeléssel, agrárpolitikával szemben. Sajnálatlaltal kell megállapítani, hogy a mezőgazdasági

termelés növekedése nem tart lépést az emberiség létszámbővülésével, amit hajlamosak vagyunk elfelejteni. Azt sem hangsúlyozzuk kellőképpen, hogy az éghajlatváltozás és a természeti források korlátozottsága is gátat szab a növekvőfélben lévő emberiség élelemmel való ellátására, miközben ma, amikor 6 és 7 milliárd fő közé tehető a népesség, a szegénység és az alultápláltság ilyen méreteket ölt.

A feladvány tehát kézenfekvő: olyan agrárpolitikát kell kialakítani, illetve folytatni, melynek következtében a növekvő népesség mellett is javul az agrártermelés jövedelemtermelő képessége, és javul a legszegényebbek és szegény rétegek élelmiszerekhez való hozzáférése.

Az élelmiszeripari feldolgozásban manapság csökkenő tendenciát követ a mezőgazdasági termékhányad. A szegénység visszaszorításának, illetve megszüntetésének fontos előfeltétele, hogy a kormányok a szegény rétegeket szem előtt tartó gazdaságpolitikát folytassanak. A fejlődéssel együtt jár a mezőgazdaság reálgazdasági szférán belüli térvesztése. Szabályozottá kell tenni a munkaerő más ágazatokba történő áramlását ahhoz, hogy a mezőgazdaságból kiáramló munkaerő más termelő ágazatokba, vagy a szolgáltatásba való áramoltatása minél kisebb megrázkódtatásokkal járjon.

A népességnövekedés és az élelmiszertermelés növekedésének összhangja csak intenzív agrárgazdasági beruházások révén teremthető meg. Hozzá kell azonban tenni, hogy a fejlődésben elmaradott országok ezen túlmenően szembe kell, hogy nézzenek a gazdasági szerkezet mélyre ható változásával is annak érdekében, hogy a szegénységet kezelhető keretek között tartsák. A rövid távú beavatkozások a válság kezelését akkor szolgálják helyesen, ha párosulnak a hosszú távú gazdaságpolitikai lépésekkel és programokkal. *A mezőgazdasági beruházások szorgalmazása mellett az OECD azt is ajánlja a fejlődő országok kormányainak, hogy tanuljanak más, fejlettebb országok ilyen irányú tapasztalataiból.* Az alultápláltság felszámolására tett eddigi kísérletek tapasztalatait építsék be a szegénység kezelésére kidolgozandó hosszú távú állami programokba. Az OECD minden ilyen céllal kialakított programot támogat; ismereteit, tapasztalatait a követhető példák átláthatóvá tételével megosztja a szegénység és alultápláltság felszámolásáért küzdő kormányokkal.

Összeállította: Sz.J.

Növekedésre ítélt agrárárak?

Most, amikor már idestova 9–10 hónapja, 2008 őszétől meredeken csökkenő terményárak jellemzik a nemzetközi terménypiacokat, egyes piaci elemzők – mérlegre téve a kedvező és kedvezőtlen előrejelzéseket – arra a megállapításra jutottak, hogy ha lassabb ütemben is, mint 2007-ben, illetve 2008 első felében, de újra emelkedő pályára kerülnek a terményárak, megindul a visszarendeződés.

A prognózisok a növekedést feltételező előrejelzést elsősorban arra alapozzák, hogy az időjárási körülmények 2009-ben általában nem túlzottan kedvezőek, amit tovább tetéz a hitelszűke és az inputárak növekedése miatti jövedelemcsökkenés, valamint az ezek következményeként értékelhető elégtelen beruházási színvonal. Mivel a csökkenő kínálathoz bővülő kereslet társul, és gabonakészletek is mélypontra vannak, ezért a kutatók azt állítják, hogy a mezőgazdasági termények piacán relatív deficit várható. A hiány pedig kimozdíthatja a terményárakat a jelenlegi holtpontról.

Strukturális problémákat gerjeszthet, hogy a globális élelmiszerkereslet szakadatlanul nő, miközben a másik oldalon a termelés hagyományos ritmusa előtt hitelszűke miatti akadályok tornyosulnak.

A kutatók arra számítanak, hogy a kiegyensúlyozatlanság, a kereslet-kínálat eltérései az élelmiszerárak ismételt meglódulását eredményezik, elsősorban a feldolgozatlan mezőgazdasági termények árai visszakúsznak az elmúlt két évre jellemző szintre. Az emelkedés azonban távolról sem olyan gyorsan következik be, mint 2007 elején, hanem elnyújtottnak ígérkezik.

A világ búzatermése a 2008–2009-es évben elérte a 683 millió tonnát, ami a bázisidőszaki terméshez képest jó eredmény, és ez tükröződik is a lefelé araszoló árakban. *Az alacsony készlet szint ugyanakkor figyelmeztető jel. A rendszer strukturális gyengeségei egy közepes vagy annál kisebb termés esetén hatványozottabban kerülnek felszínre.* A hiány szülte gabonaár-emelkedés esélye nálunk is egyre valószínűbb, azonban a pénzügyi, gazdasági világválság fizetőképes keresletet visszafogó, életszínvonalat gyengítő, beruházásokat visszafogó hatása miatt a várható gabonaár-emelkedés gyors bekövetkezésének kicsi az esélye. A spekulatív tőke ugyanakkor okozhat meglepetést még ebben a tőzsdei megroppanás utáni helyzetben is.

A kutatók szerint 2009 derekán már megfordulhat a trend, hiszen a szóját Latin-Amerika termőterületei már áprilisban, májusban betakarítják, és a szója, mint tudjuk, jó „lakmuszpapír”.

Három tényező is elősegítheti a piacok visszarendeződését:

- az első tisztán technikai kérdés. Ha arra gondolunk, hogy 2008-ban a kedvező klimatikus viszonyoknak köszönhetően, Argentínát leszámítva világviszonylatban rekordtermés volt szinte valamennyi gabonaféléből, akkor előre vetíthető, hogy a jelenlegi csapadékviszonyok között nem ismétlődhetnek meg a tavalyi eredmények. Egyes kutatóműhelyek előrejelzésében a bázisidőszakինál akár 40 millió tonnával is kisebb búzatermés várható. Hozzá kell tenni, hogy a 2008 végén született prognózisok a csapadékhiány ilyen mértékével nem számolhattak, ezért ma már túlzottan optimistának tűnhetnek.
- a 2008. évi jó termés lehetőséget kínált a történelmi mélypontra került készletek bizonyos szintű pótlására is, bár az év első felére jellemző magas világpiaci árak a készletfeltöltés ellen hatottak. A FAO felhívja a figyelmet arra, hogy a 2009-es vetési szándékokból csökkenő búzatermő terület bontakozik ki. Kiváltképp a nagy európai és észak-amerikai országok számolnak alacsonyabb, egyes országokban akár 5–7%-kal kisebb búza-vetésterülettel.
- a harmadik tényező a feltörekvő piacok pozíciójával, a világgazdasági válság agrárgazdasági hatásaival függ össze. A Világbank értékelése szerint a hitelezhetőség romlása, a külső finanszírozási források elapadása negatívan hat a fejlesztésre és a beruházásokra egyaránt.

A termés mennyiség várható csökkenésével párhuzamosan a kereslet ugyanakkor, a piaci előrejelzések szerint, évi 1–2%-kal nő. A feszültség új egyensúlyi árak kialakulásához vezet, figyelmeztet a Világbank. Az új piaci egyensúly kialakulásában fontos szerepe lehet Kínának és a Közel-Kelet országainak. *Ha csak a húsfogyasztás bővülésének kérdését vizsgáljuk, tudnunk kell, hogy az állatállomány a világ éves gabonatermésének a felét leköti.* A húsfogyasztás alakulását előrejelző prognózisokból kiderül, hogy leginkább a fejlett és gazdag országok húsfogyasztása esik vissza, miközben az ázsiai térségben e téren töretlen növekedés tapasztalható. A népességarányokat figyelembe véve nem lehetünk messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy a fejlett világ húsfogyasztás-csökkenését a kínai, illetve ázsiai térség húsfogyasztásának növekedése kompenzálhatja, ami jó hír a gabonatermelőknek.

Összeállította: Szabó Jenő
Forrás: Le Figaro, 2009. február 4.

„EURÓPAI VIDÉK, AHOGYAN ÉN LÁTOM” Fotópályázat 2009 - Pályázati felhívás

Az Europe Direct Szolnok és az AGRARIA-APURE, együttműködésben a R.E.D.-del, nemzetközi forráspályázatot hirdet.

A pályázat célja: Az európai vidéknek napainkban számos kihívással kell szembenéznie. Segítenünk kell a vidék gazdaságát, új eszközökkel javítanunk kell a vidéken élők életminőségét. Vigyáznunk kell a vidék természeti szépségeire, amely örökségünk. Pályázatunkkal ezekre a fontos dolgokra szeretnénk ráirányítani a figyelmet.

Pályázni az alábbi kategóriákban lehet:

Táj-termesztet-környezet: Ebbe a kategóriába olyan képeket várunk, amelyek a vidéki táj természeti szépségeit, a vidék természetes és épített kulturális örökségeit, vagy a klímaváltozás természeti környezetre gyakorolt hatásait mutatják be.

Régiók, emberek, hagyományok: Ebbe a kategóriába olyan képek tarozhatnak, amelyek a vidéki környezetben élő emberek mindennapi életébe engednek bapillantást, bemutatva a múlt és a jövő kapcsolatát, a hagyományok ápolását, a különleges mesterségeket.

A pályázat díjazása: Kategóriánként a földj egy prágai utazás 1 fő részére, és tárgyjutalmak.

Pályázati feltételek:

A pályázaton részt vehetnek a Jász-Nagykun-Szolnok megyében élők, valamint az APURE (Európai Vidék Egyetemeiért Egyesület) és a R.E.D. (Ruralité-Environnement-Développement) nemzetközi hálózatának tagjai.

Pályázni 2009. május 1. után Magyarországon vagy a pályázó országában készített egyedi fekete-fehér vagy színes fotográfiával lehet, melynek szerzői jogával alanyi jogon korlátozás nélkül rendelkezik a pályázó, és amellyel még más pályázaton korábban nem vett részt és díjat nem nyert.

A pályázatokat mind nyomtatott, mind elektronikus formában is kérjük elküldeni. Az analóg felvétel esetén a beküldhető kép minimális mérete 18x24 cm. A digitális felvétel esetén legalább 300 dpi felbontású kép és maximum A4-es méretű nyomtat beküldését várjuk.

A kilőrök fenntartják maguknak a jogot, hogy a beküldött és kiválasztott fotókkal kiállítás, megjelentetés elektronikus és nyomtatott formában) szabadon rendelkeznek.

Pályázatok beadása:

A pályázatok beadási határideje 2009. július 20. (postai feladás határideje)

A pályázatokat az alábbi címre kérjük beküldeni:

Europe Direct Szolnok, 5000. Szolnok, Kossuth tér 2.

A pályázaton résztvevő forók hátoldalán a következőket kérjük feltüntetni:

A pályázó személyes adatait (név, telefonszám, e-mail cím)

a kép címe

a kép leírása (hol, mikor, milyen körülmények között készült) maximum 1-2 mondatban

Kategória címe: Táj-termesztet-környezet vagy Régiók, emberek, hagyományok

A pályázat ünnepélyes eredményhirdetése: Szolnok Város Napján.

A pályázattal kapcsolatban érdeklődni lehet: Bali István (30) 249 50 58, Dankóné Szabó Edit (56) 510-125, László Géza (56) 510-129, és az ajpszolnok@vfmk.hu címen, valamint: agraria@vizmai.hu.

A fotópályázat támogatói:

APURE, R.E.D., Közép-Kelet Európai Vidékfejlesztő Központ, Jászkon Fotóklub

Az Európai Unió Hivatalos Lapjában megjelenő rendelkezések

Az alábbiakban felsorolt EU rendelkezéseket az Európai Közösségek Hivatalos Lapja L sorozatának 2009 áprilisában és májusában megjelent számaiból válogattuk. A lista teljesség igénye nélkül szelektálja a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral foglalkozó rendelkezéseket.

Állategészségügy, takarmányozás, növényvédelem

A Bizottság 270/2009/EK rendelete (2009. április 2.) a 6-fitáz brojlercsirkék takarmány-adalékanyagaként való engedélyezéséről (az engedély jogosultjának neve: DSM Nutritional Products Ltd, képviseli: DSM Nutritional Products Sp. Z o.o.) (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L91, 2008. április 3. 3. oldal

A Bizottság 271/2009/EK rendelete (2009. április 2.) az endo-1,4-béta-xilanázt és endo-1,4-béta-glükanázt tartalmazó készítmény elválasztott malacok, brojlercsirkék, tojótyúkok, brojlerpulykák és brojlerkacsák takarmány-adalékanyagaként való engedélyezéséről (engedély tulajdonosa: BASF SE) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L91, 2008. április 3. 5. oldal

A Bizottság 2009/311/EK határozata (2009. április 2.) a topramezon, a szulfuril-fluorid és a cukkini sárga mozaikvírus legyengített törzse új hatóanyagokra vonatkozó ideiglenes engedélyek tagállamok által történő meghosszabbításának engedélyezéséről (az értesítés a C(2009) 2348. számú dokumentummal történt) (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L91, 2008. április 3. 25. oldal

A Bizottság 2009/312/EK határozata (2009. április 2.) a 2000/96/EK határozatnak a meghatározott fertőző betegségek vonatkozásában kijelölt felügyeleti hálózatok tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2009) 2351. számú dokumentummal történt) (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L91, 2008. április 3. 27. oldal

A Bizottság 2009/317/EK határozata (2009. április 6.) a 79/542/EGK tanácsi határozatnak az állatok légi úton való szállításának, egyes harmadik országokon keresztül történő átszállításának, valamint egyiptások bizonyos húsaira vonatkozó állat-egészségügyi bizonyítványok, továbbá bizo-

nyos friss húsok átszállítása és tárolása tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2009) 2273. számú dokumentummal történt) (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L94, 2008. április 8. 100. oldal

A Bizottság 322/2009/EK rendelete (2009. április 20.) egyes adalékanyagok takarmányokban való felhasználásának végleges engedélyezéséről (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L101, 2008. április 21. 9. oldal

A Bizottság 2009/342/EK határozata (2009. április 23.) a 2003/467/EK határozat Olaszország egyes közigazgatási régióinak hivatalosan szarvasmarhatuberkulózis-mentessé, szarvasmarhabrucellózis-mentessé és a szarvasmarhák enzootikus leukózisától mentessé nyilvánítása, Lengyelország egyes közigazgatási régióinak hivatalosan a szarvasmarhák enzootikus leukózisától mentessé nyilvánítása, valamint Lengyelország és Szlovénia hivatalosan szarvasmarhatuberkulózis-mentessé nyilvánítása tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2009) 2972. számú dokumentummal történt) (1) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L104, 2008. április 24. 51. oldal

A Bizottság 2009/345/EK határozata (2009. április 22.) a *Bacillus subtilis* natto által termelt K2-vitaminnak (menakinon) a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti új élelmiszer-összetevőként való forgalomba hozatalának engedélyezéséről (az értesítés a C(2009) 2935. számú dokumentummal történt) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L105, 2008. április 25. 16. oldal

A Bizottság 2009/348/EK határozata (2009. április 23.) a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében a likopin új élelmiszer-összetevőként történő forgalomba hozatalának engedélyezéséről (az értesítés a C(2009) 2975. számú dokumentummal történt) Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L106, 2008. április 28. 55. oldalA Bizottság 359/2009/EK rendelete

(2009. április 30.) egyes vadon élő állat- és növényfajok példányai Közösségbe történő behozatalának felfüggesztéséről

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L110, 2008. május 1. 3. oldal

A Bizottság 2009/362/EK határozata (2009. április 30.) a lipopinnak a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti új élelmiszer-összetevőként való forgalomba hozatalának engedélyezéséről (az értesítés a C(2009) 3149. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L110, 2008. május 1. 54. oldal

A Bizottság 2009/365/EK határozata (2009. április 28.) a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében a *Blakeslea trispora*-ból származó lipopin új élelmiszer-összetevőként történő forgalomba hozatalának engedélyezéséről (az értesítés a C(2009) 3039. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L111, 2008. május 5. 31. oldal

A Bizottság 378/2009/EK rendelete (2009. május 8.) a *Bacillus cereus* var. *toyoi* készítmény növényi tenyésztésnek szánt takarmány-adalékanyagként történő új felhasználásának engedélyezéséről (az engedély jogosultja: Rubinum S.A.) (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L116, 2008. május 9. 3. oldal

A Bizottság 379/2009/EK rendelete (2009. május 8.) a 6-fitáz EC 3.1.3.26 brojlersirkék, hízópulykák, tojótyúk, hízókacsák, (elválasztott) malacok, hízósertések és kocák esetében takarmány-adalékanyagként való új alkalmazásának engedélyezéséről (engedély jogosultja: Danisco Animal Nutrition, jogi személy: Danisco (UK) Limited) (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L116, 2008. május 9. 6. oldal

A Bizottság 2009/374/EK határozata (2009. május 8.) Bulgária és Románia csatlakozási okmánya VII. melléklete B. függelékének az egyes romániai húsipari, baromfi-hús-ipari, halipari, valamint tej- és tejtermékipari létesítmények tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2009) 3390. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L116, 2008. május 9. 49. oldal

A Bizottság 2009/375/EK határozata (2009. május 8.) az élelmiszer-biztonság, állategészségügy, állatjóllét és növényegészségügy területével kapcsolatos képzési eszközökre vonatkozó 2009. évi munkaprogram finanszírozásáról

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L116, 2008. május 9. 54. oldal

A Bizottság 2009/376/EK határozata (2009. május 8.) a 2007/716/EK határozatnak egyes bulgáriai hús- és tejágazati létesítmények tekintetében történő módosításáról (az értesítés a C(2009) 3442. számú dokumentummal történt) (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L116, 2008. május 9. 58. oldal

A Bizottság 2009/378/EK határozata (2009. május 8.) a 2002/56/EK tanácsi irányelv követelményeinek meg nem felelő egyes vetőburgonyák ideiglenes forgalmazásáról (az értesítés a C(2009) 3392. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L117, 2008. május 12. 8. oldal

A Bizottság 386/2009/EK rendelete (2009. május 12.) az 1831/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a takarmányozási célra felhasznált adalékanyagok új funkcionális csoportjának létrehozása tekintetében történő módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L118, 2008. május 13. 66. oldal

A Bizottság 403/2009/EK rendelete (2009. május 14.) az L-valin készítmény takarmány-adalékanyagként való engedélyezéséről (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L120, 2008. május 15. 3. oldal

A Bizottság 411/2009/EK rendelete (2009. május 18.) azon harmadik országok, területek, övezetek és területi egységek jegyzékének megállapításáról, ahonnan baromfi és baromfitermékek behozhatók a Közösségbe és átszállíthatók a Közösségen, valamint az állat-egészségügyi bizonyítványok követelményeinek megállapításáról szóló 798/2008/EK rendelet módosításáról (1)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L124, 2008. május 20. 3. oldal

A Bizottság 415/2009/EK rendelete (2009. május 20.) a bizonyos élelmiszer-összetevők tekintetében a 2000/13/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv IIIa. mellékletének módosításáról szóló 2007/68/EK bizottsági irányelv módosításáról

(1)Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L125, 2008. május 21. 52. oldal

Az EGT Vegyes Bizottság 21/2009 határozata (2009. március 17.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növény-egészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L130, 2008. május 28. 1. oldal

Az EGT Vegyes Bizottság 22/2009 határozata (2009. március 17.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növény-egészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L130, 2008. május 28. 6. oldal

Az EGT Vegyes Bizottság 23/2009 határozata (2009. március 17.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növény-egészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L130, 2008. május 28. 11. oldal

Az EGT Vegyes Bizottság 24/2009 határozata (2009. március 17.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növény-egészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L130, 2008. május 28. 12. oldal

Az EGT Vegyes Bizottság 25/2009 határozata (2009. március 17.) az EGT-megállapodás I. mellékletének (Állat- és növény-egészségügyi kérdések) módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L130, 2008. május 28. 15. oldal

A Bizottság 450/2009/EK rendelete (2009. május 29.) az élelmiszerekkel rendeltetésszerűen érintkezésbe kerülő aktív és intelligens anyagokról és tárgyokról (1)
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L135, 2008. május 30. 3. oldal

A Bizottság 2009/420/EK határozata (2009. május 28.) a Bursaphelenchus xylophilus (Steiner et Buhner) Nickle et al. (a fenyőfa fonalférge) elterjedése elleni, Portugáliának az attól ismert mentes területein kívüli más területeire vonatkozó ideiglenes kiegészítő intézkedéseknek a tagállamok számára történő előírásáról szóló 2006/133/EK határozat módosításáról (az értesítés a C(2009) 3868. számú dokumentummal történt)

Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L135, 2008. május 30. 29. oldal

Támogatások, vámok

A Bizottság 267/2009/EK rendelete (2009. április 1.) a komló harmadik országokból történő behozataláról szóló 1295/2008/EK rendelet módosításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L90, 2008. április 2. 3. oldal

A Bizottság 274/2009/EK rendelete (2009. április 2.) a kvótán felül előállított cukor és izoglükóz kivitelére a 2009/2010. gazdasági év végéig alkalmazandó mennyiségi korlátozás megállapításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L91, 2008. április 3. 16. oldal

A Bizottság 281/2009/EK rendelete (2009. április 6.) a 2009/2010-es gazdasági évben az ipari cukor bizonyos mennyiségeire vonatkozó behozatali vámok alkalmazásának felfüggesztéséről
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L93, 2008. április 7. 20. oldal

A Bizottság 2009/288/EK rendelete (2009. április 7.) az oktatási intézményekben tanuló gyermekeknek az iskolagyümölcs-program keretében gyümölcs-, zöldség-, feldolgozottgyümölcs- és feldolgozottzöldség-, valamint banántermékekkel való ellátásához nyújtott közösségi támogatás tekintetében az 1234/2007/EK tanácsi rendelet alkalmazásával kapcsolatos részletes szabályok megállapításáról
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L94, 2008. április 8. 38. oldal

A Bizottság 296/2009/EK rendelete (2009. április 8.) az Amerikai Egyesült Államokba történő behozatal esetén különleges bánásmód hatálya alá tartozó, kontingenskorlátozások által érintett egyes sajtfélék kivitelével kapcsolatos közigazgatási segítségnyújtásra vonatkozó részletes szabályokról (átdolgozás)
Hivatalos Lap, 52. évfolyam, L95, 2008. április 9. 9. oldal

Román Zoltán,

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium,
Természeti Erőforrások Főosztálya
Az itt felsorolt jogszabályokról érdeklődni lehet a 301-4055-ös telefonon és a romanz@fvm.hu email címen. További jogszabályok megtekinthetők a <http://eur-lex.europa.eu> oldalon.

PÁLYÁZAT

Új támogatási forma

a fenntartható, környezetkímélő mezőgazdasági gyakorlat érdekében

A hazai agrárterületeken mezőgazdasági és természetvédelmi célokat egyaránt szolgáló fejlesztésekre mostantól vissza nem térítendő támogatás igényelhető a nem termelő beruházások támogatásáról szóló 33/2008. (III. 27) FVM rendelet alapján. Az új támogatási forma az agrár-környezetgazdálkodási programokhoz kapcsolódik, de segítséget jelent a Natura 2000 területek természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósításában is. A támogatásra elsősorban az agrár-környezetgazdálkodási programok résztvevői, illetve a Natura 2000 területek földhasználói jogosultak. A támogatott földhasználati intézkedések (pl. gye- vagy sövénytelepítés, mezővédő fásítás, füves mezsgye létesítése), és a madárvédelmi eszközök beszerzése, illetve kihelyezése (fészekodú, denevérláda) egyaránt a fenntartható, környezettudatos mezőgazdasági gyakorlat kialakítását célozzák.

A támogatás minden év július 1. és 31. között igényelhető, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal formanyomtatványának kitöltésével. A támogatás intenzitása változó: sövénytelepítés, mezővédő fásítás, füves mezsgye, illetve rovarteleltető bakhát kialakítása esetén 30–800 euró/100 folyóméter; ültetvény sorközgyepesítése, illetve természetvédelmi célú gyeptelepítés esetén 310 euró/hektár, madárvédelmi berendezések esetén legfeljebb 60 euró/berendezés. A megvalósított földhasználati intézkedéseket, fejlesztéseket legalább 5 évig, a madárvédelmi berendezéseket legalább 3 évig kell fenntartani.

Papp Mónika

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ

EURÓPAI UNIÓ GYŰJTEMÉNYE

- A gyűjteményt az Országos Mezőgazdasági Könyvtár olvasói használhatják.
- A szabad polcokon elhelyezett mintegy 1500 könyv- és 50-féle folyóirat-állomány helyben olvasható. Egyes anyagrészekről olvasóinknak igény szerint fénymásolatot készítünk a szerzői jogvédelmi szabályok figyelembevételével.
- Az Európai Unió statisztikai és jogi CD-ROM adatbázisainak használatához szükség esetén térítésmentesen segítséget nyújtunk. Az adatbázisok anyagának nyomtatása, ill. adathordozóra mentése azonban térítésköteles.

Megjelent a 2006-os MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI BIBLIOGRÁFIA

A CD-n megjelent bibliográfia teljes áttekintést ad a hazai mezőgazdaságnak és határterületeinek szakirodalmáról.

Mintegy 200 folyóirat feldolgozásával készül, évente több ezer bibliográfiai tételt tartalmaz.

A mezőgazdaság szakterületei szerint rendezett, katalogizált kiadvány használatát külön tárgy- és névmutató könnyíti meg.

A Word-formátumban feldolgozott címanyag egészben és részenként is kinyomtatható, ill. saját publikációk, tudományos dolgozatok, szakdolgozatok és pályázatok irodalomjegyzékébe tetszőleges válogatással közvetlenül átmásolható (áttemelhető).

Segíti továbbá a könyvtárban való célirányos tájékozódást is; előzetes (otthoni) használatával már előre tervezhető, hogy a könyvtárban melyik szakanyagot kérjük ki.

Megrendelhető telefonon: 06-1-489-4910 és e-mail-en: a szerkesztoseg@omgk.hu

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

1012 Budapest, Attila út 93. • 1253 Budapest 13, Pf.: 15 • Telefon: 06-1-489-4900

Pénzforgalmi jelzőszám: MNB 10032000-01494532

Csíksomlyói zarándoklat

A vizionlátás öröme

Ahol nagy tömegek fordulnak meg, ott szállás, enni és innivaló, jól járható utak, vendégfogadásra kész szálláshelyek kellenek. Csíksomlyó kezd fogalomná válni napjaink zarándokturizmusában. Minden évben százezreket mozgat meg. A moldvai csángó magyaroktól az erdélyi magyarokig, az anyaországbeliektől a kanadai, az ausztráliai, amerikai magyarokig sokan eljönnek Pünkösöd idején.

Bár főleg katolikus zarándoklat ez, a csodatevő csíksomlyói „Babba Mária” tiszteletére, egyre inkább magyar-magyar találkozóvá is válik. A Kis- és Nagy Somlyóhegy között elterülő lankán van olyan év, hogy az 1 milliót közelíti meg a zarándokok száma.

Asszonyok színpompás csángó-magyar népviseletben

Csíkszéki székely falu volt Csíksomlyó, ma is az. Első írásos említése 1332-re esik. Ferences kolostorát 1400 körül alapították. 1442-ben Hunyadi János is hozzájárult temploma és kolostora építéséhez, ezzel hálálva meg a székelyeknek a marosszentimrei csatában tanúsított hősiességüket. 1444-ben IV. Jenő pápa bullában bűcsút engedélyezett Sárlos Boldogasszony napján, július 2-án. A kolostor szerzetesei 1675-től posztógyárat vezettek, munkaalkalmat adva az itt élőknek. A XVII. századtól Csíksomlyó az erdélyi katolicizmus központja. A neves néprajzkutató és író, Domokos Pál Péter szülőhelye.

A Ferences-rendi kegytemplom a XV. századi gótikus templom helyén épült, főoltárán Mária kegyszobra kora reneszánsz stílusú, hársfából faragott, festett, igen szép szobor.

A kegytemplomhoz vezető úton két oldalt az erdélyi népművészet remekeit lehet megtalálni, a korondi mázas, festett cserepektől a szóttesekig, varrottasokig, igényes fafaragásokig: dísz tárgyak és használati tárgyak gazdag választékát Pünkösöd idején.

Idén a szentmise alatt szemerkélő, majd később a zuhogó eső sem tudta visszaretteníteni a zarándokokat.

Spirituális értékein túlmenően a vidéket gazdaságilag is felpezsdíteti minden évben a lélekemelő zarándoklat.

Képek és szöveg: **Tamás Enikő**

Részlet a Csíki-medencéből

Tovább él a népviselet

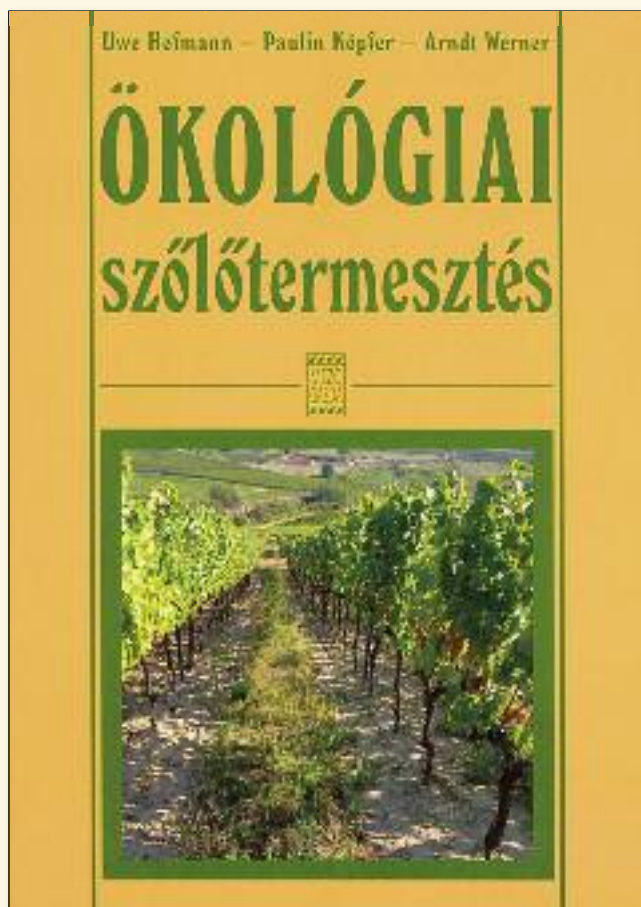
Zarándokok, háttérben szép festett székelykapuval

Ökológiai szőlőtermesztés

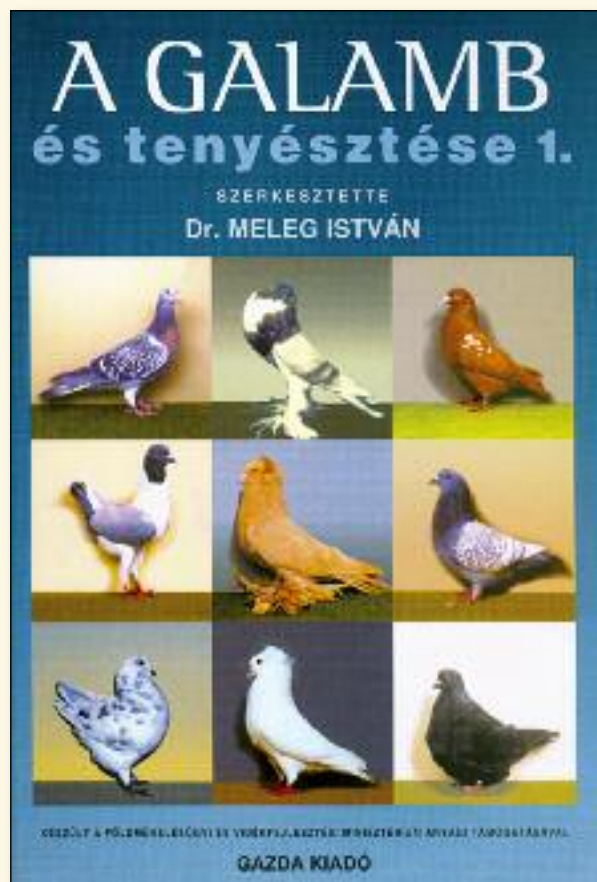
A szőlő- és borkultúra régi hagyományokra tekint vissza a Kárpát-medencében, melynek nagy része környezeti adottságai révén alkalmas a szőlőtermesztésre. A napjainkban a szőlőtermesztésben is egyre jobban terjedő ökológiai szemléletű gazdálkodási forma ezekre az őseinktől származó hagyományokra épül, környezetünk, illetve a fogyasztók egészségének védelmét is szem előtt tartva.

Az Uwe Hofmann, Paulin Köpfer és Arndt Werner által szerkesztett könyv az ökológiai szőlőtermesztés elméleti és gyakorlati alapjait mutatja be. A szerzők részletesen tárgyalják a szőlőültetvények talajának jellemzőit, a talajápolás eszközeit, illetve a talajbíráló folyamatát. Ismertetik a különböző talajművelési eljárásokat, a tápanyagellátás és a talajjavítás módszereit, illetve gyakorlati példák segítségével szemléltetik az ökológiai gazdálkodást segítő természetes szabályozó mechanizmusok működését. Külön fejezet foglalkozik az ökológiai növényápolással, valamint a szőlőtermesztés gépesítésével. Az eredeti mű magyar nyelvű kiadása korszerű információkkal bővült: az ökológiai termesztés fejlődését, helyzetét mutató statisztikai adatokkal, a takarónövény-keverékek összeállításának részleteivel, a természetes eredetű növényvédő szerek bemutatásával, valamint naprakész „szelíd” növényvédelmi tervvel. Emellett a talajápolás hazai tapasztalatait, az ökológiai gazdálkodásban alkalmazható hazai nemesítésű szőlőfajtákat, valamint a Magyarországon elfogadott trágyázó- és talajjavító szerek listáját is megtaláljuk a könyvben. A könyv a Mezőgazda Kiadó gondozásában jelent meg.

Papp Mónika

A galamb és tenyésztése 1.

A legelső, galambokról szóló írott emlékeink az ó-egyiptomi birodalomból származnak. A galambot 4000–6000 évvel ezelőtt házasították, az ételmezésen kívül a hírközlésben is felhasználták. Napjainkban szerte a világon foglalkoznak galambtenyésztéssel, a dísz-, röp-, illetve haszongalamb tenyésztés egyaránt elterjedt. Magyarországon a 20. század elejére tehető a galambtenyésztés virágkora, a hazai fajták nagy részét ekkor tenyésztették ki. Jelenleg több mint 400 fajtát ismerünk világszerte, köszönhetően a faji tulajdonságok nagyfokú változékonyságának. A házigalamb rendkívüli formagazdagsága kiváló lehetőséget nyújt a tenyésztőknek, szakmai tudásuk kifejezésére.

A Meleg István szerkesztésében megjelent kétkötetes könyv első részében a galambokkal kapcsolatos általános tudnivalók találhatók, melyek minden fajtára érvényesek. A szerzők az aktuális hazai kutatási eredmények alapján megismertetik az olvasót a galamb biológiai és genetikai sajátosságaival, gazdag szín- és alakváltozataival. A könyv részletesen bemutatja a különböző tenyésztési eljárásokat, a madarak elhelyezésének, gondozásának fogásait. A takarmányozással foglalkozó fejezet szintén a hazai kutatások eredményeire épít, ezek gyakorlatban való alkalmazását mutatja be. Külön fejezet foglalkozik a haszongalamb-tenyésztéssel, az egyes haszongalambfajták és hibridek bemutatásával, az ezzel kapcsolatos legújabb ismeretekkel. A mű kezdő, illetve tapasztalt galambászok számára egyaránt számos újdonsággal, hasznos ismeretekkel szolgál. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium anyagi támogatásával készült könyv a Gazda Kiadó gondozásában jelent meg.

Papp Mónika